

„Zagraniczne migracje zarobkowe”

Analiza i interpretacja wyników przeprowadzonych badań

Wykonawca badania:

General Projekt Sp. z o.o.
ul. Zakole 2
10 - 699 Olsztyn
www.generalprojekt.pl

na zlecenie:
Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Szczecinie

Zespół autorski:
Monika Jaroszewska
Izabela Bednarczyk
Aneta Sieklicka
Milena Opęchowska
Joanna Tomczyk

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

Wojewódzki Urząd Pracy

w Szczecinie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Niniejsza publikacja została sfinansowana ze środków projektu
„Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy”
współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa.
Poddziałanie 6.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Spis treści

Streszczenie	4
Wprowadzenie	5
Podejście metodologiczne	13
Analiza danych wtórnego dotyczących sytuacji gospodarczej województwa zachodniopomorskiego determinującej zagraniczne migracje zarobkowe	15
Sytuacja gospodarcza województwa zachodniopomorskiego	15
Sytuacja na rynku pracy woj. zachodniopomorskiego	20
Wyniki badania wśród migrantów zarobkowych	28
Profil społeczny badanych	28
Sytuacja rodzinna badanych w kontekście zagranicznej migracji zarobkowej	31
Sytuacja badanych na lokalnym rynku pracy przed wyjazdem za granicę i ich aktualna sytuacja na zagranicznym rynku pracy	32
Doświadczenie migracyjne badanych	41
Przygotowanie badanych do zagranicznego wyjazdu zarobkowego	45
Sposoby poszukiwania pracy za granicą	47
Ocena wyjazdu zarobkowego za granicę	50
Okoliczności sprzyjające i bariery w zagranicznym wyjeździe zarobkowym ..	52
Postawy wobec zagranicznego wyjazdu zarobkowego grup wspólnotowych ..	55
Kwalifikacje migrantów	57
Sposoby minimalizowania ryzyka wystąpienia niebezpieczeństw związanych z zagranicznym wyjazdem zarobkowym	59
Deklaracje migrantów odnośnie planów związanych z powrotem do kraju ..	62
Szacunki odnośnie liczby Polaków zatrudnionych nielegalnie za granicą oraz skala zatrudnienia mieszkańców woj. zachodniopomorskiego za granicą	65
Podsumowanie wyników badań	67
Analiza korelacji	72
Wnioski i rekomendacje	124
Aneks	125
Spis rysunków	125
Spis tabel	127
Dodatkowe zestawienia danych	128
Narzędzie badawcze – kwestionariusz wywiadu bezpośredniego	141
Bibliografia	149

Streszczenie

Niniejszy raport jest efektem końcowym wykonanego badania pt. „*Zagraniczne migracje zarobkowe*” przeprowadzonego na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie przez firmę badawczą **General Projekt Sp. z o.o. z Olsztyna**, w ramach projektu systemowego „Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa (Poddziałanie 6.1.2 PO KL 2007-2013).

Badanie zostało zrealizowane w okresie wrzesień – listopad 2011 na próbie **1 067** migrantów zarobkowych, reprezentatywnej ze względu na zróżnicowane terytorialne – powiaty, a w nich na typ gminy (miejska, wiejska, miejsko-wiejska).

Prezentowany raport zawiera opis celów badania, sformułowanych problemów badawczych, zastosowanej metodologii wraz z doborem próby, a także przedstawia wyniki badań pierwotnych.

Całość materiału badawczego zawarto w sześciu głównych rozdziałach merytorycznych. Rozdział pierwszy tworzy kontekst dla badania nad migracjami zarobkowymi. Zawiera odniesienia do wyników dotychczasowych badań oraz opracowań zbieżnych tematycznie. Rozdział drugi zapoznaje z podejściem metodologicznym do niniejszego badania. Rozdział ten zawiera opis zagadnień metodologicznych oraz doboru jednostek do badania. W rozdziale trzecim scharakteryzowano województwo zachodniopomorskie. Podane zostały w nim dane dotyczące sytuacji gospodarczej oraz sytuacji na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim, determinujące skalę i zakres migracji zarobkowych. Kolejna część raportu – rozdział czwarty, zawiera analizę zebranego materiału badawczego. W tej części przedstawiono charakterystykę badanej zbiorowości pod względem cech socjodemograficznych oraz prezentację wyników zrealizowanych badań. Rozdział piąty traktuje podsumowanie dotyczące ogólnej sytuacji migrantów zarobkowych województwa zachodniopomorskiego w 2011 roku. Rozdział szósty natomiast, zawiera wnioski i rekomendacje z badań nad migracjami zarobkowymi.

Całość raportu kończy się aneksem, w którym załączono spis tabel i rysunków, które pojawiły się w prezentowanym raporcie, dodatkowe zestawienia badawcze oraz zastosowane narzędzie badawcze.

Niniejsze badanie zostało przeprowadzone z wykorzystaniem następujących technik badawczych: pośredniego wywiadu telefonicznego (CATI), bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego (PAPI) oraz kwestionariusza internetowego (CAWI).

Wprowadzenie

Zjawisko migracji zarobkowych będące przedmiotem niniejszego badania, stanowi potencjalną szansę, ale także zagrożenie w wymiarze zarówno jednostkowym, jak i makrospołecznym. Szczególnie interesujący w niniejszym podejściu badawczym był wymiar mikrospołeczny migracji zarobkowych, czyli diagnoza zjawiska migracji z punktu widzenia migranta jako jednostki badania.

Mówiąc o migracjach zarobkowych należy przede wszystkim rozróżnić różne rodzaje tego typu wyjazdów, których podstawą są posiadane przez migrantów kwalifikacje i kompetencje. Rozróżniając typy migracji na tej zasadzie, można mówić o zjawisku zwanym „wymianą mózgów” (ang. brain exchange), w którym migrant trafia za granicą do pracy zgodnej ze swoimi kwalifikacjami i wykształceniem. W sytuacji, w której osoba migrująca pracuje poniżej swoich kwalifikacji i kompetencji, można mówić o zjawisku „deprecjacji kwalifikacji” (ang. deskilling), bądź „marnotrawstwa mózgów” (ang. brain waste). Interesującym zjawiskiem jest „drenaż mózgów” (ang. brain drain), który dotyczy ściśle sytuacji, gdzie kraj opuszcza więcej osób wysoko wykwalifikowanych niż przybywa do niego. Jeśli osób o wysokich kompetencjach i pożądanych kwalifikacjach przybywa do kraju więcej niż z niego odpływa, zjawisko to nosi miano „pozyskiwania mózgów” (ang. brain gain)¹.

Współczesne migracje Polaków są zjawiskiem wieloaspektowym, wyrastającym z transformującej się rzeczywistości, w której pojawiają się zupełnie nowe atrybuty, które jeszcze niedawno były zupełnie nieznane polskiej tradycji migracyjnej. Aktualna grupa polskich migrantów to w większości ludzie młodzi, często bardzo dobrze lub przynajmniej dobrze wykształceni. Głównym motywem wyjazdu migracyjnego coraz częściej przestają być jedynie tradycyjne elementy wizji migracyjnej, takie jak jednorazowy akt przesiedlenia się za granicę, czy krótkotrwały wyjazd zarobkowy, w celu zdobycia funduszy np. na zakup samochodu. Coraz częściej pojawia się natomiast motyw indywidualistyczny migrantów. Takimi indywidualistycznymi przesłankami wyjazdów migracyjnych są nierzadko m.in.: chęć poznania świata, języka, kultury, edukacji czy też zdobycia doświadczenia zawodowego w firmach zagranicznych. Z tych właśnie złożonych przyczyn obraz polskiej migracji staje się tyleż interesujący, co trudny do opisu statystycznego².

Podstawowa komplikacja w ocenie wielkości migracji wynika przede wszystkim z trudności z operacyjizacją pojęć dotyczących mobilności zagranicznej oraz mieszania się różnych typów i kategorii migracji, które w statystykach nie powinny być łączone. Zjawisko to dotyczy nie tylko Polski, ale obserwowane jest również w formacie globalnym. Wynika to z zaawansowanych procesów globalizacyjnych, na które wpływ mają takie

¹ Kaczmarczyk P., Tyrowicz J., *Migracje osób z wysokimi kwalifikacjami*, Warszawa 2008, s.4

² Kaczmarczyk P., *Kryzys a decyzje migracyjne Polaków*, Warszawa 2010, s.15

czynniki jak rozwój różnorodnych środków transportu czy większa swoboda mobilności (zwłaszcza na terenie krajów Unii Europejskiej)³.

Rzetelna ocena skali współczesnych migracji Polaków jest zadaniem bardzo trudnym z tego też względu, że nie istnieje administracyjna kontrola mobilności i przekształceń jej form. Ponadto skala migracji Polaków z trudem poddaje się ocenie statystycznej również dlatego, że wielkość migracji (zwłaszcza tych na okres czasowy) może istotnie zmieniać się w sytuacji sezonowości części wyjazdów migracyjnych⁴. Na jawne problemy z jakością (wiarygodnością) danych na temat mobilności zagranicznej nakłada się problem dostępności tego rodzaju danych. W realiach polskich dane na temat migracji zagranicznych są udostępniane z przynajmniej kilkumiesięcznym opóźnieniem. Obecnie, na podstawie danych opracowanych przez Główny Urząd Statystyczny można szacować, że w końcu 2010 roku poza granicami Polski przebywało czasowo około 2 mln mieszkańców kraju (1990 tys.), tj. o 120 tysięcy więcej niż w 2009 roku. Spośród tej liczby migrantów, 1690 tys. emigrantów z Polski przebywało w Europie, przy czym zdecydowana większość (w przybliżeniu 1615 tys.) emigrowała do krajów członkowskich UE. Spośród krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej najwięcej osób przebywało w Wielkiej Brytanii (560 tys.), Niemczech (455 tys.), Irlandii (125 tys.) oraz Niderlandach (108 tys.). Ponadto szacuje się również, że około 80% czasowych emigrantów z Polski przebywa za granicą co najmniej 12 miesięcy. Osoby te są zaliczane do emigrantów długookresowych⁵. Odzwierciedlenie niniejszych danych można odnaleźć w artykule K. Markowskiego „*Ekonomiczne aspekty migracji*”, w którym autor przyznaje, iż niezwykle trudno jest oszacować liczbę Polaków, którzy wyemigrowali (zwłaszcza do krajów Unii Europejskiej), gdyż nie ma szczegółowych danych mówiących o tym, jaka część migrantów wyjechała na stałe, a ilu Polaków było migrantami czasowymi. Podając za autorem, różne instytucje wymieniają różne liczby odnoszące się do skali migracji i są to na ogół wielkości od pół do 2 milionów migrantów⁶. Tym trudniejsze okazuje się określenie wielkości migracji czasowych. Podając za Zofią Kawczyńską - Butrym, od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej w przybliżeniu 3 mln Polaków pracowało za granicami kraju⁷.

Jednakże tematyka migracji obejmuje nie tylko skalę zjawiska, ale także jego przyczyny oraz czynniki determinujące, czyli ogólnie rozumianą sytuację wpływającą na podjęcie decyzji w sprawie migracji zarobkowej. Istotne miejsce w diagnozie zjawiska mobilności zagranicznej zajmują korzyści i straty wypływające z migracji, w wymiarze zarówno jednostkowym (korzyści i straty dla migranta), jak i makrospołecznym (korzyści i straty zarówno dla kraju

³ Kaczmarczyk P., Tyrowicz J., *Współczesne procesy migracyjne w Polsce a aktywność organizacji pozarządowych w obszarach powiązanych z rynkiem pracy*, Warszawa 2007, s.36

⁴ Ibidem, s.37

⁵ Główny Urząd Statystyczny, *Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004-2010*, Warszawa 2011, str.3-5

⁶ Markowski K., *Ekonomiczne aspekty migracji*, w: *Migracja – wyzwanie XXI wieku*, pod red. Zięba M. St., Lublin 2008, s.40

⁷ Kawczyńska-Butrym Z., *Migracje. Wybrane zagadnienia*, Lublin 2009, s.45

docelowego migracji, jak i kraju „opuszczanego”). W niniejszym badaniu szczególnie interesujące z punktu widzenia problematyki badawczej było poznanie korzyści i strat związanych z wyjazdem migracyjnym z perspektywy jednostki – migranta zarobkowego.

Opisywanie decyzji migracyjnych poprzez pryzmat analizy kosztów i strat zakłada teoria ekonomiczna migracji. Oczekiwane korzyści zależą w dużej mierze od „przynależności” do jednej z grup migrantów, zaproponowanej jako typologia polskich migrantów w Wielkiej Brytanii przez autorów: Drinkwater, Eade oraz Garapich⁸ w badaniach z 2006 roku. Na tej podstawie wyróżniono cztery kluczowe grupy polskich migrantów:

- bociany (około 20% badanych), czyli osoby regularnie przemieszczające się między Polską a Wielką Brytanią, zatrudnione w sektorze prac nisko płatnych, spędzające w Wielkiej Brytanii do kilku miesięcy;
- chomiki (16%), osoby które traktowały swój wyjazd jako doraźne, nierzadko jednorazowe działanie mające przynieść wymierną korzyść finansową. W ich przypadku okres przebywania za granicą był dłuższy i zwykle nieprzerwany;
- poszukiwacze (42%) to grupa osób, które nie podjęły jeszcze ostatecznej decyzji o powrocie, bądź pozostańiu w kraju docelowym;
- osiedleńcy (22%), czyli osoby z największym stażem migracyjnym, które już podjęły, bądź poważnie rozważają pozostanie za granicą na stałe⁹.

Zyski oraz potencjalne straty uczestników migracji zostały także omówione przez Zofię Kawczyńską - Butrym w badaniach nad migracjami z 2008 roku. Podając za autorką, korzyści z migracji dotyczą zwłaszcza wzrostu potencjału życiowego osoby migrującej, poprawy relacji z bliskimi i uzyskania konkretnych korzyści materialnych¹⁰. Natomiast koszty i straty odnoszą się przede wszystkim do sfery emocjonalnej i zdrowotnej. Mogą zatem obejmować utratę więzi, bądź pogorszenie relacji z bliskimi, ale także wyrażać się np. poprzez dolegliwości zdrowotne noszące miano „syndromu migranta”¹¹.

Przytaczając wyniki badania nad migracjami, zrealizowanego na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie w pierwszej połowie 2011 roku¹², możliwe było uzyskanie uzupełnionej perspektywy badawczej o sytuacji migrantów z województwa zachodniopomorskiego. Z analizy materiału badawczego zebranego w początku 2011 r. wynikało, że:

⁸ Drinkwater S., Eade J., Garapich M., *Polish migrants survey results*, University of Surrey, Guildford 2006

⁹ Kaczmarczyk P., *Kryzys a decyzje migracyjne Polaków*, Warszawa 2010, str.13

¹⁰ Kawczyńska-Butrym Z., *Zyski i straty uczestników migracji – wyniki badań własnych*, w: Migracja – wyzwanie XXI wieku”, pod red. Zięba M. St., Lublin 2008, str.162

¹¹ Ibidem, str. 162

¹² Complex Consulting Katarzyna Blicharska-Czubara, *Zagraniczne migracje zarobkowe*, Szczecin 2011

1. osobami migrującymi byli przede wszystkim mężczyźni - 57%, kobiety stanowiły 43%;
2. badani emigranci byli zróżnicowani pod względem wieku. Ich wiek zawierał się w przedziale od 19 do 60 lat. Średnia wieku emigrantów wynosiła ponad 31 lat. Wiek badanych różnił się średnio między nimi o 9 lat. Najliczniejszą kategorię (blisko połowa badanych) stanowiły osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata;
3. wśród kierunków migracji osób z województwa zachodniopomorskiego wyróżnia się: Wielką Brytanię – 39%, Niemcy – 26% oraz Norwegię – 20%. Do krajów tych migrowały głównie osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata;
4. języki obce, jakimi posługują się migranci to: język angielski w stopniu średnio zaawansowanym oraz zaawansowanym, oraz język niemiecki na zbliżonym w samoocenie badanych poziomie,
5. stan cywilny migrantów to: stan wolny (kawaler, panna) – 44% oraz żonaty, mężatka – 33%;
6. długość przebywania za granicą było to średnio ponad 20 miesięcy. Długość przebywania za granicą wśród badanych wałała się od 1 miesiąca do ponad 12 lat. Najliczniejszą kategorię stanowiły osoby migrujące na okres do pół roku – ponad 40% badanych oraz od roku do 3 lat - ponad 20 % badanych;
7. najmniej liczną kategorią migrantów były osoby pochodzące z miast w województwie zachodniopomorskim do 20 tys. mieszkańców – blisko 7% badanych - oraz osoby z miast od 50 do 200 tys. mieszkańców - blisko 6% badanych;
8. emigrowały osoby dobrze wykształccone. Absolwenci wyższych uczelni stanowili 40% wszystkich emigrantów (wyższe licencjackie 21%, magisterskie 19%). 43% migrantów, byli to osoby z wykształceniem średnim. Byli to głównie specjalści oraz osoby wolnych zawodów – 32%, a także technicy i średni personel – 24% badanych;
9. średnia ilość osób w gospodarstwie domowym migranta, wynosiła 2 osoby. Model gospodarstwa nie był zróżnicowany i różnił się od średniego o jedną osobę;
10. 60% badanych nie posiadało dzieci, a wśród posiadających dzieci 17% stanowiły rodziny z jednym dzieckiem, 12% stanowiły rodziny z dwójką dzieci;
11. sytuacja finansowa badanych migrantów obejmowała elementy takie jak: w ponad 20% przypadków dochód netto przypadający na członka rodziny wynosił ponad 3000 zł, a w ponad 10% przypadków dochód zawierał się w przedziale 1500 – 2000 zł na członka rodziny. Kwoty przekazywane do Polski to ponad 3000 zł w ponad 17% przypadków oraz do 500 zł w 12% przypadków. Dla blisko 60% badanych przekazywane pieniądze z zagranicy nie były jedynym źródłem

- utrzymania. Większość badanych migrantów oceniała obecną sytuację materialną jako przeciętną oraz ponadprzeciętną – ponad 80%;
12. głównym powodem motywującym do migracji zarobkowej był czynnik finansowy. Został on wyrażony przez badanych jako główny powód migracji poprzez: niskie płace – 59 wskazań, chęć poprawy sytuacji finansowej – 49 wskazań, chęć zmiany standardu życia – 29 wskazań;
 13. czynniki zachęcające do powrotu były związane przede wszystkim z życiem zawodowym migrantów. Należało do nich znalezienie odpowiedniego miejsca pracy w Polsce – 44 wskazania, oraz poprawa warunków pracy w Polsce – 40 wskazań. Potencjalna utrata pracy za granicą nie była istotnym czynnikiem do powrotu – 14 wskazań;
 14. migranci częściej niż w Polsce, podejmowali pracę poniżej swoich kwalifikacji za granicą. Pracujący za granicą migranci, w większym stopniu niż w czasie pobytu w Polsce, podejmowali nielegalną pracę;
 15. skala dewaluacji kwalifikacji za granicą jest bardzo duża. Migranci w większości posiadali doświadczenie w pracy w Polsce zgodne ze swoimi kwalifikacjami, jednak pracę odpowiadającą ich kompetencjom za granicą znalazło jedynie 36%. Wśród badanych pozostających na stałe w kraju migracji, najwięcej było osób z wykształceniem wyższym i pracujących zgodnie ze swoimi wysokimi kwalifikacjami. Podejmowanie pracy poniżej swoich kwalifikacji na migracji jest pewną niekonsekwencją migrantów, gdyż, jak pokazują wyniki badań motywów wyjazdu, jednym z ważnych czynników był brak w Polsce pracy odpowiadającej kwalifikacjom respondentów;
 16. wraz z podnoszeniem się kwalifikacji i wykształcenia badanych, zwiększa się gotowość do pozostania za granicą na stałe, dotyczy to osób pozostających na stałe za granicą oraz pracujących zgodnie z wykształceniem i kwalifikacjami;
 17. chęć stałego zamieszkania na migracji deklarowały najczęściej osoby w przedziale wieku 25 do 44 lat – łącznie ponad 70 badanych deklarujących chęć pozostania;
 18. mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego najczęściej migrowali za granicę na okres 3-6 miesięcy oraz od roku do 3 lat, a największą kategorię migrantów stanowiły osoby, które jeszcze nie wiedziały kiedy powrócą;
 19. na plany powrotu do Polski ma wpływ długość pobytu za granicą. Im dłuższy okres pobytu za granicą, tym termin powrotu do Polski odsuwał się w czasie,
 20. można obserwować dwie tendencje rozporządzania zarobkami wśród obecnych migrantów – pierwsza związana jest z zaspokajaniem doraźnych potrzeb rodziny i potrzeb mieszkaniowych, a druga pokazuje przedsiębiorczość migrantów, którzy odkładają zarobione pieniądze w celu założenia własnej działalności gospodarczej lub

inwestowania pieniędzy. Tę najbardziej przedsiębiorczą kategorię stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat, one w największym stopniu chciały lokować swoje pieniądze we własną działalność, nieruchomości, czy inwestycje finansowe. Młodsi migranci przede wszystkim inwestują w siebie, chcą inwestować w dobra trwałe, takie jak samochód czy mieszkanie, myślą też o bieżących potrzebach rodzin;

21. im dłużej trwał dotychczasowy pobyt migranta, tym bardziej odkładał on w czasie swój powrót;
22. badani migranci najczęściej wyjeżdżali do pracy raz na kilka lat - 19 % - lub częściej niż raz w ciągu roku – 20%. Większość z nich, ponad 5 razy;
23. największe natężenie powrotów badanych obecnych migrantów odbywać się miało w ciągu następnego miesiąca od realizacji badania. Aż 19% migrantów zamierzało na stałe osiedlić się w kraju migracji;
24. migracje zarobkowe w następnych latach nie miały zmniejszać się, ponad połowa badanych z obecnych migrantów miała zamiar powrócić za granicę. W następnych latach nie przewidywało się fali powrotów Polaków z zagranicy, natomiast modele dotychczasowej migracji rozpatrywanej w kategorii długości przebywania za granicą były ugruntowane i mało podatne na zmiany. Badani migranci przeważnie nie deklarowali zmniejszenia intensywności swoich wyjazdów;
25. najpopularniejszym krajem migracji była Wielka Brytania, w której przebywało 39% respondentów; do niej kierują się przede wszystkim osoby stanu wolnego w wieku 25-34 lata, pochodzące ze średnich miast od 21 do 50 tys. mieszkańców, głównie będący specjalistami i wykonującymi wolne zawody;
26. respondenci przebywający w Niemczech stanowili drugą co do wielkości kategorię migrantów z województwa zachodniopomorskiego, także należeli oni do kategorii kawalerów i panien w wieku 25-34 lata, pochodzili jednak najczęściej z miejscowości powyżej 200 tys. mieszkańców. Odsetek specjalistów i wykonawców wolnych zawodów był podobny do odsetka wyjeżdżających techników i średniego personelu;
27. jak wskazują dane dotyczące postaw i przeświadczeń migrantów, niemal połowa z nich (46%) uważała, iż nie można liczyć na pomoc innych Polaków na migracji;
28. w ramach uzupełnienia do opisu sytuacji migrantów na zagranicznym rynku pracy dodać można, iż bardzo duża część badanych uważała, iż prawdą jest to, że trudno znaleźć za granicą pracę, która byłaby satysfakcjonująca i odpowiadała posiadanym kwalifikacjom. Większość (61%) zaś uważała, że praca podejmowana za granicą najczęściej wymaga niższych kwalifikacji, niż posiada dana osoba;

29. dla zdiagnozowania praktyk korzystania z pośrednictwa pracy oraz ocen różnych ich form warto dodać, iż w większości (55%) badani migranci uważali, iż warto zwracać się do zagranicznych instytucji pośrednictwa pracy, gdyż potrafią udzielić fachowej porady – tylko 6% respondentów nie zgadzało się z tym twierdzeniem,
30. większość migrantów (66%) posiadała przeświadczenie o ogóle Polaków wyjeżdżających na zagraniczne wyjazdy zarobkowe, iż w większości chcą oni wrócić do Polski. 54% uważało, że zostać na stałe w kraju migracji chcą głównie ludzie młodzi i dobrze wykształceni.

W odpowiedzi na zapotrzebowanie kontynuacji realizacji badań nad migracjami zarobkowymi w województwie zachodniopomorskim, zostało zlecone niniejsze badanie pt.: „Zagraniczne migracje zarobkowe”, którego celem było:

„dostarczenie rzetelnych informacji o specyfice zagranicznej migracji zarobkowej mieszkańców województwa zachodniopomorskiego w roku 2011”

Cele szczegółowe niniejszego badania obejmowały:

- poznanie sytuacji zagranicznych migrantów zarobkowych z województwa zachodniopomorskiego przed wyjazdem za granicę oraz w trakcie pobytu za granicą,
- poznanie zachowań migrantów zarobkowych związanych z wyjazdem zarobkowym za granicę oraz
- określenie profilu społecznego badanych migrantów zarobkowych.

Problematyka badawcza niniejszego badania objęła zwłaszcza analizę następujących obszarów problemowych (badawczych):

- 1. Profil społeczny badanych**
- 2. Sytuacja rodzinna badanych w kontekście zagranicznej migracji zarobkowej**
- 3. Sytuacja badanych na lokalnym rynku pracy przed wyjazdem za granicę i ich aktualna sytuacja na zagranicznym rynku pracy**
- 4. Doświadczenie migracyjne badanych**
- 5. Przygotowanie badanych do zagranicznego wyjazdu zarobkowego**
- 6. Sposoby poszukiwania pracy za granicą**
- 7. Ocena wyjazdu zarobkowego za granicę**
- 8. Okoliczności sprzyjające i bariery w zagranicznym wyjeździe zarobkowym**
- 9. Postawy wobec zagranicznego wyjazdu zarobkowego grup wspólnotowych**

- 10.**Kwalifikacje migrantów.
- 11.**Sposoby minimalizowania ryzyka wystąpienia niebezpieczeństw związanych z zagranicznym wyjazdem zarobkowym
- 12.**Deklaracje migrantów odnośnie planów związanych z powrotem do kraju
- 13.**Szacunki odnośnie liczby Polaków zatrudnionych nielegalnie za granicą oraz skala zatrudnienia mieszkańców woj. zachodniopomorskiego za granicą.

Podejście metodologiczne

Badanie „*Zagraniczne migracje zarobkowe*” zrealizowano w ramach projektu systemowego „Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa (Poddziałanie 6.1.2 PO KL 2007-2013).

Z racji tego, iż nie istnieją dokładne dane dotyczące tego, jaka jest łączna wielkość zagranicznej emigracji zarobkowej z województwa zachodniopomorskiego, nie można było zastosować obliczeń wielkości próby do badania.

W Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia, Zamawiający wskazał, iż minimalna liczебность próby do badania wynosić powinna N=1067. W związku z tym Wykonawca, biorąc pod uwagę liczебность mieszkańców województwa, tj. według danych GUS z 2010 r. - 1 693 072 mieszkańców, próba do badania cechowała się 99% poziomem ufności oraz 3,9% marginesem błędu.

W toku badania przeprowadzono więc **N = 1 067** wywiadów z migrantami zarobkowymi z terenu województwa zachodniopomorskiego. Jednostkę badania stanowili:

- mieszkańcy województwa aktualnie pracujący za granicą (kontakt z tego typu osobami odbywał się najczęściej za pośrednictwem członków rodziny mieszkających w regionie Zachodniego Pomorza, a którzy po konsultacji z potencjalnym respondentem, udostępniali numer telefonu/ adres e-mail migranta dla Wykonawcy. Z tą kategorią respondentów przeprowadzano najczęściej badanie za pomocą technik: CATI bądź CAWI /wg preferencji respondenta/);
- osoby, które pracowały za granicą, a aktualnie (nie dłużej niż 6 miesięcy) zamieszkiwały województwo zachodniopomorskie, a które deklarowały, że w ciągu kolejnych 6 miesięcy wyemigrują za granicę w celach zarobkowych (z tą kategorią respondentów najczęściej przeprowadzano wywiady bezpośrednie PAPI);
- osoby, które w ciągu ostatniego miesiąca wróciły z migracji zarobkowych (z tą kategorią respondentów najczęściej przeprowadzano wywiady bezpośrednie PAPI).

Migranci zagraniczni należą do kategorii społecznej, która może być dla badacza trudno dostępna. Mając ustalone miejsca startowe (107 gmin zlokalizowanych w województwie zachodniopomorskim), ankieterzy mieli za zadanie rozpocząć poszukiwania migrantów zarobkowych, za pomocą metody „Kuli Śnieżnej”.

Metoda „Kuli Śnieżnej” była najbardziej adekwatnym podejściem, ponieważ trudno jest odszukać członków tak specyficznej populacji, jaką są migranci zarobkowi. W tej metodzie badacz zbiera dane o kilku członkach badanej

populacji, których da się odszukać (w tym wypadku podczas random route, czyli poszukiwania odpowiednich respondentów z wyznaczonych miejsc startowych), a następnie prosi te osoby o dostarczenie informacji potrzebnych do odszukania innych członków tej populacji. Metoda ta odnosi się do procesu akumulacji, gdyż każda odszukana osoba podaje inne osoby - każdy badany wskazuje innych, których można badać. W tym celu ankieterzy dzięki pomocy poprzednich respondentów mogli pozyskać kontakty z innymi osobami w celu przeprowadzenia badania.

Z racji tego, iż w badaniu brały udział osoby aktualnie pracujące za granicą, a także osoby, które w ciągu miesiąca powróciły z migracji oraz takie, które planują ponownie wyjechać zarobkowo, badanie w zależności od potrzeb zostało zrealizowane za pomocą trzech technik badawczych:

- 1. PAPI** - wywiad bezpośredni,
- 2. CATI** - wywiad telefoniczny,
- 3. CAWI** - kwestionariusz internetowy.

Poszczególne techniki były wykorzystywane w zależności od potrzeby i możliwości kontaktu z poszczególnymi respondentami. W sytuacji gdy ankieterzy pozyskali kontakt/kontakty do osób, które w chwili badania przebywają za granicą czy też z różnych przyczyn poza obszarem województwa w związku z czym kontakt z nimi jest utrudniony – ankieterzy kontaktowali się z nimi telefonicznie, lub też mailowo.

Zagraniczne migracje zarobkowe:

- **534 wywiady telefoniczne CATI**
- **181 ankiet internetowych CAWI**
- **352 wywiady bezpośrednie PAPI**

Analiza danych wtórnych dotyczących sytuacji gospodarczej województwa zachodniopomorskiego determinującej zagraniczne migracje zarobkowe

Województwo zachodniopomorskie położone jest w północno-zachodniej części Polski, nad Morzem Bałtyckim. Według danych GUS z 2010 roku powierzchnia województwa wynosiła 2 289 248 ha¹³. Woj. zachodniopomorskie graniczy na zachodzie z Niemcami, natomiast od północy z Morzem Bałtyckim, a także z trzema innymi województwami – na południu z woj. lubuskim i woj. wielkopolskim, a na wschodzie z woj. pomorskim. Liczba ludności według danych GUS z 2010 roku wynosiła 1 693 072 osób¹⁴.

W skład województwa zachodniopomorskiego wchodzi 21 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie (miasto Szczecin, miasto Koszalin, miasto Świnoujście) oraz 18 powiatów ziemskich, a także 114 gmin (w tym: 11 miejskich, 51 miejsko-wiejskich oraz 52 wiejskich).

Sytuacja gospodarcza województwa zachodniopomorskiego

Gospodarka województwa zachodniopomorskiego charakteryzuje się dużym stopniem różnorodności wynikającym z różnic przestrzennych i funkcjonalnych między poszczególnymi powiatami. Największy potencjał gospodarczy posiadają: aglomeracja szczecińska (w skład której wchodzą: Szczecin, Police, Gryfino, Stargard Szczeciński, Świnoujście) oraz Koszalin i Kołobrzeg (koszaliński obszar węzłowy), w których z racji położenia dominuje gospodarka morska. Równie prężnie rozwijają się usługi turystyczno-wypoczynkowe w gminach nadmorskich województwa zachodniopomorskiego. Natomiast w części środkowej oraz wschodniej województwa dominuje rolnictwo oraz przemysł rolno-spożywczy jako główny rodzaj działalności¹⁵.

Województwo zachodniopomorskie znajduje się w środku klasyfikacji regionów pod względem liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych (miejsce 8) (rysunek 1, tabela 1). Liczba podmiotów prowadzących działalność na obszarze Zachodniego Pomorza stanowi przybliżony odsetek ogółu przedsiębiorstw zarejestrowanych w Polsce, niezmiennie od 2005 roku (tabela 1). W 2010 roku na obszarze województwa zachodniopomorskiego działalność prowadziły 220 404 przedsiębiorstwa. Na przestrzeni lat 2005-2010 zaobserwować można wzrost liczby zachodniopomorskich firm o 6,6%, co może łączyć się z występującą coraz powszechniej inicjatywą przedsiębiorczości na obszarze kraju, a także województwa. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych w latach 2005-2010 jest tendencją stałą w skali całego kraju.

¹³ GUS – Bank Danych Lokalnych

¹⁴ GUS – Bank Danych Lokalnych

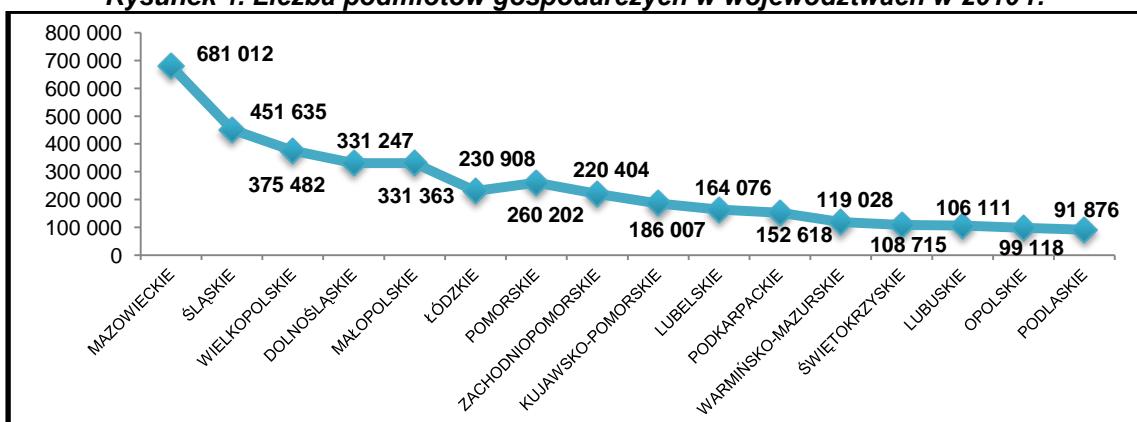
¹⁵ Badanie i diagnoza rozwoju regionu województwa zachodniopomorskiego – segmentacja gospodarcza, zagadnienia wybrane. Szczecin 2009

Tabela 1. Liczba podmiotów gospodarczych w regionach na tle kraju

	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
mazowieckie	601 721	609 601	627 277	649 354	646 696	681 012
udział [%]	16,6	16,8	17	17,3	17,3	17,4
śląskie	426 266	425 499	427 413	428 920	430 578	451 635
udział [%]	11,8	11,7	11,6	11,4	11,5	11,6
wielkopolskie	341 257	345 669	352 236	361 046	359 350	375 482
udział [%]	9,4	9,5	9,6	9,6	9,6	9,6
dolnośląskie	302 615	303 050	308 308	316 720	316 811	331 247
udział [%]	8,4	8,3	8,4	8,4	8,5	8,5
małopolskie	289 712	289 368	293 845	301 573	314 017	331 363
udział [%]	8	8	8	8	8,4	8,5
łódzkie	249 459	241 221	240 862	242 264	220 706	230 908
udział [%]	6,9	6,6	6,5	6,4	5,9	5,9
pomorskie	226 421	229 010	232 806	240 496	249 262	260 202
udział [%]	6,3	6,3	6,3	6,4	6,7	6,7
zachodniopomorskie	206 776	209 478	210 750	213 124	215 079	220 404
udział [%]	5,7	5,8	5,7	5,7	5,7	5,6
kujawsko-pomorskie	187 231	186 949	188 531	192 182	182 031	186 007
udział [%]	5,2	5,1	5,1	5,1	4,9	4,8
lubelskie	149 019	150 579	151 514	154 595	156 180	164 076
udział [%]	4,1	4,1	4,1	4,1	4,2	4,2
podkarpackie	139 059	140 656	142 056	144 263	144 999	152 618
udział [%]	3,8	3,9	3,9	3,8	3,9	3,9
warmińsko-mazurskie	110 087	111 311	113 058	115 821	114 821	119 028
udział [%]	3	3,1	3,1	3,1	3,1	3
świętokrzyskie	104 416	106 312	106 904	108 399	105 678	108 715
udział [%]	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8	2,8
lubuskie	102 070	105 559	106 450	101 861	101 406	106 111
udział [%]	2,8	2,9	2,9	2,7	2,7	2,7
opolskie	90 597	92 846	94 933	96 246	95 481	99 118
udział [%]	2,5	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5
podlaskie	88 915	88 931	88 665	90 229	89 578	91 876
udział [%]	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3
Polska (ogółem)	3 615 621	3 636 039	3 685 608	3 757 093	3 742 673	3 909 802
udział [%]	100%	100%	100%	100%	100%	100%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 1. Liczba podmiotów gospodarczych w województwach w 2010 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując dane dotyczące kształtowania się liczby podmiotów gospodarczych według sektorów własnościowych na przestrzeni lat 2005-2010 należy zauważyc, iż w województwie zachodniopomorskim występuje zdecydowana tendencja wzrostowa w obszarze sektora prywatnego oraz tendencja malejąca liczby podmiotów zarejestrowanych w ramach sektora publicznego. Na przestrzeni analizowanych lat liczba przedsiębiorstw publicznych zmalała o 15,9%, natomiast w obszarze sektora prywatnego zaobserwowano wzrost liczby zarejestrowanych firm o 7,5% (*tabela 2*).

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarczych według sektorów własnościowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2010.

	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
sektor publiczny	8 271	8 507	8 538	6 996	6 842	6 957
udział [%]	4	4,1	4,1	3,3	3,2	3,2
sektor prywatny	198 505	200 971	202 212	206 128	208 237	213 447
udział [%]	96	95,9	95,9	96,7	96,8	96,8
Ogółem	206 776	209 478	210 750	213 124	215 079	220 404

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W województwie zachodniopomorskim, jak i w całym kraju, firmy należące do sektora MSP (mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa) stanowią główną siłę napędową rozwoju gospodarki regionu. Na przestrzeni lat 2005-2010 obserwuje się systematyczny wzrost liczby firm zatrudniających do 250 pracowników (rozwój sektora MSP). Największą dynamikę wzrostu można zaobserwować w przypadku mikro przedsiębiorstw, mianowicie na przestrzeni analizowanych lat liczba tego typu przedsiębiorstw wzrosła o 6,6%. Równie znaczący wzrost odnotowano także w klasie małych przedsiębiorstw –o 8,2% oraz firm średnich – o 1,4% (*tabela 3*). Natomiast jeśli chodzi o firmy duże, czyli zatrudniające powyżej 250 pracowników, na przestrzeni analizowanych lat obserwuje się ich systematyczny spadek o 6,2%, co może stanowić jeden ze skutków kryzysu gospodarczego.

Niniejsze dane wskazują na coraz powszechniejszą postawę przedsiębiorczości. Oznacza to, że mieszkańcy regionu coraz częściej i częściej rejestrują własną działalność gospodarczą, co tłumaczy dynamicznie rosnącą liczbę zwłaszcza przedsiębiorstw typu „mikro” w ogóle wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Zachodniego Pomorza. Analogiczna tendencja występuje w skali całej Polski.

Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych według klas wielkości w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2010.

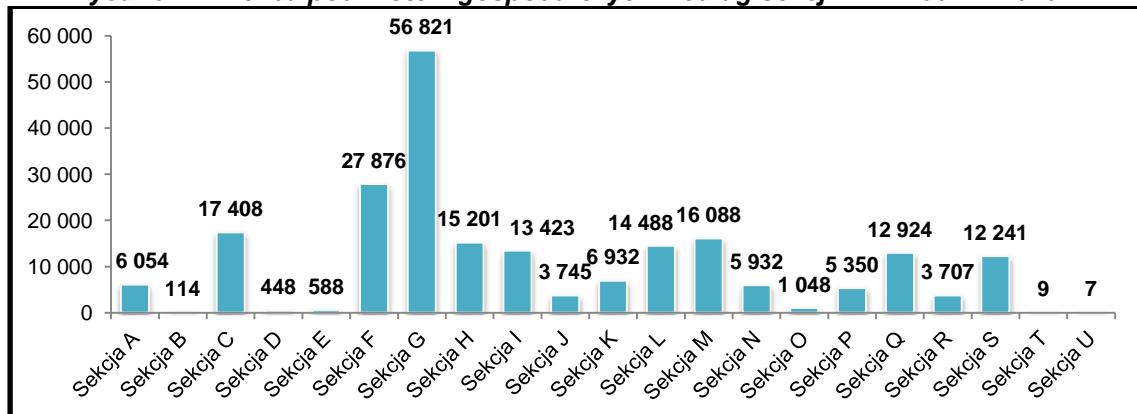
	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
0-9 pracowników	198 871	201 532	202 745	205 065	206 740	211 972
udział [%]	96,2	96,2	96,2	96,2	96,1	96,2
10-49 pracowników	6 389	6 453	6 516	6 561	6 806	6 912
udział [%]	3,1	3,1	3,1	3,1	3,2	3,1
50-249 pracowników	1 339	1 319	1 322	1 331	1 369	1 358
udział [%]	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6

250-999 pracowników	148	146	140	141	140	140
udział [%]	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
1000 i więcej pracowników	29	28	27	26	24	22
udział [%]	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Ogółem	206 776	209 478	210 750	213 124	215 079	220 404

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w 2010 roku w województwie zachodniopomorskim, funkcjonowało w ramach sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz sekcji F – Budownictwo (rysunek 2).

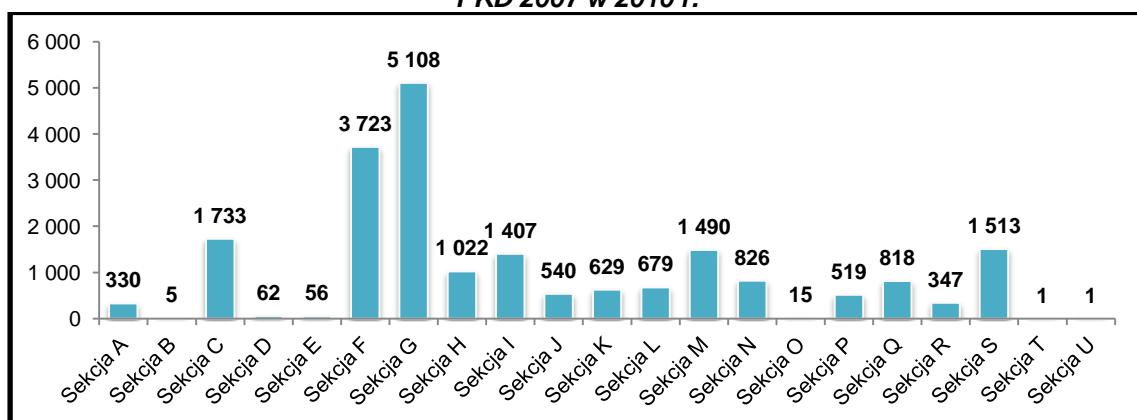
Rysunek 2. Liczba podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w 2010 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

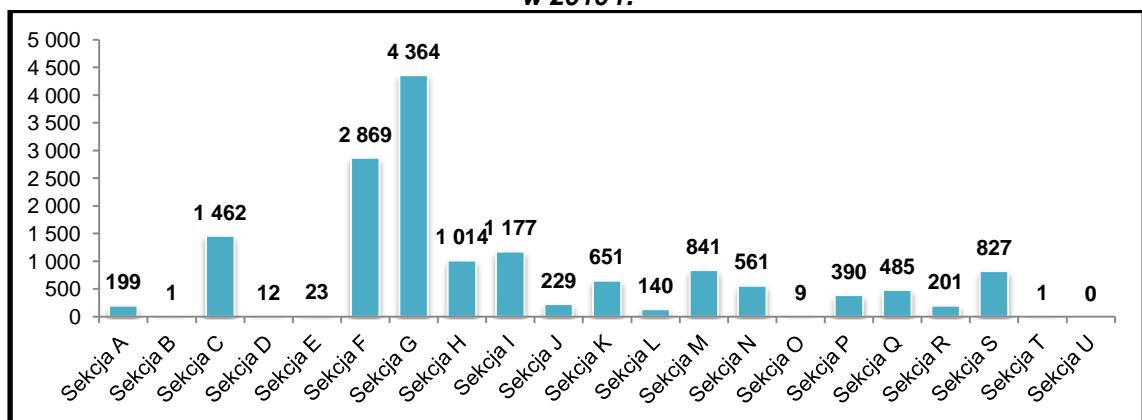
Podobnie przedstawia się sytuacja podmiotów nowo zarejestrowanych. W 2010 roku w województwie zachodniopomorskim najwięcej firm zarejestrowano, jak i wyrejestrowano w sekcji G oraz F (rysunek 3, rysunek 4). Oznacza to, że w tychże sekcjach zachodzą najdynamiczniejsze procesy. Na tej podstawie można stwierdzić, iż w regionie Zachodniego Pomorza dominuje działalność handlowo-usługowa oraz budowlana.

Rysunek 3. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w 2010 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

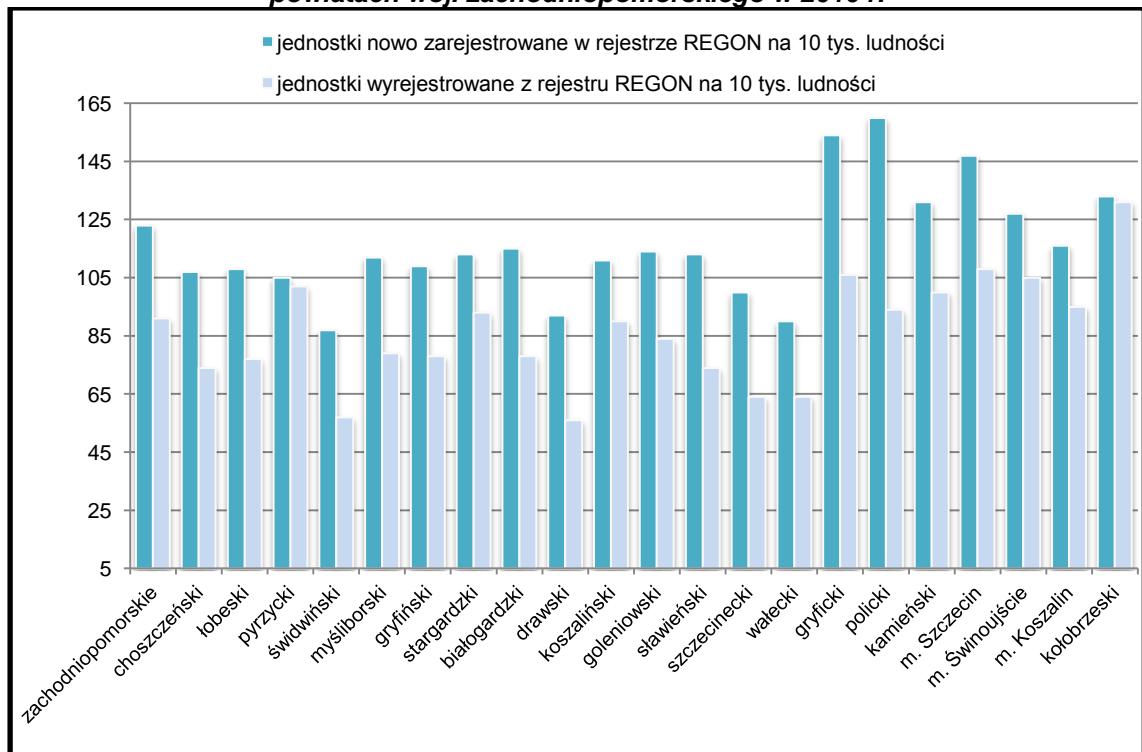
Rysunek 4. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w 2010 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. ludności to miarodajny wskaźnik rozwoju gospodarczego poszczególnych powiatów. Z analizy danych wynika, iż najczęściej podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON przypada na 10 tys. mieszkańców następujących powiatów: polickiego, gryfickiego oraz miasta Szczecin. Ponadto powiatem o najwyższej liczbie firm wyrejestrowanych przypadających na 10 tys. mieszkańców jest powiat kołobrzeski (rysunek 5).

Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności w poszczególnych powiatach woj. zachodniopomorskiego w 2010 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sytuacja na rynku pracy woj. zachodniopomorskiego

Województwo zachodniopomorskie plasuje się na 11 miejscu w klasyfikacji regionów pod względem liczby ludności (*tabela 4*). Oznacza to, że sieć osadnicza w regionie jest słabo wykształcona w porównaniu do większości regionów w Polsce.

Tabela 4. Liczba ludności w poszczególnych województwach na tle Polski w 2010 r.

	liczba ludności	% udział	liczba ludności w Polsce	
			w tym kobiety	% udział w liczbie mieszkańców województwa
mazowieckie	5 242 911	13,7	2 735 226	52,2
śląskie	4 635 882	12,1	2 401 708	51,8
wielkopolskie	3 419 426	9	1 760 667	51,5
małopolskie	3 310 094	8,7	1 706 127	51,5
dolnośląskie	2 877 840	7,5	1 499 318	52,1
łódzkie	2 534 357	6,6	1 329 417	52,5
pomorskie	2 240 319	5,9	1 152 180	51,4
lubelskie	2 151 895	5,6	1 109 786	51,6
podkarpackie	2 103 505	5,5	1 074 928	51,1
kujawsko-pomorskie	2 069 543	5,4	1 071 498	51,8
zachodniopomorskie	1 693 072	4,4	871 940	51,5
warmińsko-mazurskie	1 427 241	3,7	731 610	51,3
świętokrzyskie	1 266 014	3,3	649 552	51,3
podlaskie	1 188 329	3,1	609 642	51,3
opolskie	1 028 585	2,7	531 064	51,6
lubuskie	1 011 024	2,6	521 001	51,5
Polska (ogółem)	38 200 037	100	19 755 664	51,7

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba ludności regionu stanowiła 4,4% ludności całej Polski w 2010 roku. Ten sam odsetek stanowiła liczba zachodniopomorskich kobiet w ogólnej populacji kobiet w Polsce. Natomiast mieszkańcy zachodniopomorskich wsi stanowią 5% ogólnej liczby mieszkańców wsi w Polsce (*tabela 5*).

Tabela 5. Liczba ludności w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w 2010 r.

	liczba ludności	% udział	liczba ludności woj. zachodniopomorskiego:			
			w tym kobiety	% udział liczby kobiet w Polsce	w tym mieszkańcy miast	% udział liczby mieszkańców miast w Polsce
zachodniopomorskie	1 693 072	4,4	871 940	4,4	1 164 509	5
Polska	38 200 037	100	19 755 664	100	23 264 383	100

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sieć osadniczą w województwie zachodniopomorskim tworzą 62 miasta oraz 3 173 wsie i inne jednostki osadnicze¹⁶. Szczecin, stolica województwa i ośrodek europejski, liczy 405 606 mieszkańców, co stanowi 24% populacji regionu. Jest jednocześnie największym miastem pogranicza polsko – niemieckiego. W części północno – wschodniej regionu dominuje Kołobrzeg, który odgrywa rolę komplementarnego ośrodka równoważenia rozwoju rangi krajowej, liczący 107 948 mieszkańców (6,4%) (tabela 6). Największymi ośrodkami regionalnymi są ponadto: Stargard Szczeciński – 69 633 mieszkańców, Kołobrzeg – 44 984 mieszkańców, Świnoujście – 40 759 osób, Szczecinek – 38 977 osób i Police – 33 951 mieszkańców.¹⁷

Tabela 6. Liczba ludności w poszczególnych powiatach woj. zachodniopomorskiego w 2010 r.

	liczba ludności	% udział	liczba ludności woj. zachodniopomorskiego:	
			w tym kobiety:	% udział w liczbie mieszkańców powiatu
m. Szczecin	405 606	24	213 360	52,6
stargardzki	119 306	7	61 057	51,2
m. Koszalin	107 948	6,4	56 766	52,6
gryfiński	82 727	4,9	41 733	50,4
goleniowski	80 305	4,7	40 916	50,9
kołobrzeski	77 244	4,6	40 210	52
szczecinecki	76 900	4,5	39 651	51,6
policki	70 380	4,2	35 780	50,8
myśliborski	66 972	4	34 011	50,8
koszaliński	64 411	3,8	32 364	50,2
gryficki	60 569	3,6	30 844	50,9
drawski	57 353	3,4	29 338	51,1
sławieński	57 251	3,4	29 208	50,9
wałecki	54 023	3,2	27 836	51,5
choszczeński	49 574	2,9	24 979	50,4
świdwiński	48 205	2,8	24 546	50,9
białogardzki	48 193	2,8	24 590	51
kamieński	47 672	2,8	24 429	51,2
m. Świnoujście	40 759	2,4	21 070	51,7
pyrzycki	39 774	2,3	19 996	50,3
łobeski	37 900	2,2	19 256	50,8
zachodniopomorskie	1 693 072	100	871 940	51,5

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

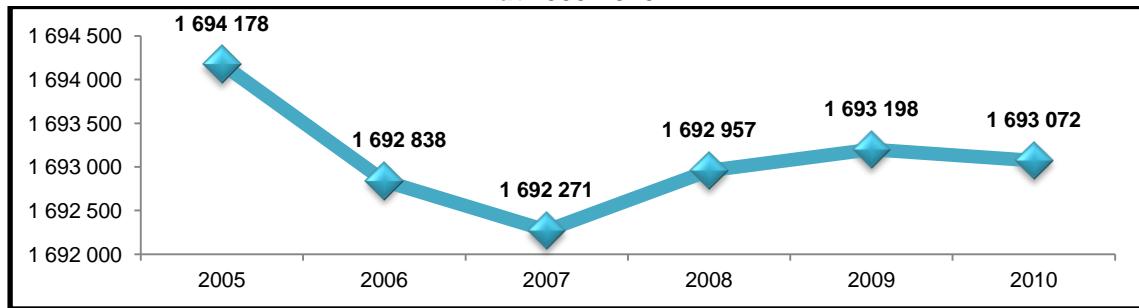
Z analizy danych GUS dotyczących kształtuowania się liczby ludności województwa zachodniopomorskiego na przestrzeni lat 2005-2010 wynika, iż liczba ludności w regionie systematycznie rosła od 2007 roku. Analogiczną tendencję można zaobserwować w skali całego kraju. Niewielki spadek liczby ludności odnotowano w roku 2010, w stosunku do roku poprzedniego

¹⁶ dane GUS

¹⁷ dane GUS

(rysunek 6). Jednakże na przestrzeni analizowanych lat można mówić o kształtowaniu się negatywnej tendencji spadkowej w liczbie ludności Zachodniego Pomorza i choć spadek ten jest niewielki - mianowicie w stosunku do roku 2005 wynosił niecały 1% - może on sygnalizować zachodzenie negatywnych procesów demograficznych w badanym regionie.

Rysunek 6. Liczba ludności województwa zachodniopomorskiego na przestrzeni lat 2005-2010.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ogólnej liczbie mieszkańców województwa zachodniopomorskiego 18,5% stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, 65,7% osoby w wieku produkcyjnym, oraz 15,8% osoby w wieku poprodukcyjnym (tabela 7). Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym kształtuje się na zbliżonym poziomie zarówno w województwie zachodniopomorskim, jak i w całej Polsce. Ponadto udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności jest nieznacznie wyższy niż w Polsce, natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym nieznacznie niższy niż w skali kraju. Może to oznaczać, że proces starzenia się społeczeństwa w województwie zachodniopomorskim nie jest jeszcze tak zaawansowany jak w pozostałych częściach kraju.

Tabela 7. Liczba ludności według grup ekonomicznych na tle Polski w 2010 r.

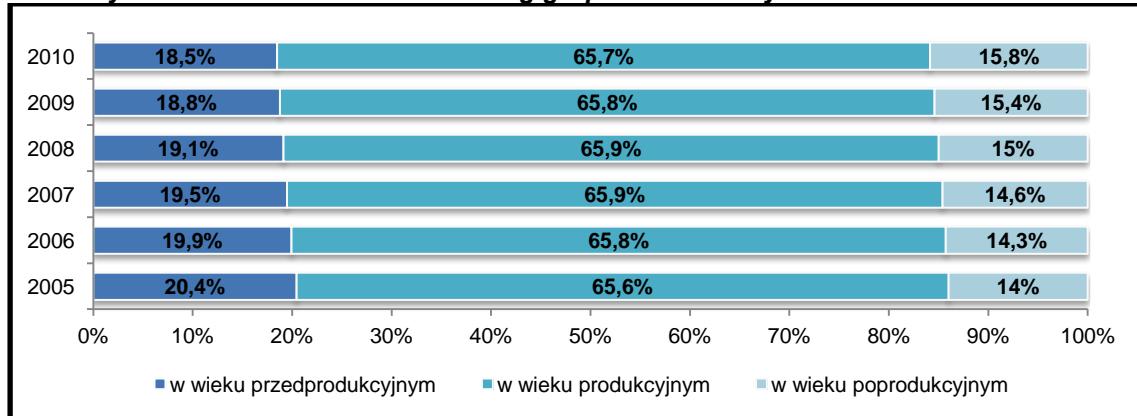
	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym	ogółem
zachodniopomorskie	312 929	1 112 013	268 130	1 693 072
udział %	18,5	65,7	15,8	100
Polska	7 140 156	24 615 248	6 444 633	38 200 037
udział %	18,7	64,4	16,9	100

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie analizy danych z lat 2005-2010 zawartych na rysunku 7 można zaobserwować, iż w województwie zachodniopomorskim systematycznie maleje odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast rośnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Niniejsze dane potwierdzają fakt stopniowego starzenia się społeczeństwa oraz postępujący proces spadku dzietności, jednakże na podstawie danych zawartych w tabeli 7 uzasadnionym wydaje się stwierdzenie, iż wspomniane negatywne procesy demograficzne nie

zachodzą w tym stopniu w regionie Zachodniego Pomorza, co w pozostałych częściach kraju.

Rysunek 7. Liczba ludności według grup ekonomicznych w latach 2005-2010.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W liczbie ludności produkcyjnej Zachodniego Pomorza większość stanowią mężczyźni (52,4%). Analogiczna tendencja występuje w skali całej Polski (*tabela 8*).

Tabela 8. Liczba ludności w wieku produkcyjnym z podziałem na płeć w 2010 r.

	mężczyźni w wieku produkcyjnym	kobiety w wieku produkcyjnym	ogółem
zachodniopomorskie	582 770	529 243	1 112 013
udział %	52,4	47,6	100
Polska (ogółem)	12 826 737	11 788 511	24 615 248
udział %	52,1	47,9	100

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując wartości współczynnika aktywności zawodowej z uwzględnieniem wieku produkcyjnego należy zauważać, iż kształtują się one poniżej wartości odpowiednich dla kraju (*tabela 9*). Zarówno współczynnik aktywności zawodowej kobiet, jak i mężczyzn w regionie Zachodniego Pomorza jest niższy niż w Polsce, co może oznaczać, iż w województwie zachodniopomorskim występuje niższy poziom aktywności zawodowej, niż w pozostałych częściach kraju.

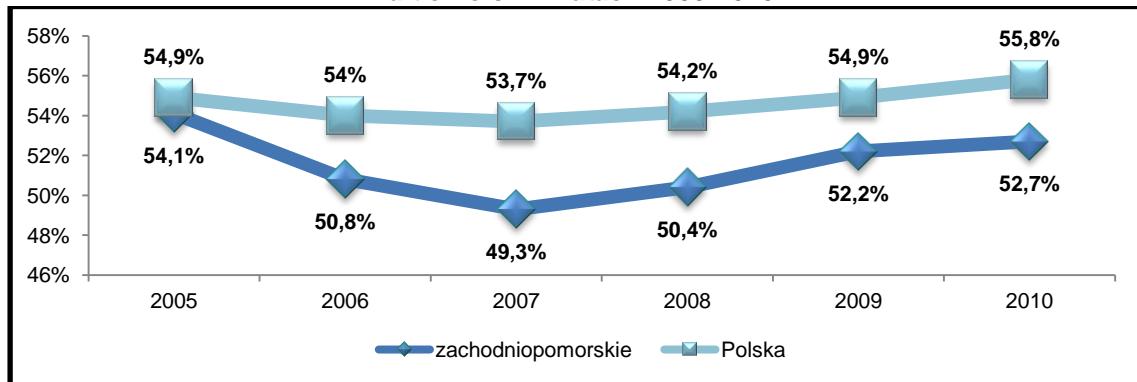
Tabela 9. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w 2010 r.

	mężczyźni w wieku produkcyjnym [%]	kobiety w wieku produkcyjnym [%]	ogółem w wieku produkcyjnym [%]	mężczyźni ogółem [%]	kobiety ogółem [%]	ogółem współczynnik aktywności zawodowej [%]
zachodniopomorskie	72,8	63,1	68,1	60,9	45,3	52,7
Polska	76,4	67,1	71,9	64,1	48,2	55,8

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2005-2010 odnotowano spadek współczynnika aktywności zawodowej w województwie zachodniopomorskim o 1,4 punktu procentowego, natomiast w Polsce występuje tendencja przeciwna – na przestrzeni analizowanych lat odnotowano wzrost współczynnika aktywności zawodowej o blisko 1 punkt procentowy (rysunek 8).

Rysunek 8. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w latach 2005-2010.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym analizowanym wyznaczniem sytuacji na rynku pracy jest wskaźnik zatrudnienia. W województwie zachodniopomorskim występuje znaczna dysproporcja w poziomie zatrudnienia zarówno kobiet, jak i mężczyzn w stosunku do wartości tego wskaźnika w kraju (tabela 10).

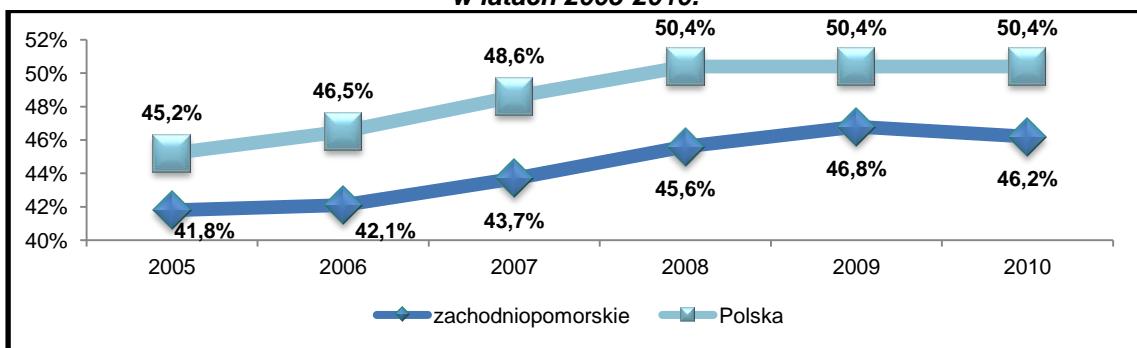
Tabela 10. Wskaźnik zatrudnienia w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w 2010 r.

	mężczyźni w wieku produkcyjnym [%]	kobiety w wieku produkcyjnym [%]	ogółem w wieku produkcyjnym [%]	mężczyźni ogółem [%]	kobiety ogółem [%]	ogółem wskaźnik zatrudnienia [%]
zachodniopomorskie	63,1	55,8	59,7	53,0	40,1	46,2
Polska	69,2	60,3	64,9	58,1	43,4	50,4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pomimo niekorzystnej dysproporcji między wartością wskaźnika zatrudnienia dla kraju i województwa zachodniopomorskiego należy zauważać, iż na przestrzeni analizowanych lat zarówno w badanym regionie, jak i w skali Polski odnotowuje się wzrost wskaźnika zatrudnienia - o 5,2 punktu procentowego dla Polski oraz o 4,4 punktu procentowego dla woj. zachodniopomorskiego (rysunek 9). Takie dane wskazują na powolne, aczkolwiek korzystne zmiany w poziomie zatrudnienia w regionie Zachodniego Pomorza.

Rysunek 9. Wskaźnik zatrudnienia w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w latach 2005-2010.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w województwie zachodniopomorskim w 2010 roku najwięcej osób pracowało w sektorze usługowym (61,9% wszystkich pracujących), natomiast najmniej w sektorze rolniczym (7,7%). Kobiety stanowiły 35,6% wszystkich pracujących w sektorze rolniczym, 26,6% ogółu pracujących w sektorze przemysłowym i większość pracujących w sektorze usługowym (56,7%) (tabela 11).

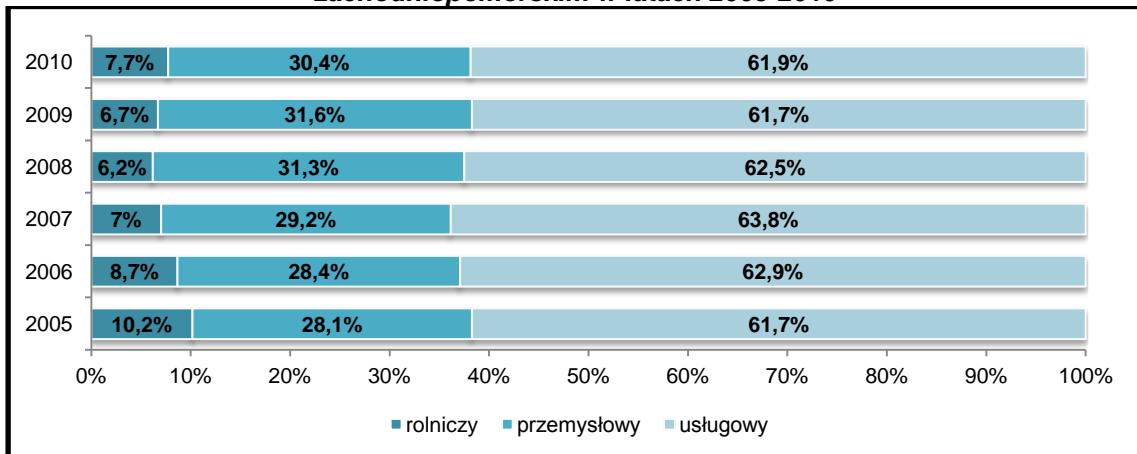
**Tabela 11. Pracujący według sektorów ekonomicznych, w tym kobiety w 2010 r.
[tys. osób]**

	pracujący ogółem	% udział	osoby pracujące w województwie zachodniopomorskim:	
			w tym kobiety	% udział
sektor rolniczy	45	7,7	16	35,6
sektor przemysłowy	177	30,4	47	26,6
sektor usługowy	360	61,9	204	56,7
Ogółem	582	100	267	45,9

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2005-2010 można zaobserwować spadek odsetka osób zatrudnionych w rolnictwie, nieznaczny wzrost odsetka osób zatrudnionych w przemyśle oraz utrzymywanie się odsetka osób zatrudnionych w usługach na zbliżonym poziomie. Oznacza to, że w ciągu analizowanych lat najdynamiczniej rozwijającą się dziedziną na Zachodnim Pomorzu była działalność przemysłowa (rysunek 10).

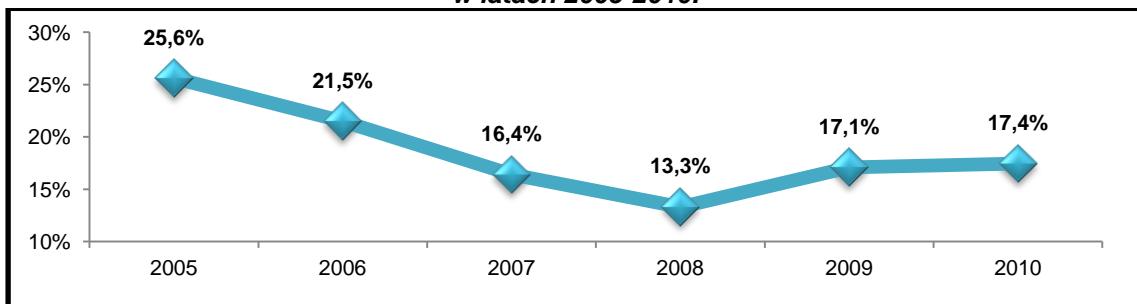
Rysunek 10. Pracujący według sektorów ekonomicznych w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2010

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 11 obrazuje kształtowanie się stopy bezrobocia rejestrowanego w latach 2005-2010 w województwie zachodniopomorskim. Jak wynika z analizy danych, do roku 2005 można było zaobserwować dynamiczny spadek stopy bezrobocia rejestrowanego w badanym regionie. Począwszy od roku 2008 następuje stopniowy wzrost wysokości omawianego wskaźnika, czego przyczyną mógł być kryzys gospodarczy i zamykanie oraz zawieszanie działalności wielu zachodniopomorskich firm.

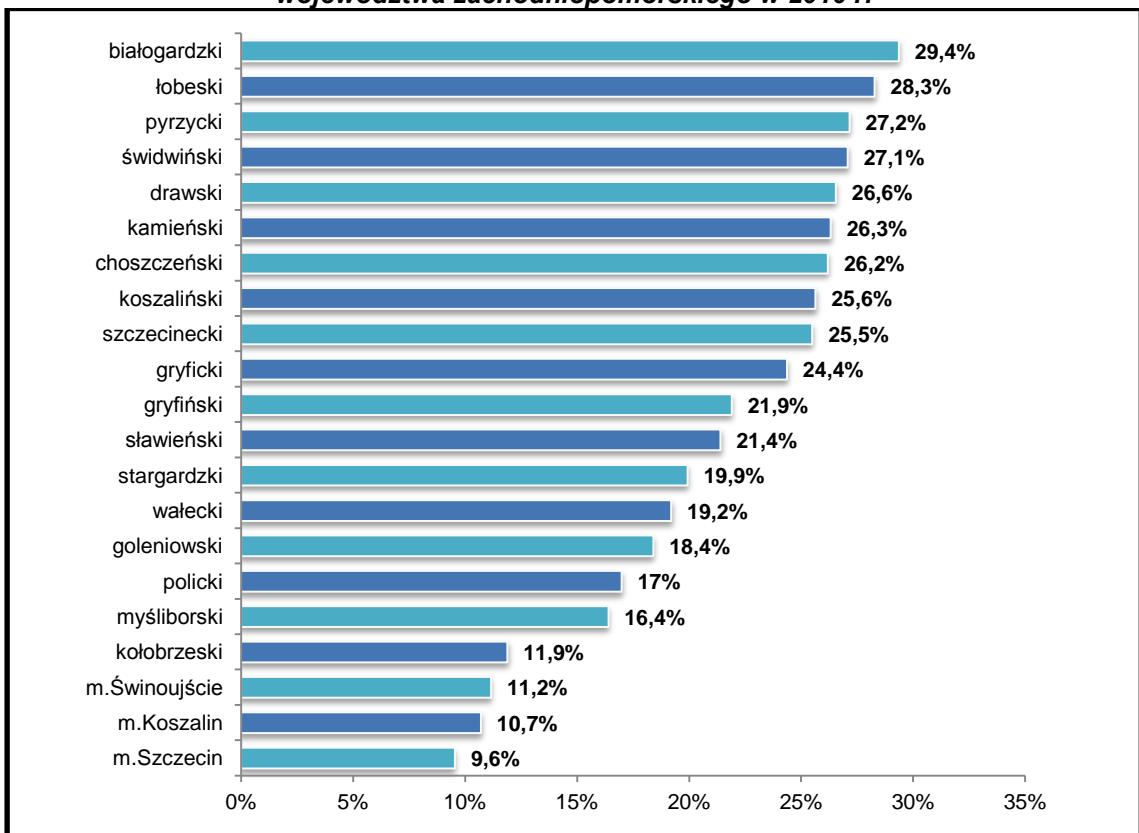
Rysunek 11. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2010.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując wysokość stopy bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach należy zauważyć, iż najwyższą wartość niniejszego wskaźnika w 2010 roku odnotowano w powiecie białogardzkim (29,4%), natomiast najniższą w powiatach grodzkich, mianowicie: w mieście Świnoujściu (11,2%), mieście Koszalinie (10,7%) oraz w mieście Szczecinie (9,6%) (rysunek 12).

Rysunek 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego w 2010 r.

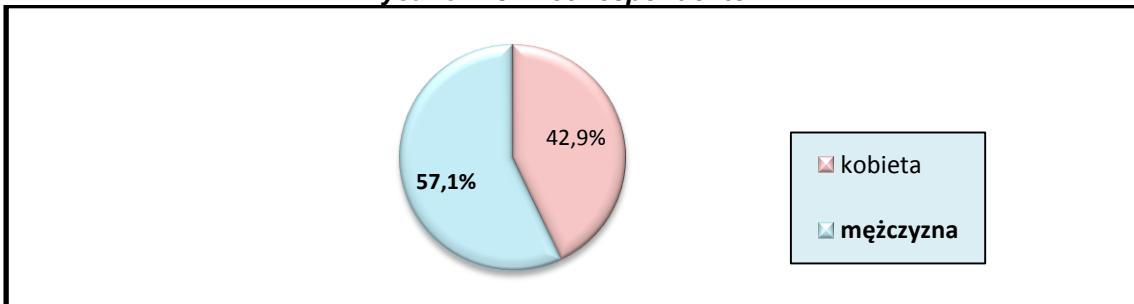
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wyniki badania wśród migrantów zarobkowych

Profil społeczny badanych

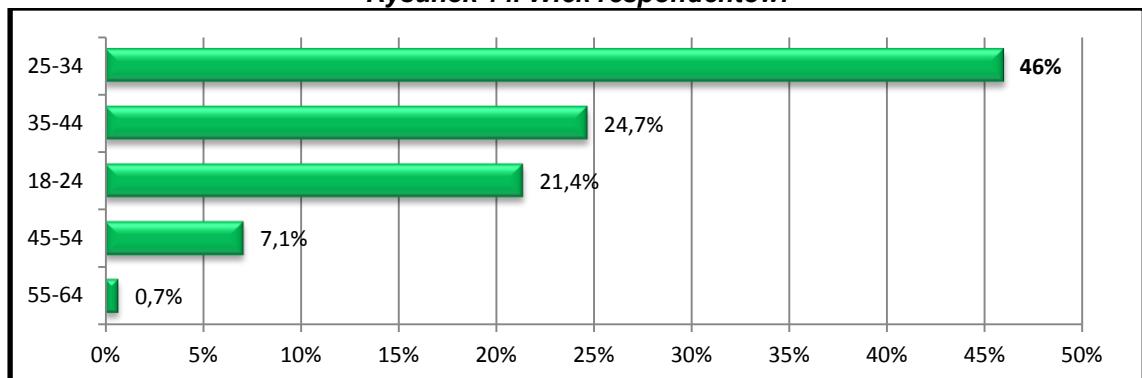
W badaniu udział wzięło 1 067 respondentów, z czego 57,1% stanowili mężczyźni (rysunek 13). W celach zarobkowych migrują najczęściej osoby z przedziału wiekowego 25-34 lata (46% respondentów), rzadziej osoby w wieku mieszczącym się w przedziałach: 35-44 oraz 18-24 (odpowiednio 24,7% oraz 21,4%) (rysunek 14).

Rysunek 13. Płeć respondentów:

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

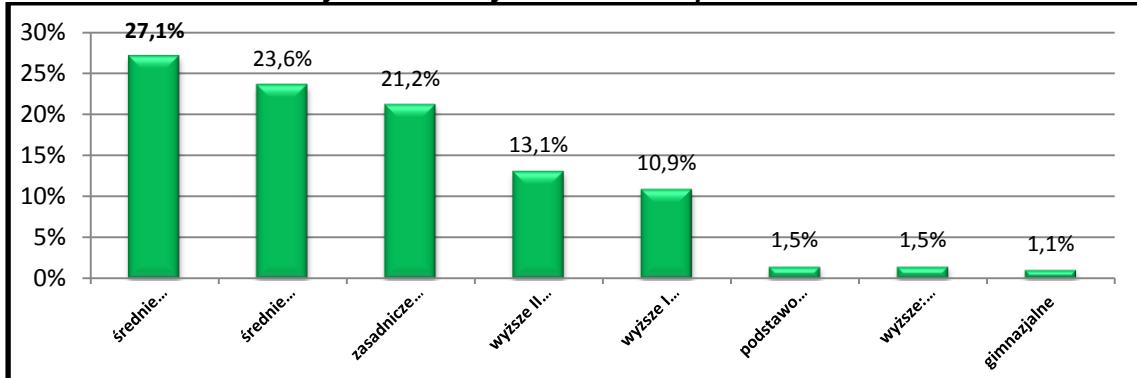
Rysunek 14. Wiek respondentów:

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W populacji migrantów zarobkowych największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim zawodowym, bądź policealnym (27,1%) oraz średnim ogólnokształcącym (23,6%), natomiast najmniejszą respondenci z wykształceniem gimnazjalnym (1,1%) oraz wyższym na poziomie doktoranckim i podstawowym (odpowiednio po 1,5%) (rysunek 15).

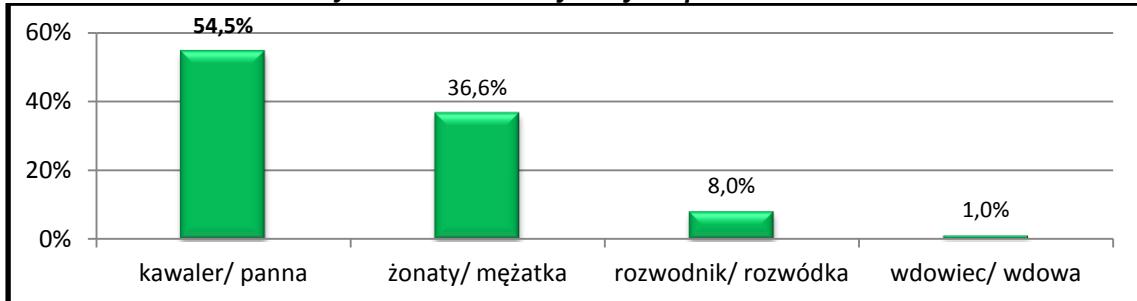
Rysunek 15. Wykształcenie respondentów:

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Większość migrantów zarobkowych była w chwili badania kawalerem bądź panną (54,5%), nieco mniejszy odsetek stanowiły osoby będące w związku małżeńskim (36,6%) (rysunek 16).

Rysunek 16. Stan cywilny respondentów:

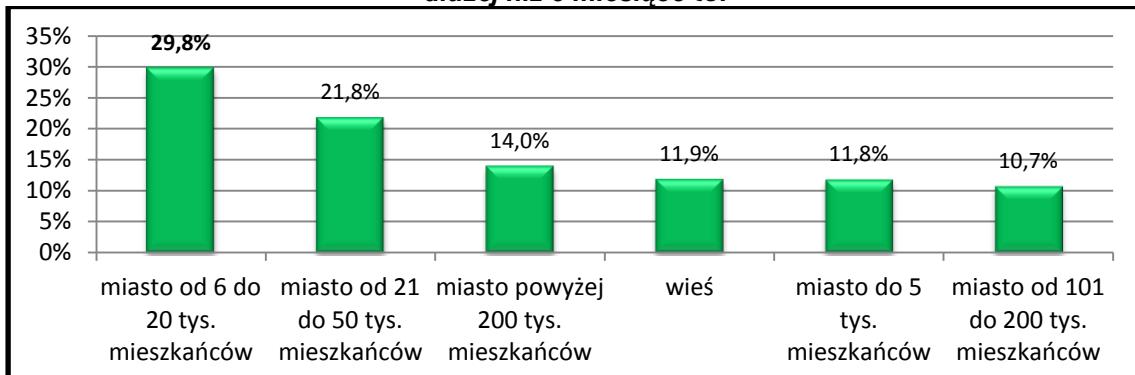

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Największa liczba respondentów pochodziła z miast o liczbie mieszkańców mieszkających się w przedziale od 6 do 20 tysięcy mieszkańców (29,8%) oraz z miejscowości liczących od 21 do 50 tysięcy mieszkańców (21,8%) (rysunek 17).

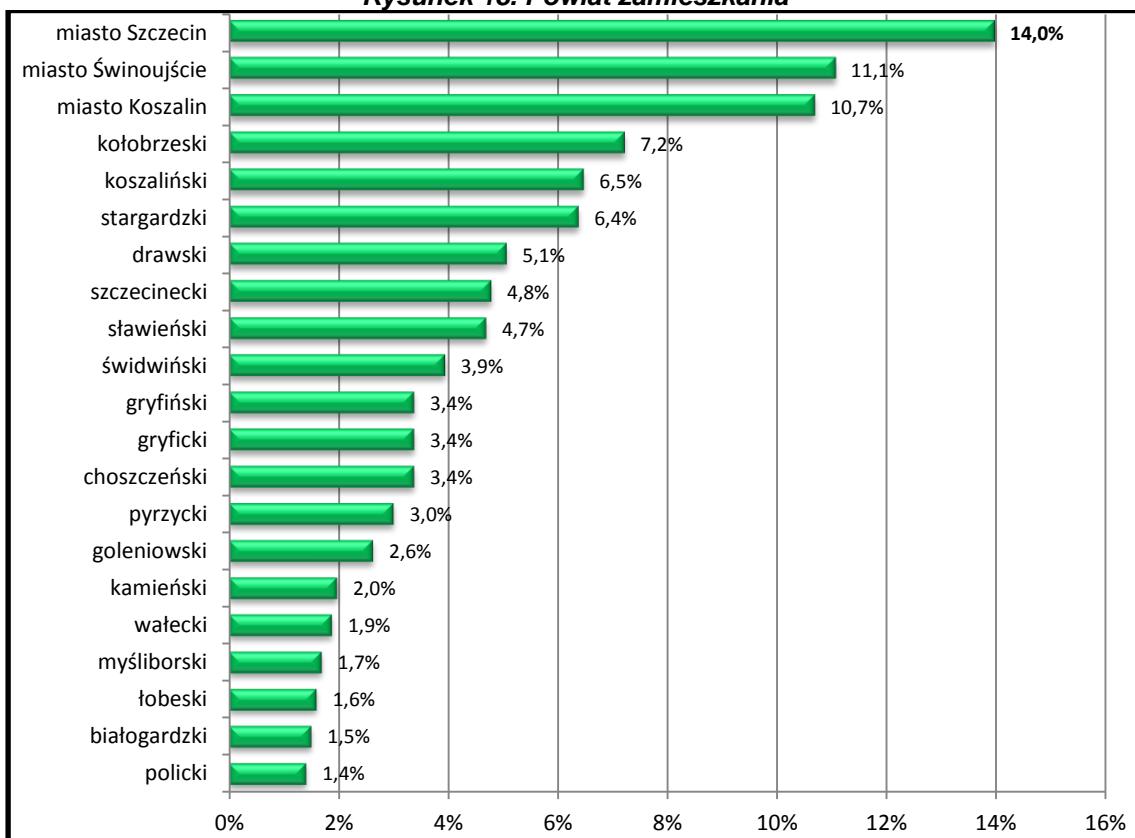
Największy odsetek migrantów pochodził z miasta Szczecina (14% respondentów) oraz Świnoujścia (11,1%) i Koszalina (10,7%). Szczegółowy rozkład powiatów, z których pochodzili migranci przedstawi rysunek 18.

Rysunek 17. Ostatnia miejscowości, w której mieszkała Pan/i przed wyjazdem za granicę dłużej niż 3 miesiące to:

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 18. Powiat zamieszkania

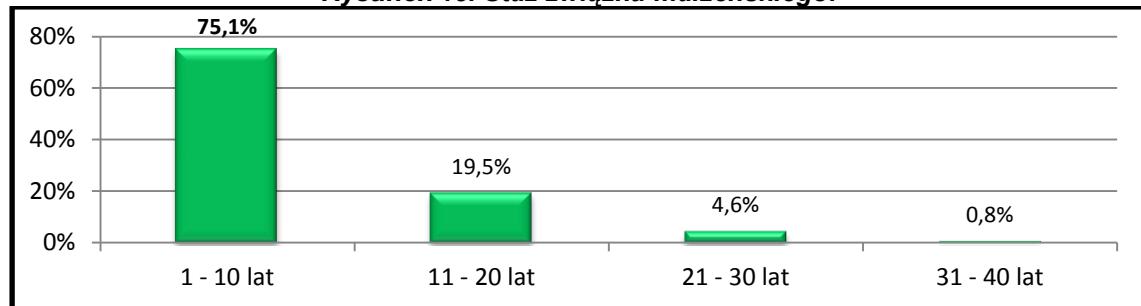

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Sytuacja rodzinna badanych w kontekście zagranicznej migracji zarobkowej

Długość związku małżeńskiego migrantów, którzy byli zamężni, najczęściej wahała się w przedziale od roku do 10 lat (75,1%) (rysunek 19).

Rysunek 19. Staż związku małżeńskiego:

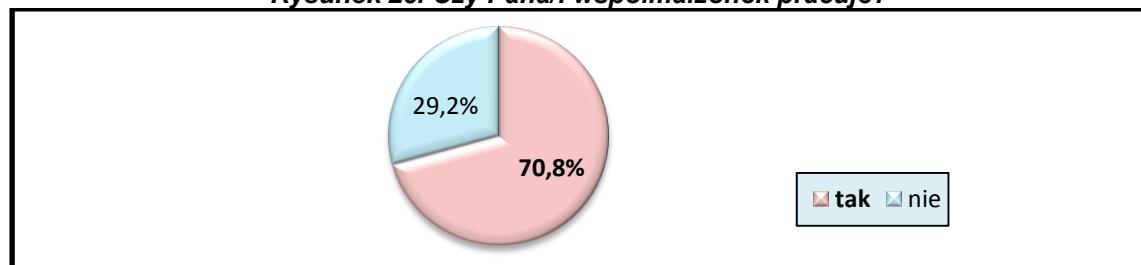

* pytanie dotyczyło 390 respondentów, którzy byli w związku małżeńskim

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ponadto 70,8% migrantów będących w związku małżeńskim przyznało, że ich współmałżonek pracuje (rysunek 20). Oznacza to, że migranci zarobkowi w dużej mierze nie są jedynymi żywicielami swoich rodzin. Niniejszy fakt potwierdzają dane zawarte na rysunku 21.

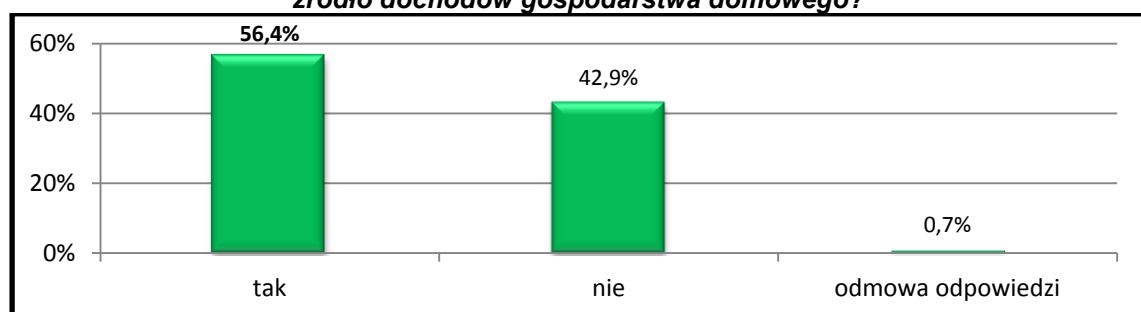
Rysunek 20. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?

* pytanie dotyczyło 390 respondentów, którzy byli w związku małżeńskim

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

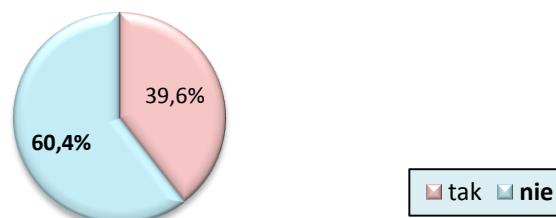
Rysunek 21. Czy Pana/i dochody uzyskiwane za granicą stanowią obecnie podstawowe źródło dochodów gospodarstwa domowego?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

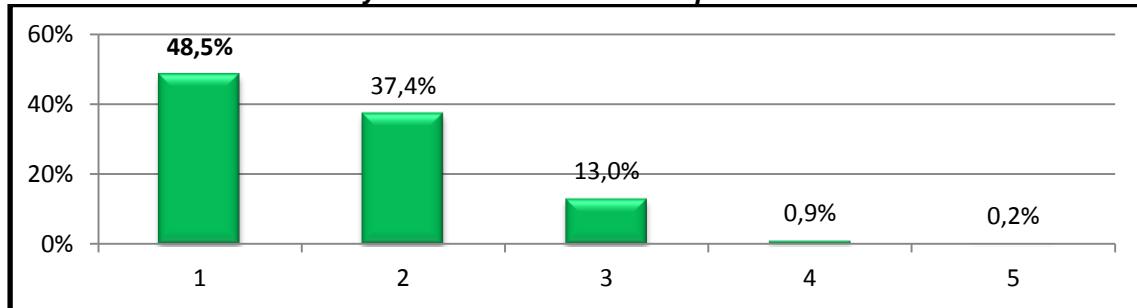
Blisko 40% migrantów posiadało dzieci (39,6%) (*rysunek 22*). Największy odsetek respondentów miał jedno dziecko (48,5%), nieco rzadziej dwoje (37,4%) (*rysunek 23*).

Rysunek 22. Czy posiada Pan/i dzieci?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 23. Ile dzieci Pan/i posiada?

* pytanie dotyczyło 423 respondentów, którzy mieli dzieci

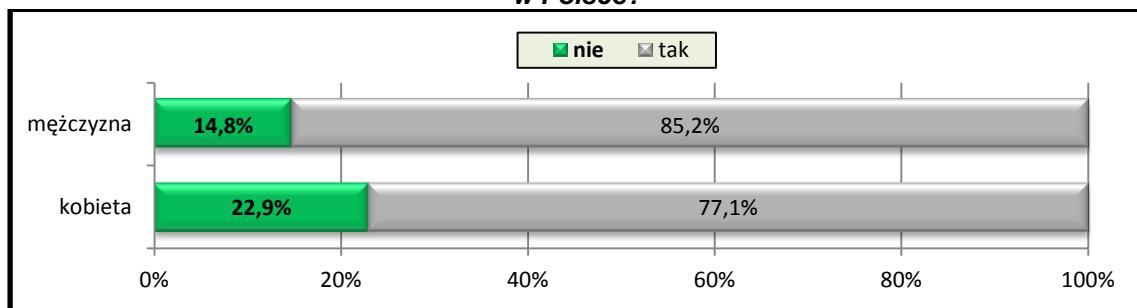
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Sytuacja badanych na lokalnym rynku pracy przed wyjazdem za granicę i ich aktualna sytuacja na zagranicznym rynku pracy

Jednym z obszarów problemowych, który został poddany analizie w trakcie niniejszego badania, była sytuacja badanych na lokalnym rynku pracy (przed wyjazdem zagranicznym) oraz ich sytuacja jako migrantów zarobkowych.

Większość respondentów pracowała w Polsce. Było to aż 85,2% mężczyzn oraz 77,1% kobiet (*rysunek 24*).

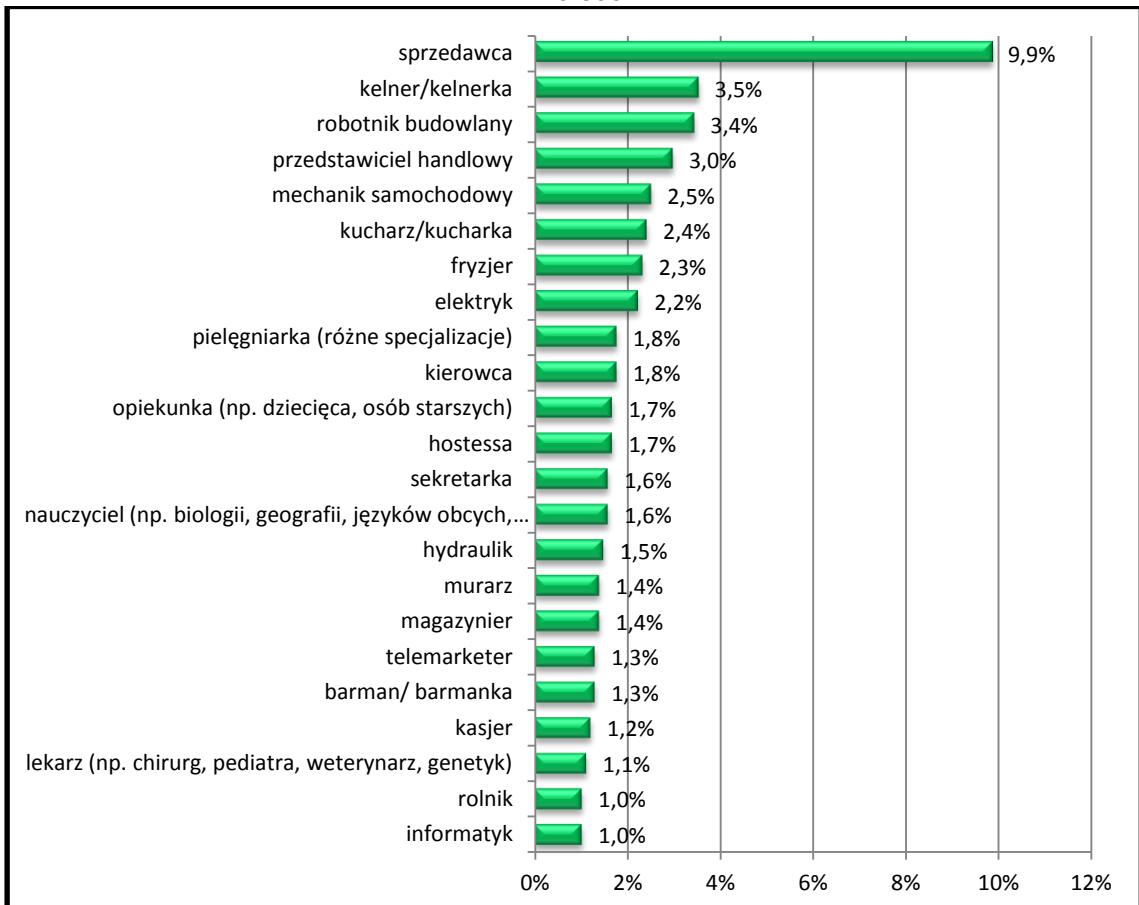
Rysunek 24. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci w niniejszym badaniu mieli możliwość wskazania, w jakich zawodach, bądź też na jakich stanowiskach pracowali w Polsce. Największy odsetek wskazań dotyczył sprzedawców (9,9%), następnie kelnerów/ kelnerek (3,5%) oraz robotników budowlanych (3,4%). Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia *rysunek 25*.

Rysunek 25. W jakim zawodzie (głównych/ najważniejszych zawodach) pracowała Pan/i w Polsce?

* pytanie dotyczyło 872 respondentów, którzy przyznali, iż pracowali w Polsce

** na rysunku przedstawiono zawody, które w niniejszym badaniu były wymienione co najmniej 10 razy; pozostałe zawody zawarto w formie tabeli w aneksie na końcu raportu

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ponadto migranci zarobkowi w znacznej większości w swojej karierze zawodowej byli pracownikami najemnymi (92,9% kobiet oraz 85,4% mężczyzn). Tylko niewielki odsetek respondentów pracował na własny rachunek (*rysunek 26*).

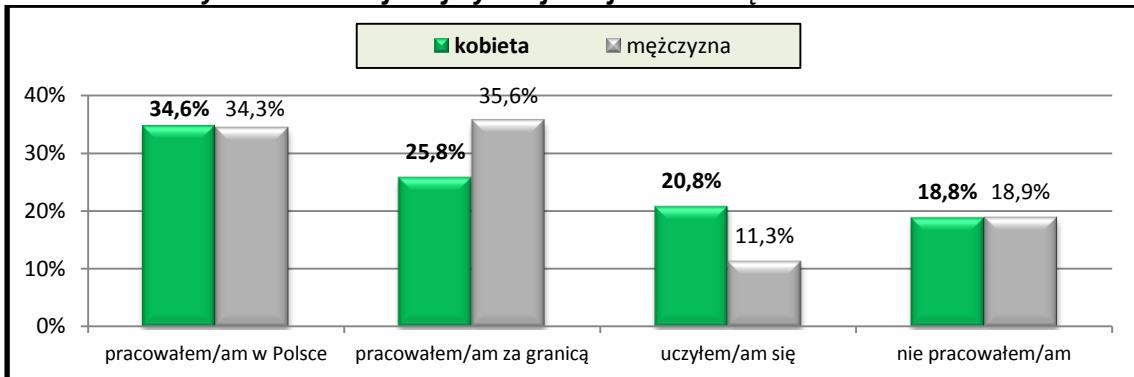
Rysunek 26. W Polsce pracował/a Pan/i?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Biorąc pod uwagę sytuację respondentów przed rokiem, należy zauważać, iż ponad 30% zarówno mężczyzn, jak i kobiet pracowało w kraju, ale równie dużo za granicą. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia rysunek 27.

Rysunek 27. W jakiej sytuacji znajdował/a się Pan/i rok temu?

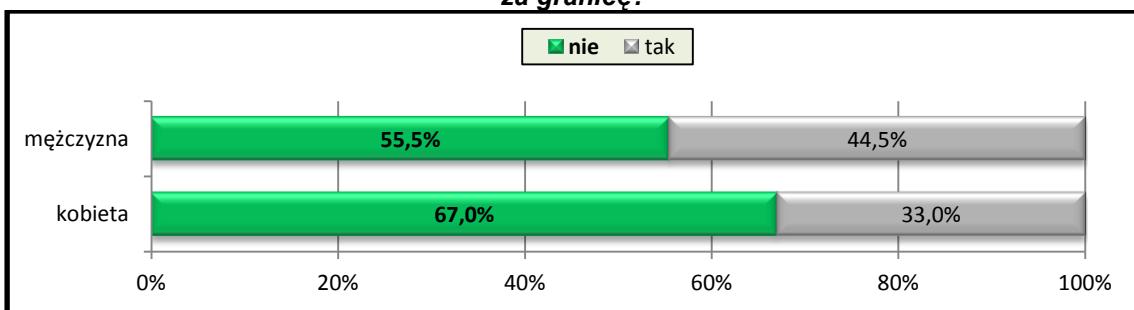

* respondenci mieli możliwość wielokrotnnej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Dane zawarte na rysunku 28 pokazują, iż blisko 45% mężczyzn i 33% kobiet zrezygnowało z pracy w Polsce na rzecz migracji zarobkowej.

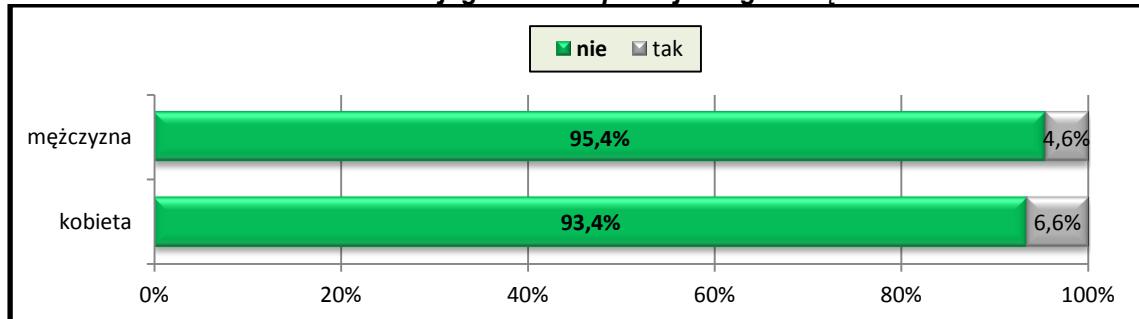
Rysunek 28. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W niniejszym badaniu poddano analizie również aktualną sytuację migrantów. Uzyskane dane ukazują, iż blisko 5% mężczyzn oraz blisko 7% kobiet pracowało za granicą w trakcie swojego urlopu (rysunek 29).

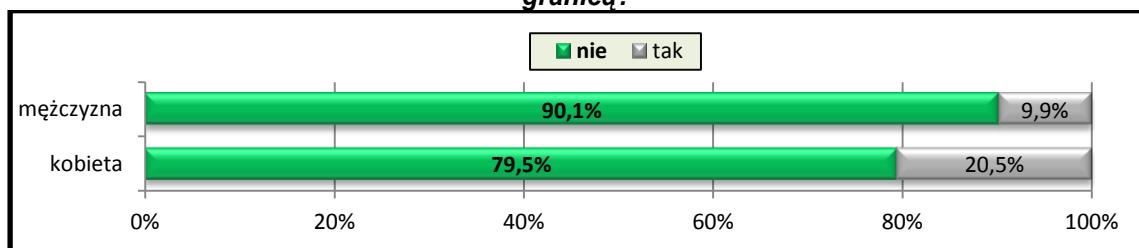
Rysunek 29. Czy aktualnie jest Pan/i na urlopie (np. bezpłatnym, zdrowotnym) i w czasie jego trwania pracuje za granicą?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ponadto co piąta kobieta oraz blisko co dziesiąty mężczyzna wykorzystywał wakacje do pracy za granicami Polski (rysunek 30).

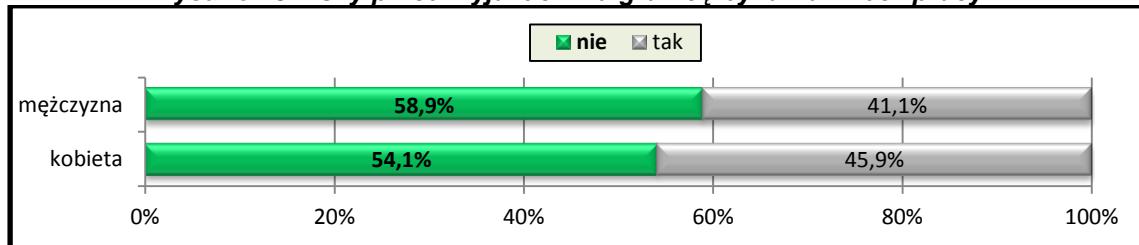
Rysunek 30. Czy uczy się Pan/i i wykorzystuje wakacje do tego aby pracować za granicą?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Większość respondentów w niniejszym badaniu przyznała, iż posiadali pracę przed wyjazdem zagranicznym (rysunek 31).

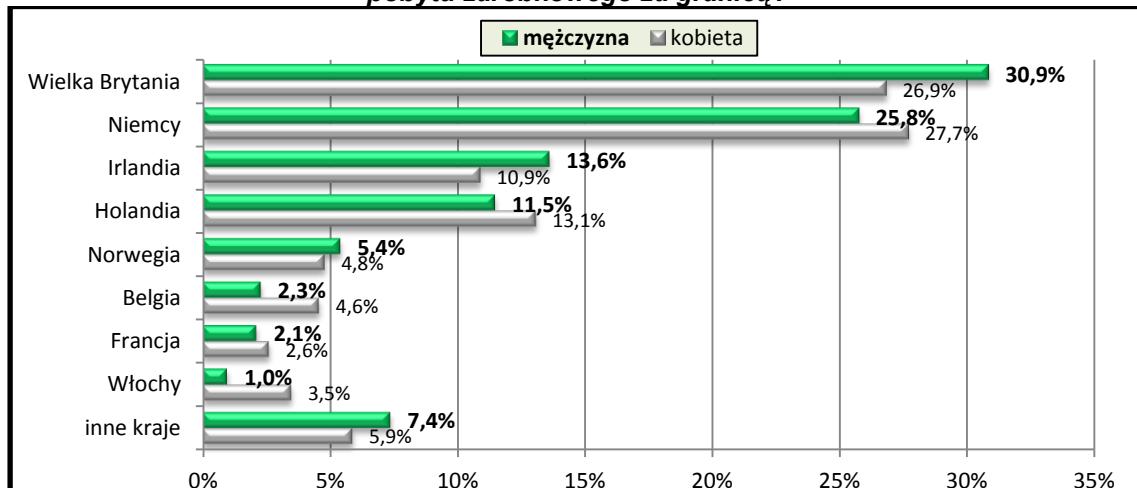
Rysunek 31. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Większość respondentów w niniejszym badaniu podejmowała pracę w następujących krajach: Wielka Brytania, Niemcy, Irlandia oraz Holandia (rysunek 32).

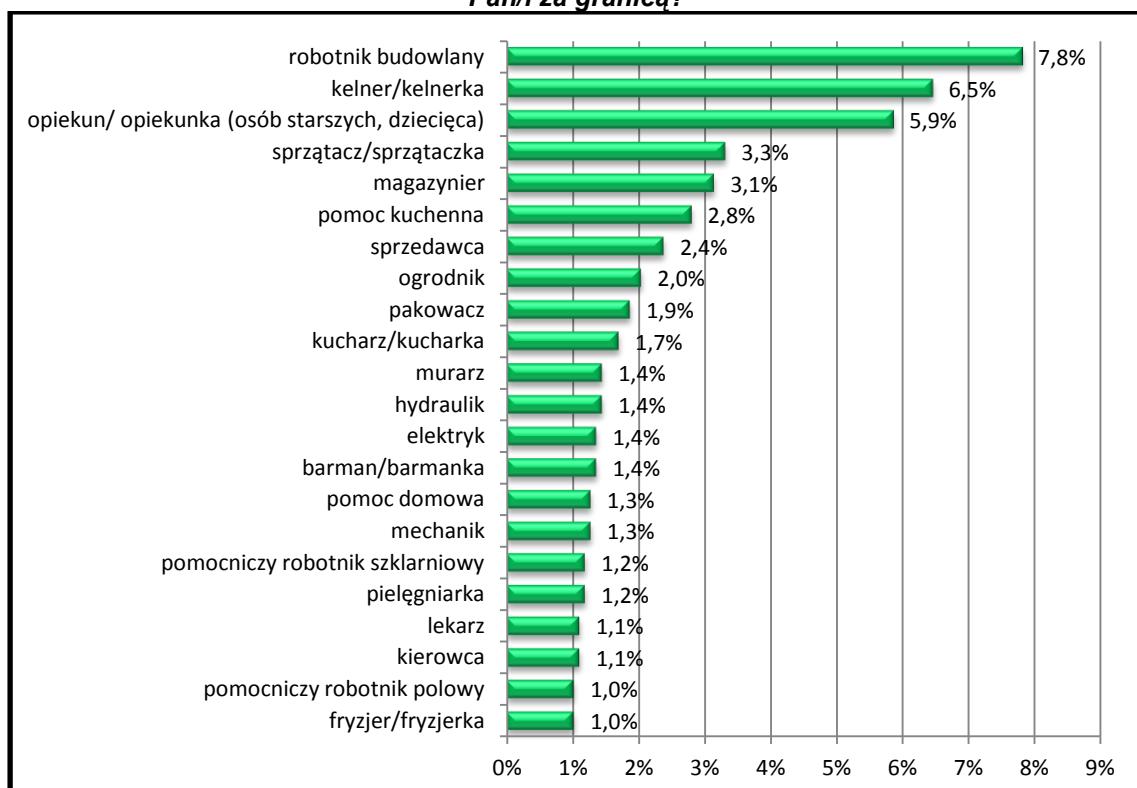
Rysunek 32. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jak wynika z danych zwartych na rysunku 33, osoby będące na migracji zarobkowej najczęściej pracują w charakterze robotników budowlanych (7,8% wskazań), kelnerów/ kelnerek (6,5% wskazań) oraz opiekunów/ opiekunek do osób starszych, czy dziecięcych (5,9% wskazań).

Rysunek 33. W jakim zawodzie (głównych/ najważniejszych zawodach) pracowała/a Pan/i za granicą?

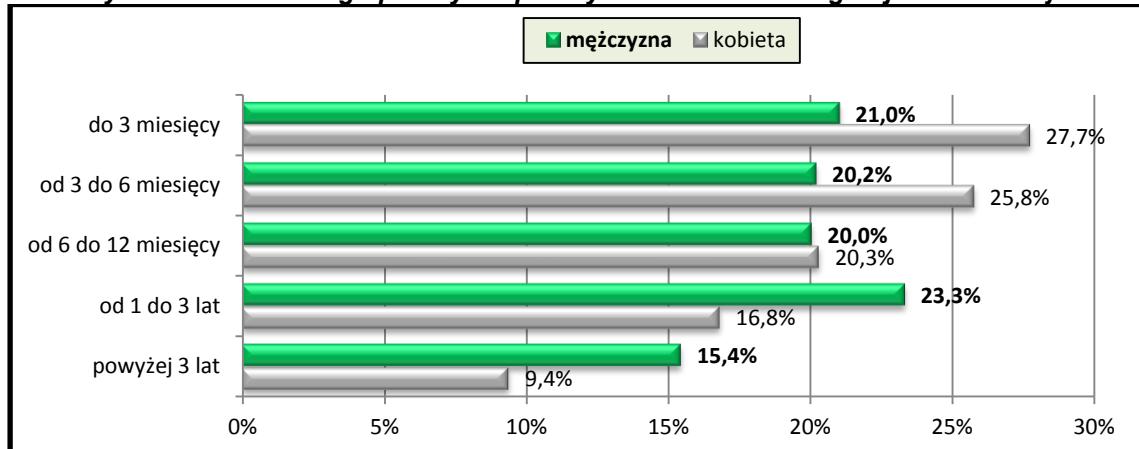

* na rysunku przedstawiono zawody, które w niniejszym badaniu stanowiły co najmniej 1% wszystkich wskazanych zawodów; pozostałe zawody zawarto w formie tabeli w aneksie na końcu raportu

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

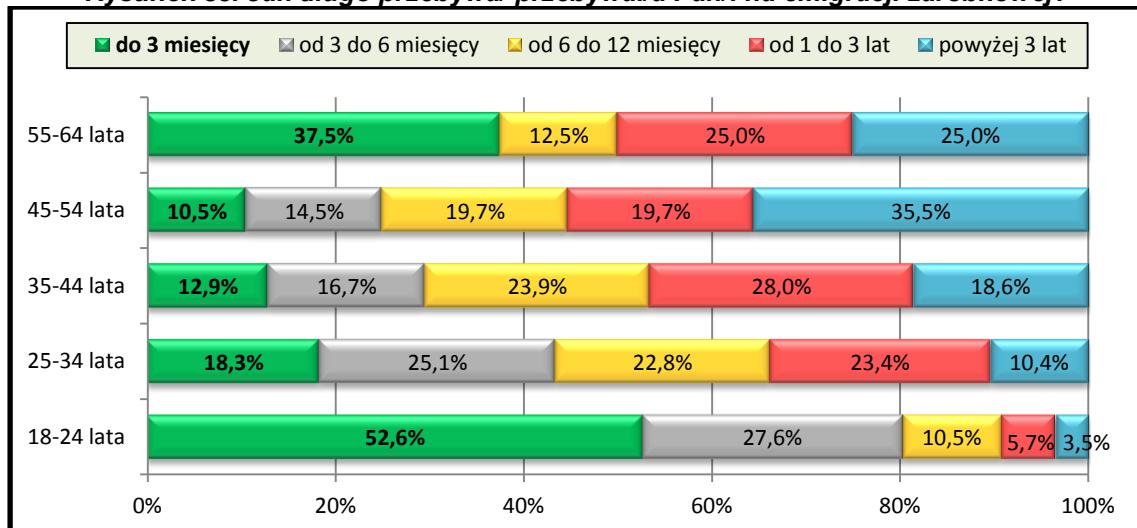
Czas trwania migracji zarobkowej respondentów w niniejszym badaniu wahał się w większości w przedziale 1-6 miesięcy. Oznacza to, że migracje zarobkowe znacznej części respondentów mają charakter wyjazdów dorywczych, krótkotrwały (rysunek 34). Ponadto analiza zależności wykazała, iż krótkotrwałe migracje zarobkowe są relatywnie częściej podejmowane przez młodszych migrantów, których wiek mieści się w przedziale 18-24 lata (rysunek 35).

Rysunek 34. Jak długo przebywa/ przebywała Pan/i na emigracji zarobkowej?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

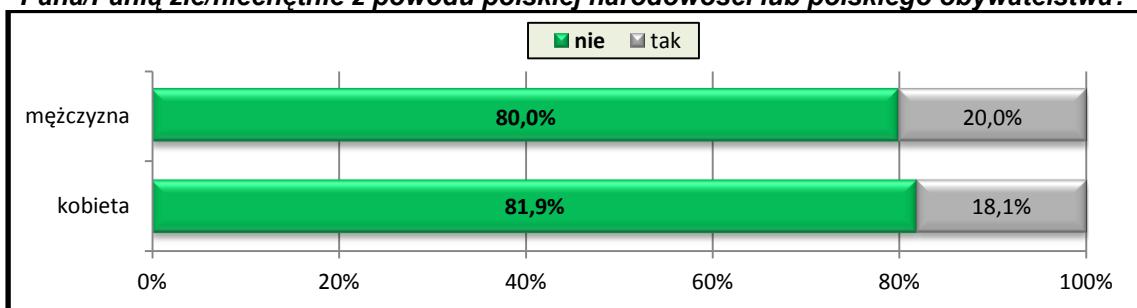
Rysunek 35. Jak długo przebywa/ przebywała Pan/i na emigracji zarobkowej?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ponadto zapytano respondentów o ich potencjalne doświadczenia związane z dyskryminacją z powodu polskiej narodowości. Większość respondentów przyznała, iż nie miała do czynienia z sytuacjami niechętnego odnoszenia się do nich z powodu ich odmiennej narodowości, czy obywatelstwa (rysunek 36).

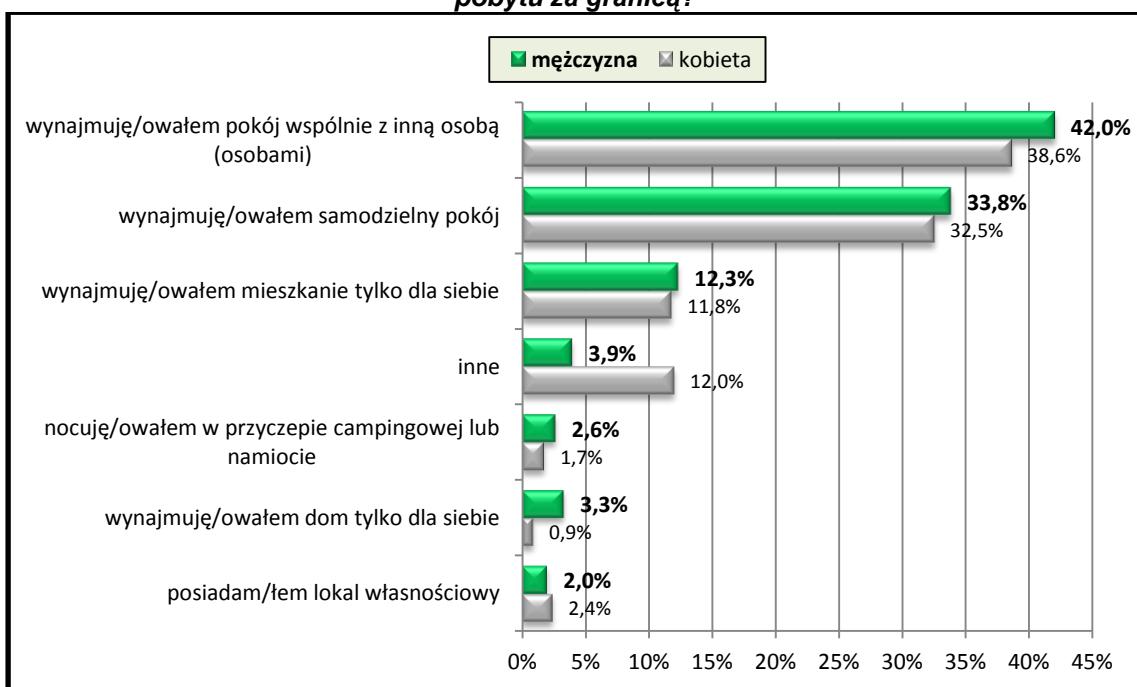
Rysunek 36. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy w których traktowano Pana/Panią źle/niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Zapytano również respondentów o warunki lokalowe w jakich przebywali za granicą. Największy odsetek respondentów, bo aż 42% mężczyzn oraz 38,6% kobiet wskazało, iż wynajmowali pokój z inną osobą, bądź osobami (rysunek 37).

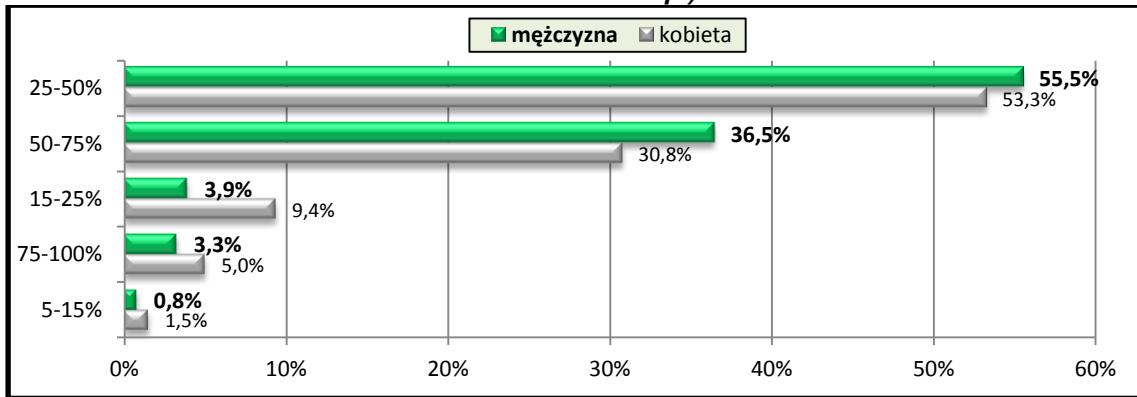
Rysunek 37. W jakich warunkach lokalowych najczęściej przebywał Pan/i w trakcie pobytu za granicą?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

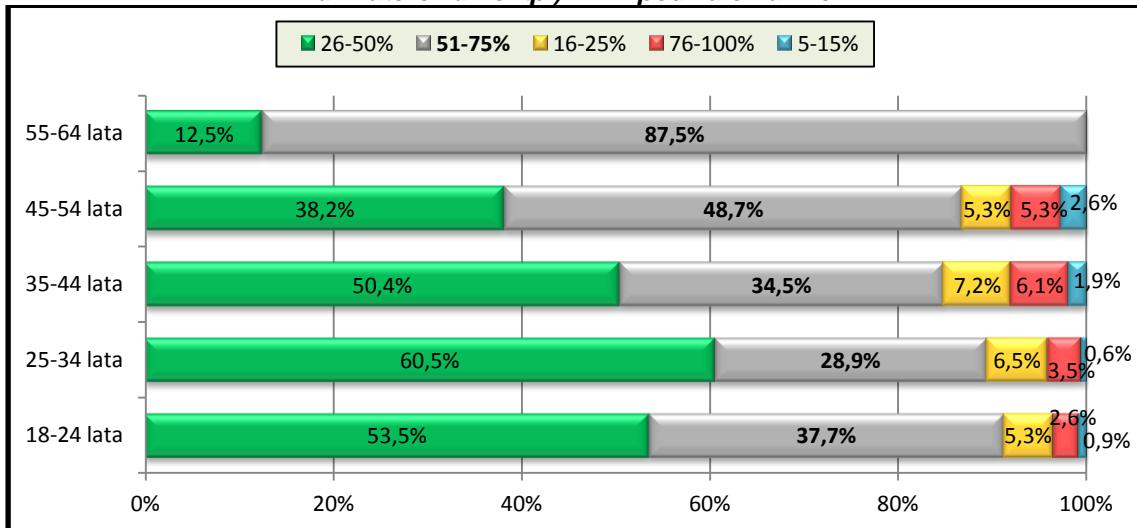
Respondenci w niniejszym badaniu przyznali, iż 25% do 50% uzyskiwanych za granicą dochodów stanowiły wydatki na żywność, komunikację czy zakwaterowanie. Taką opinię wyraziło ponad 55% mężczyzn oraz 53% kobiet (rysunek 38). Ponadto analiza zależności między wiekiem, a odsetkiem wydatków na żywność, komunikację czy zakwaterowanie nie wykazuje powiązania między tymi dwiema zmiennymi. Charakter konsumpcji jest w tym przypadku niezależny od wieku (rysunek 39).

Rysunek 38. Jaką część swoich dochodów uzyskiwanych z pracy za granicą w przybliżeniu przeznaczył/a Pan/i na utrzymanie za granicą (pożywienie, komunikacja, zakwaterowanie itp.)?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

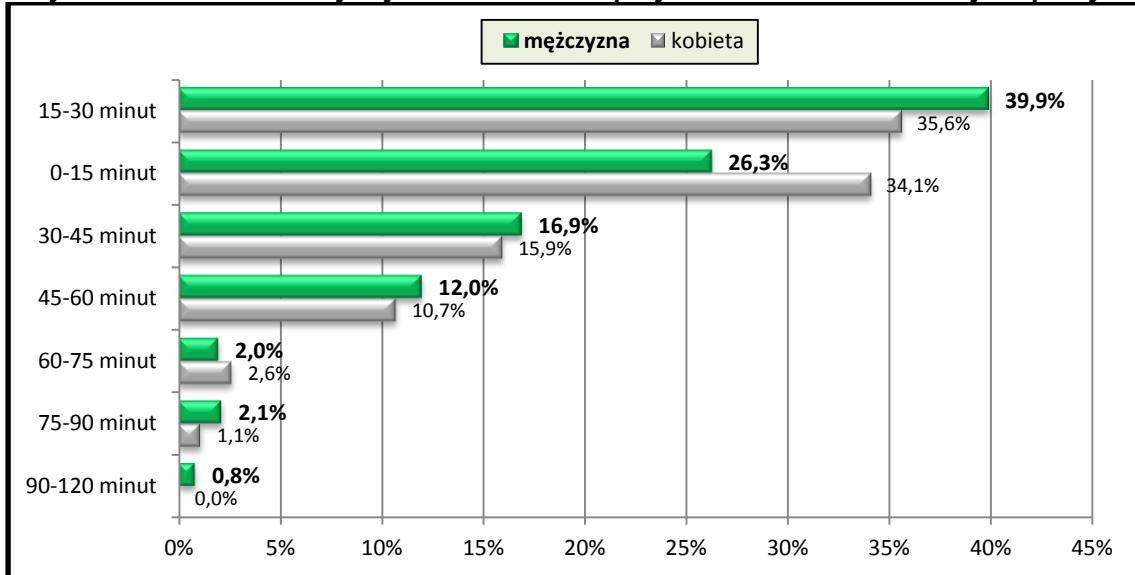
Rysunek 39. Jaką część swoich dochodów uzyskiwanych z pracy za granicą w przybliżeniu przeznaczył/a Pan/i na utrzymanie za granicą (pożywienie, komunikacja, zakwaterowanie itp.)? – w podziale na wiek

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Większość migrantów zarobkowych szukała zakwaterowania w niedalekiej odległości od miejsca pracy. Najczęściej dotarcie do miejsca pracy zajmowało im od 15 do 30 minut (rysunek 40).

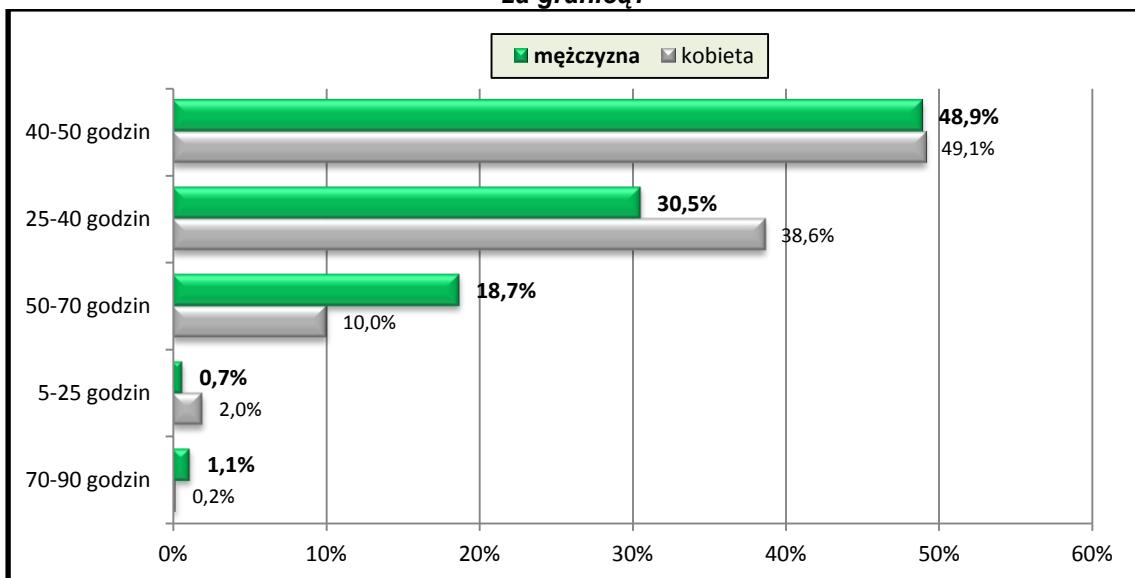
Rysunek 40. Ile czasu zajmuje/owało Panu/i w przybliżeniu dotarcie do miejsca pracy?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ponadto migranci zarobkowi są w dużej mierze zdeterminowani do pracy minimum w granicach 40-50 godzin tygodniowo. Dodatkowo, blisko co piąty mężczyzna oraz co dziesiąta kobieta pracowali aż do 70 godzin tygodniowo. Oznacza to, że migranci zarobkowi byli nastawieni ścisłe na zarobek oraz powrót do kraju (rysunek 41).

Rysunek 41. Ile godzin tygodniowo w przybliżeniu pracuje/owała Pan/i podczas pobytu za granicą?

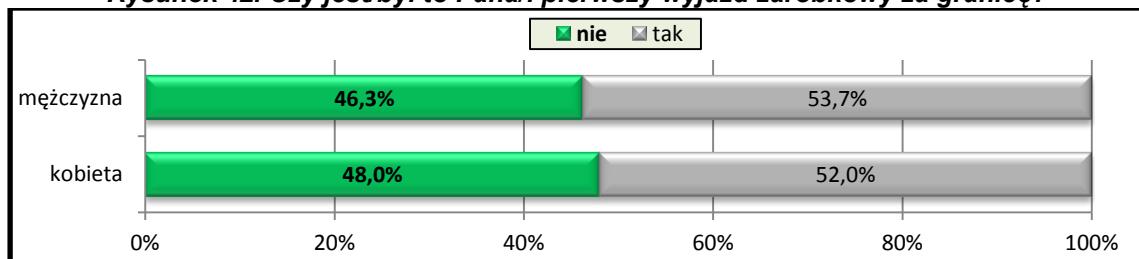
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Doświadczenia migracyjne badanych

Kolejnym obszarem, który był analizowany w trakcie niniejszego badania, były doświadczenia migracyjne badanych, związane z wyjazdem zarobkowym.

Ponad 53% mężczyzn oraz 52% kobiet przyznało, iż wyjazd zarobkowy z którego właśnie wrócili, bądź na którym aktualnie przebywają jest ich pierwszym tego rodzaju wyjazdem (rysunek 42).

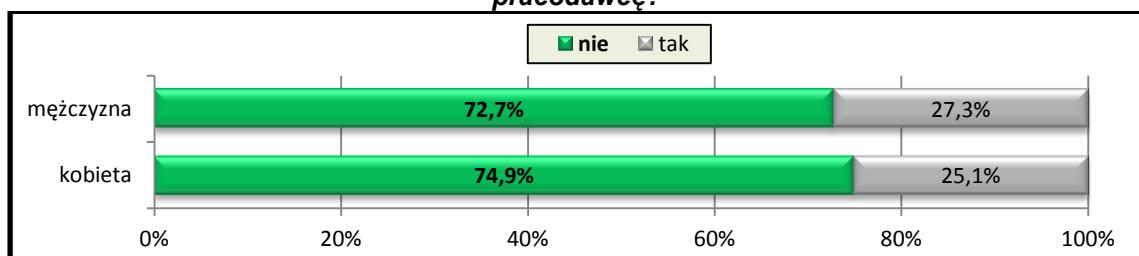
Rysunek 42. Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Zaledwie niecałe 30% respondentów (27,3% mężczyzn oraz 25,1% kobiet) zmieniało pracodawcę w trakcie jednego wyjazdu zarobkowego. Oznacza to, że respondenci byli względnie zadowoleni ze swojej pracy oraz uzyskiwanych dochodów za granicą (rysunek 43).

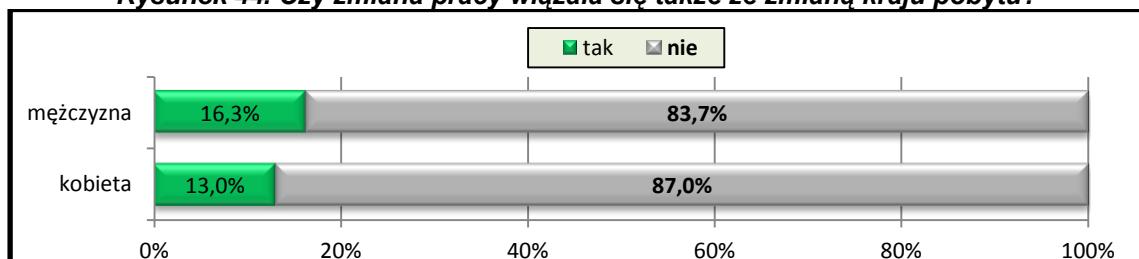
Rysunek 43. Czy podczas aktualnego/ minionego pobytu za granicą zmieniał/a Pan/i pracodawcę?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

16,3% mężczyzn oraz 13% kobiet w trakcie swojej migracji zarobkowej zmieniało kraj pobytu (rysunek 44).

Rysunek 44. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?

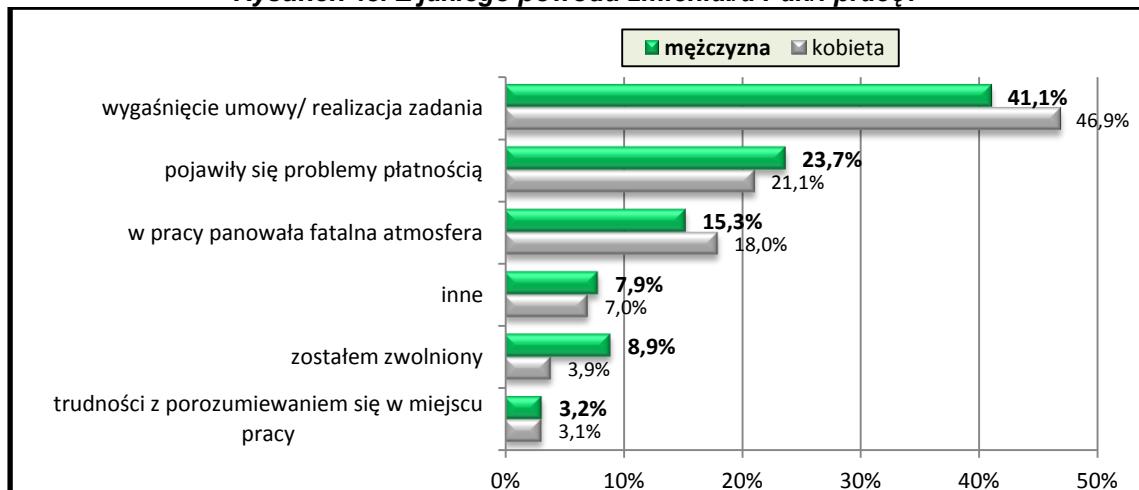

* pytanie dotyczyło 115 kobiet i 166 mężczyzn, którzy w pytaniu 5 odpowiedzieli „TAK”

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Powodem zmiany pracy wśród migrantów zarobkowych było najczęściej wygaśnięcie umowy, bądź ukończenie realizacji zadania na czas którego został zatrudniony. Taką opinię wyraziło 41,1% mężczyzn oraz 46,9% kobiet. Ponadto częściej niż co piąty respondent zasygnalizował, iż w trakcie pracy na emigracji pojawiły się problemy z płatnością za wykonywaną pracę, co może oznaczać, iż część migrantów z zachodniopomorskiego była wyzyskiwana (rysunek 45).

Rysunek 45. Z jakiego powodu zmieniał/a Pan/i pracę?

* pytanie dotyczyło 115 kobiet i 166 mężczyzn, którzy w pytaniu 5 odpowiedzieli „TAK”

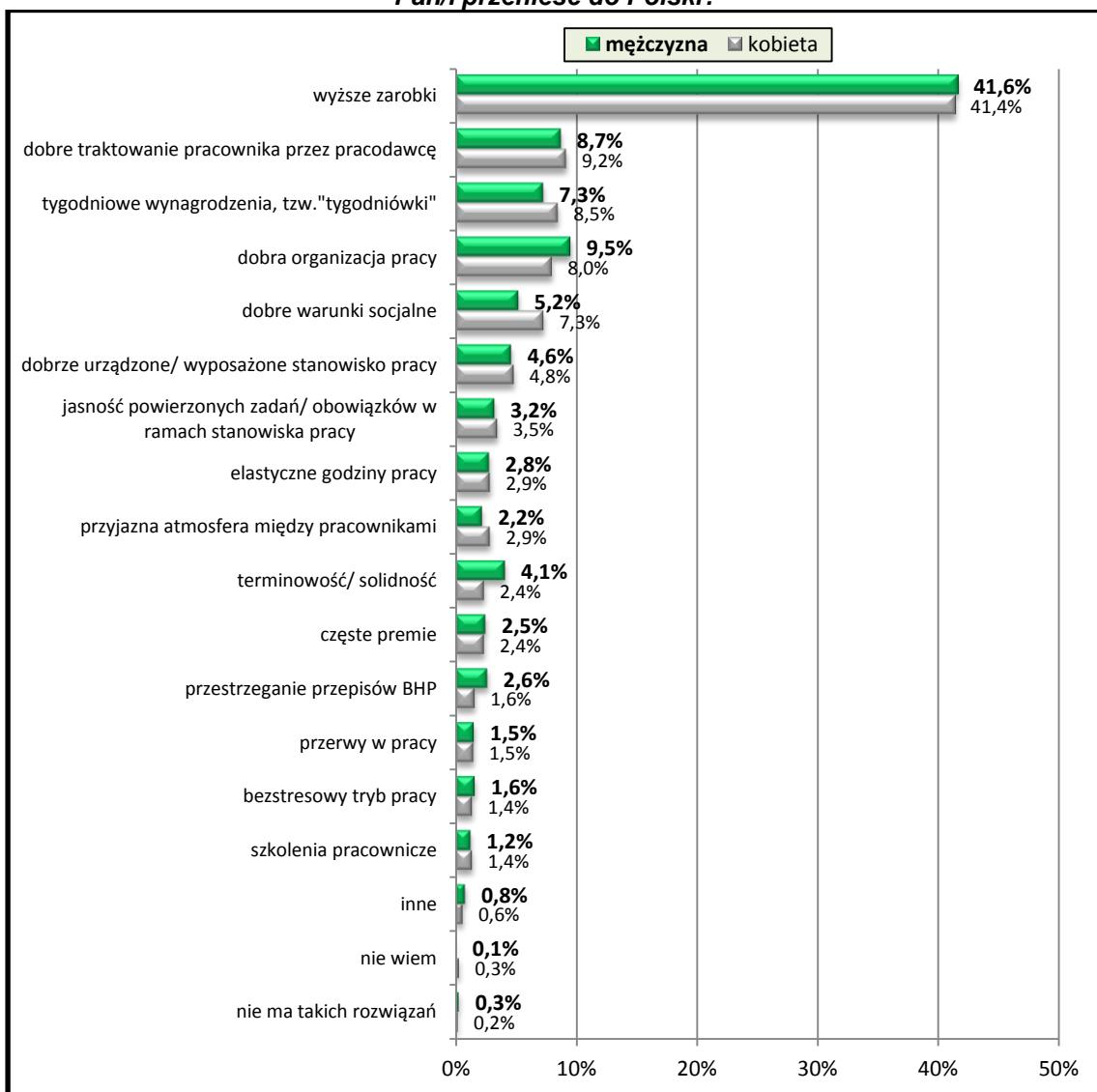
** respondenci mieli możliwość wielokrotnej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jednym z doświadczeń migracyjnych są spostrzeżenia dotyczące rozwiązań stosowanych w zagranicznych zakładach pracy, które warto byłoby przenieść do polskich przedsiębiorstw.

Zarówno respondenci płci męskiej, jak i żeńskiej zgodnie stwierdzili, iż wyższe zarobki uzyskiwane za granicą są tym rozwiązaniem, które chcieliby widzieć w firmach w kraju rodzimym (41,6% wskazań mężczyzn oraz 41,4% wskazań kobiet). Ponadto migranci przyznali, iż pracownicy za granicą są lepiej traktowani przez swoich pracodawców, niż ma to miejsce w Polsce (8,7% wskazań mężczyzn oraz 9,2% wskazań kobiet). Innym rozwiązaniem, które zauważali zachodniopomorscy migranci zarobkowi była dobra organizacja pracy w zagranicznych zakładach pracy (9,5% wskazań mężczyzn oraz 8% wskazań kobiet). Znacznej części respondentów, bowiem było to 7,3% wskazań mężczyzn oraz 8,5% wskazań kobiet, spodobała się także forma wynagrodzeń jaką stosuje się za granicą, czyli tzw. „tygodniówki”.

Rysunek 46. Jakie rozwiązania zaobserwowane w miejscu pracy za granicą chciałby/aby Pan/i przenieść do Polski?

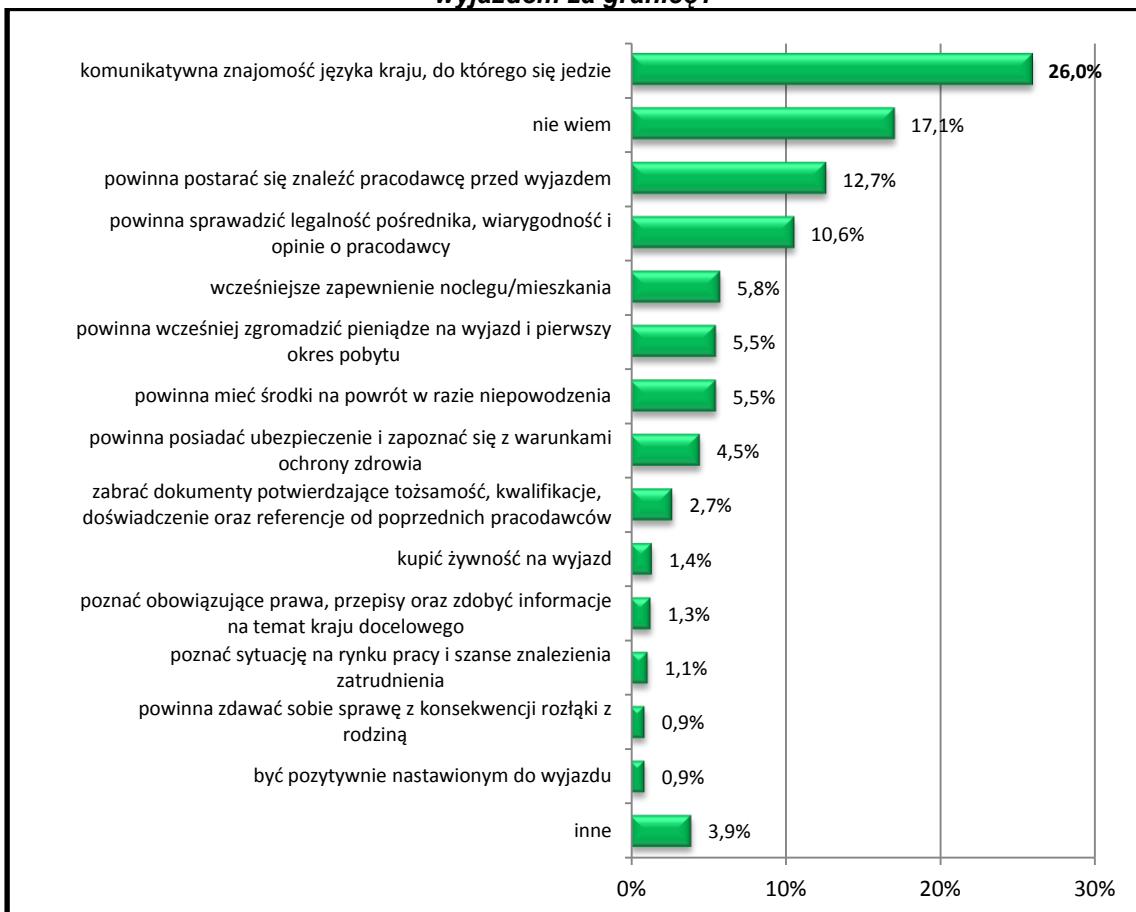
** respondenci mieli możliwość wielokrotnej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Na podstawie doświadczeń migracyjnych respondentów możliwe było stworzenie listy czynności czy też rzeczy, na które powinny zwrócić uwagę osoby, które planują wyjazd zagraniczny.

Z analizy danych wynika, iż najważniejsza jest znajomość języka kraju docelowego przynajmniej w stopniu komunikatywnym. Taką opinię wyraziło 26% respondentów w niniejszym badaniu. Ponadto 12,7% migrantów przyznało, że dobrym posunięciem jest znalezienie pracodawcy i zatrudnienia jeszcze przed wyjazdem zarobkowym. Częściej niż co dziesiąty respondent przyznał, iż konieczne jest sprawdzenie legalności pośrednika, a także wiarygodności i opinii o pracodawcy (10,6%) (rysunek 47).

Rysunek 47. Na co powinna zwrócić uwagę osoba (o co powinna zadbać) przed wyjazdem za granicę?

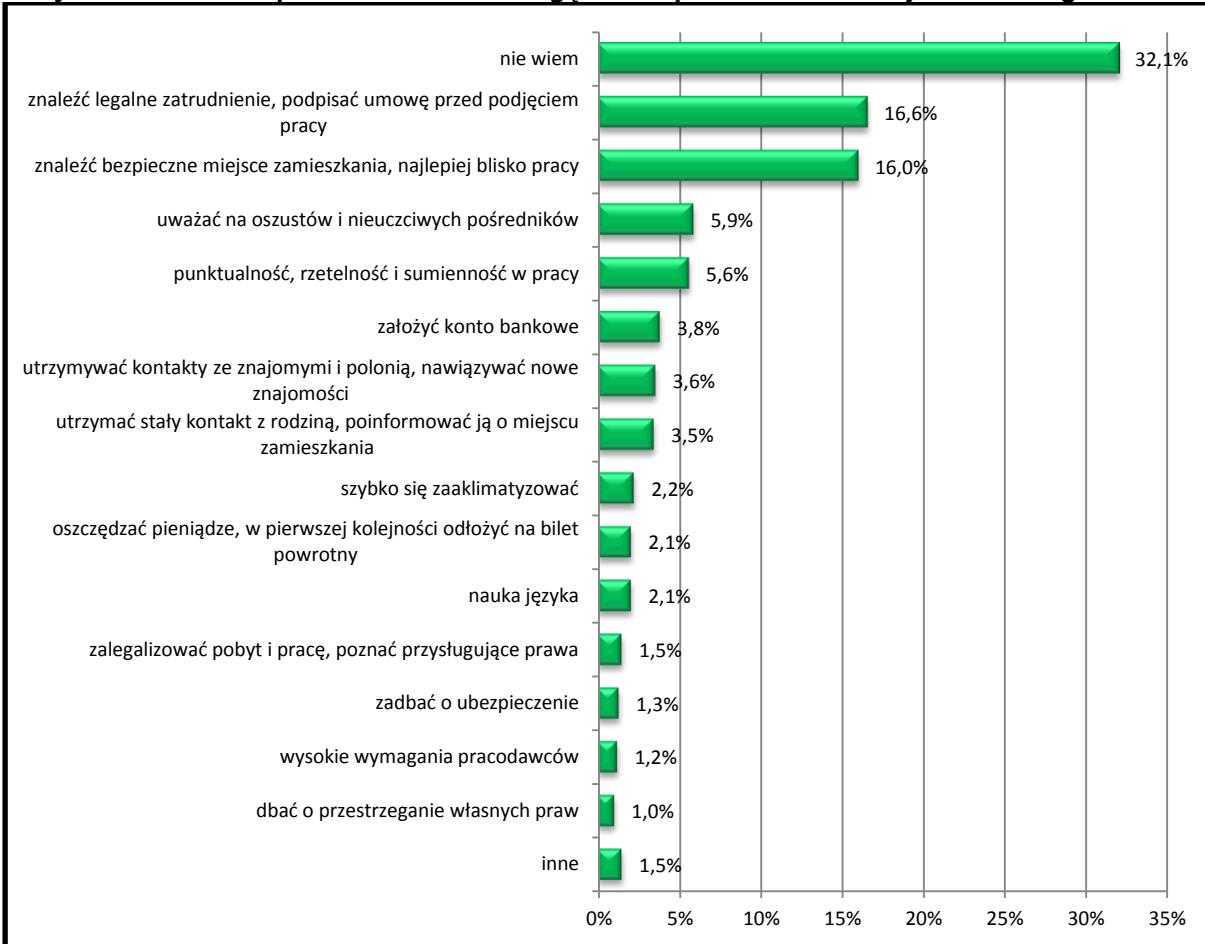

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jednocześnie na podstawie doświadczeń migracyjnych związanych z zaklimatyzowaniem się w kraju docelowym, można stworzyć listę najważniejszych czynności, które powinno się wykonać po dotarciu do kraju migracji zarobkowej.

Według opinii respondentów, taką czynnością jest podpisanie umowy przed podjęciem pracy co wiąże się z legalnością zatrudnienia (16,6% respondentów). Ponadto 16% migrantów radzi, aby znaleźć bezpieczne miejsce zamieszkania, najlepiej blisko pracy (rysunek 48).

Rysunek 48. Na co powinna zwrócić uwagę osoba po dotarciu do kraju docelowego?

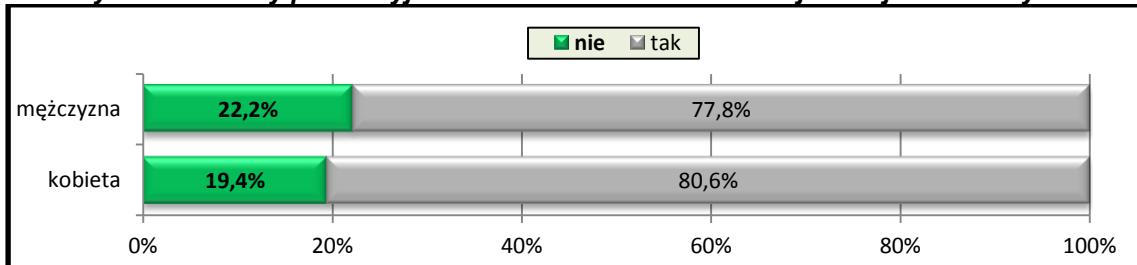
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Przygotowanie badanych do zagranicznego wyjazdu zarobkowego

Innym obszarem problemowym w badaniu nad zagranicznymi migracjami zarobkowymi były sposoby przygotowania się badanych do wyjazdu zagranicznego.

Jednym z wyznaczników dobrego przygotowania się do wyjazdu zagranicznego jest znalezienie informacji o kraju docelowym. W ten sposób przygotowywało się do wyjazdu aż 77,8% mężczyzn oraz 80,6% kobiet (rysunek 49). Na tej podstawie można stwierdzić, iż respondenci w dużej mierze zdawali sobie sprawę z konieczności przygotowania się do zagranicznego wyjazdu zarobkowego poprzez wyszukanie i przyswojenie informacji o danym kraju.

Rysunek 49. Czy przed wyjazdem szukała/a Pan/i informacji o kraju docelowym?

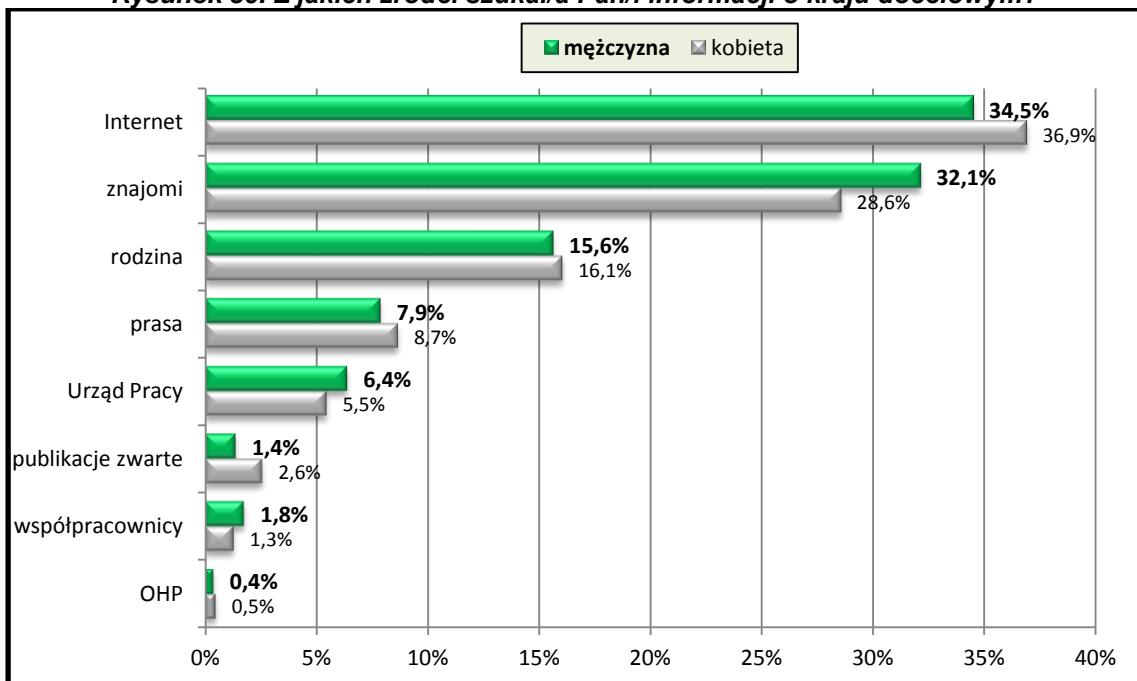

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci mieli również możliwość wskazania, z jakich źródeł korzystali podczas wyszukiwania informacji o kraju docelowym. Pytanie dotyczyło tej kategorii respondentów, którzy przyznali, iż w ten sposób przygotowywali się do migracji zarobkowej.

Najbardziej popularnym źródłem był zdecydowanie Internet. To źródło informacji stanowiło 34,5% wszystkich wskazań mężczyzn oraz 36,9% wszystkich wskazań kobiet. Respondenci także korzystali z wiedzy i doświadczeń znajomych, rzadziej członków rodziny (rysunek 50).

Rysunek 50. Z jakich źródeł szukała/a Pan/i informacji o kraju docelowym?

* pytanie dotyczyło 369 kobiet i 474 mężczyzn, którzy w pytaniu 17 odpowiedzieli „TAK”

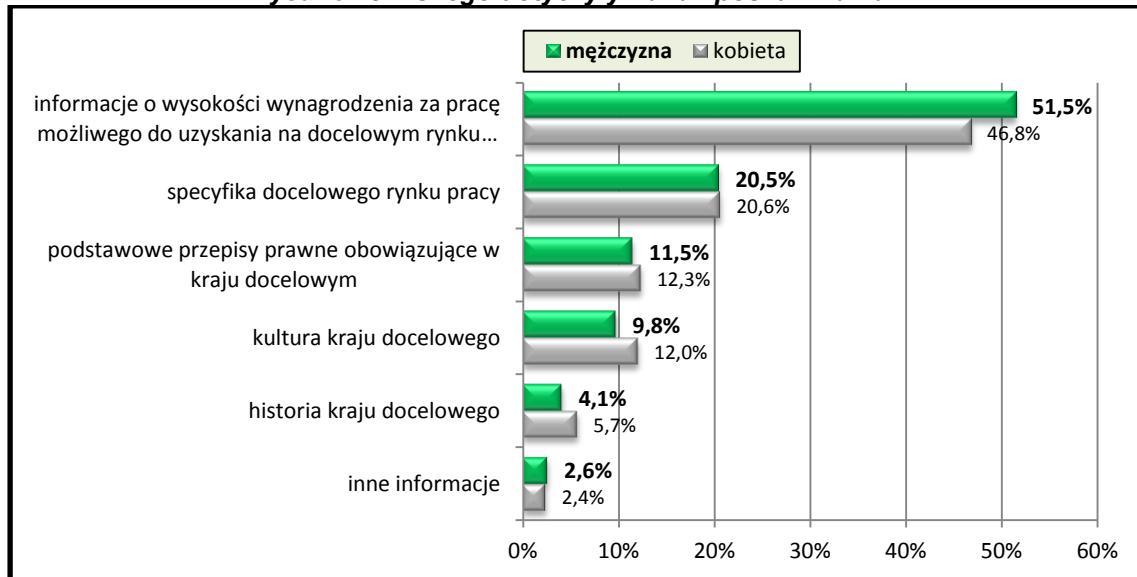
** respondenci mieli możliwość wielokrotniej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jeśli chodzi o zdobywanie informacji o kraju docelowym, respondenci koncentrowali się głównie na uzyskaniu informacji o wysokości wynagrodzenia za pracę możliwego do uzyskania na docelowym rynku pracy (51,5% wskazań mężczyzn oraz 46,8% kobiet) i był to główny temat poszukiwań. Następnie nieco ponad 20% wskazań respondentów zarówno płci męskiej, jak i żeńskiej

dotyczyło informacji o ogólnie rozumianej specyfice docelowego rynku pracy (rysunek 51).

Rysunek 51. Czego dotyczyły Pana/i poszukiwania?

* pytanie dotyczyło 369 kobiet i 474 mężczyzn, którzy w pytaniu 17 odpowiedzieli „TAK”

** respondenci mieli możliwość wielokrotniej odpowiedzi

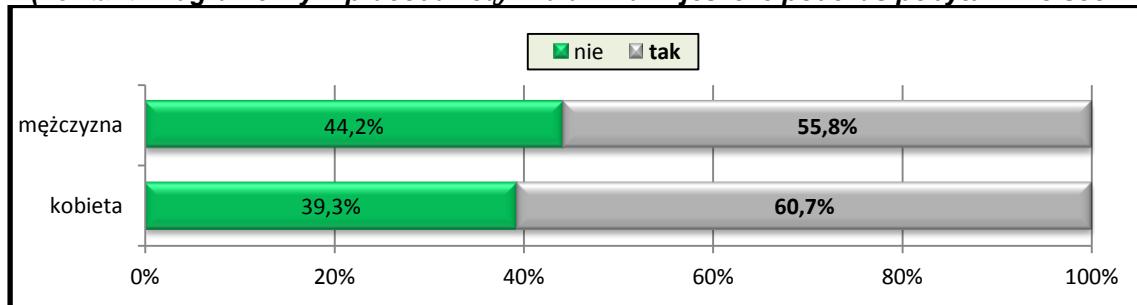
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Sposoby poszukiwania pracy za granicą

W niniejszym badaniu respondenci mieli również możliwość wskazania, jakimi sposobami poszukiwali pracy zagranicznej.

Na podstawie analizy danych można stwierdzić, iż blisko 56% migrantów płci męskiej oraz prawie 61% migrantów płci żeńskiej zagraniczną pracę znalazło jeszcze podczas pobytu w Polsce (rysunek 52). Może to sugerować, iż respondenci podeszli odpowiedzialnie do swojego wyjazdu zagranicznego i zależało im na tym, aby mieć pewne i legalne zatrudnienie.

Rysunek 52. Czy pierwszą pracę wykonywaną po ostatnim przyjeździe za granicę (kontakt z zagranicznym pracodawcą) znalazł Pan/i jeszcze podczas pobytu w Polsce?

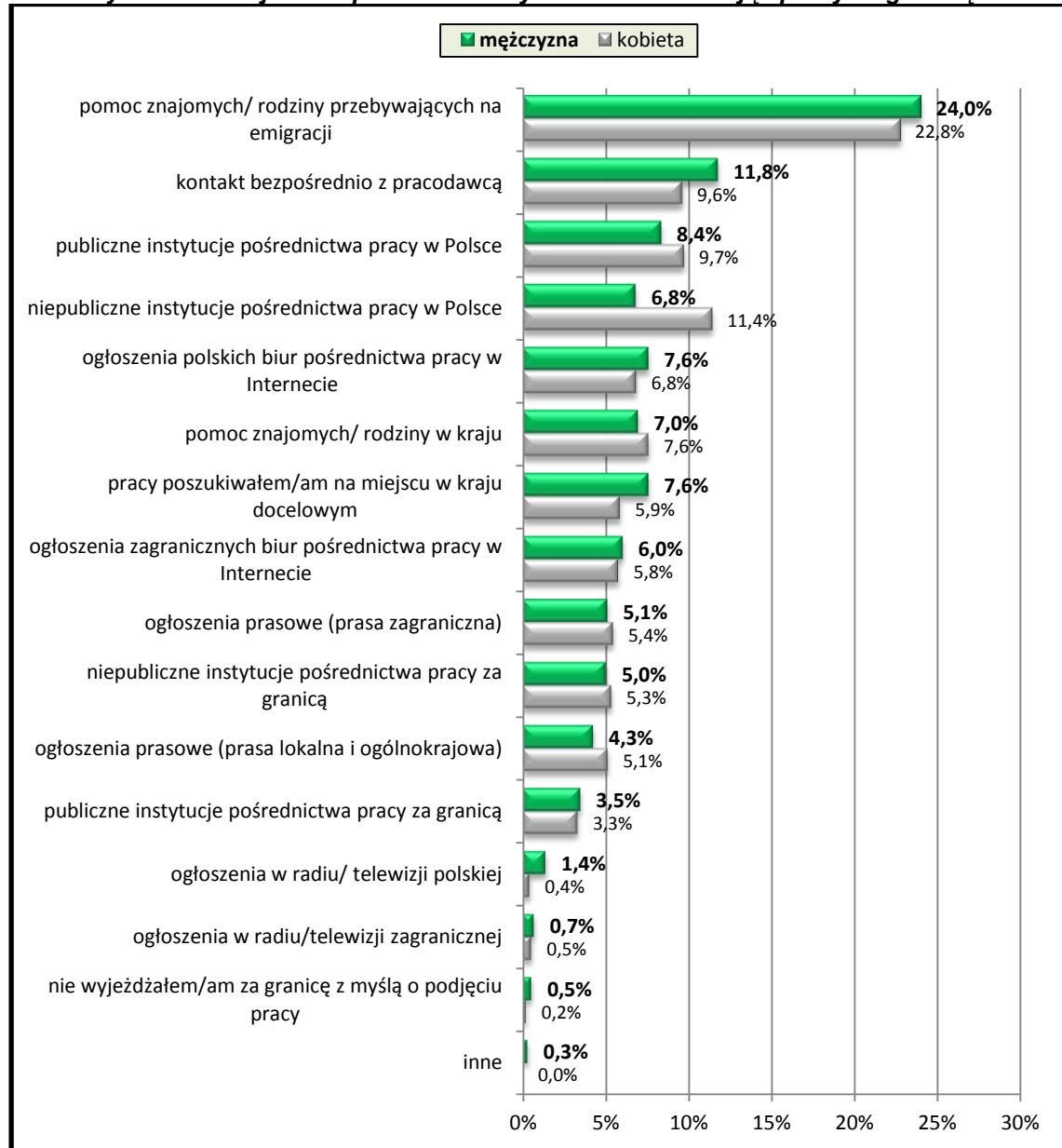

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Podczas poszukiwań pracy za granicą respondenci najczęściej korzystali z pomocy znajomych, czy też członków rodziny przebywających na emigracji. Odpowiedź ta stanowiła 24% wszystkich wskazań mężczyzn oraz 22,8% wszystkich wskazań kobiet w niniejszym pytaniu.

Popularnym podejściem był także kontakt bezpośrednio z pracodawcą (11,8% wskazań mężczyzn oraz 9,6% wskazań kobiet). Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia rysunek 53.

Rysunek 53. Z jakich sposobów korzystał/a Pan/i szukając pracy za granicą?

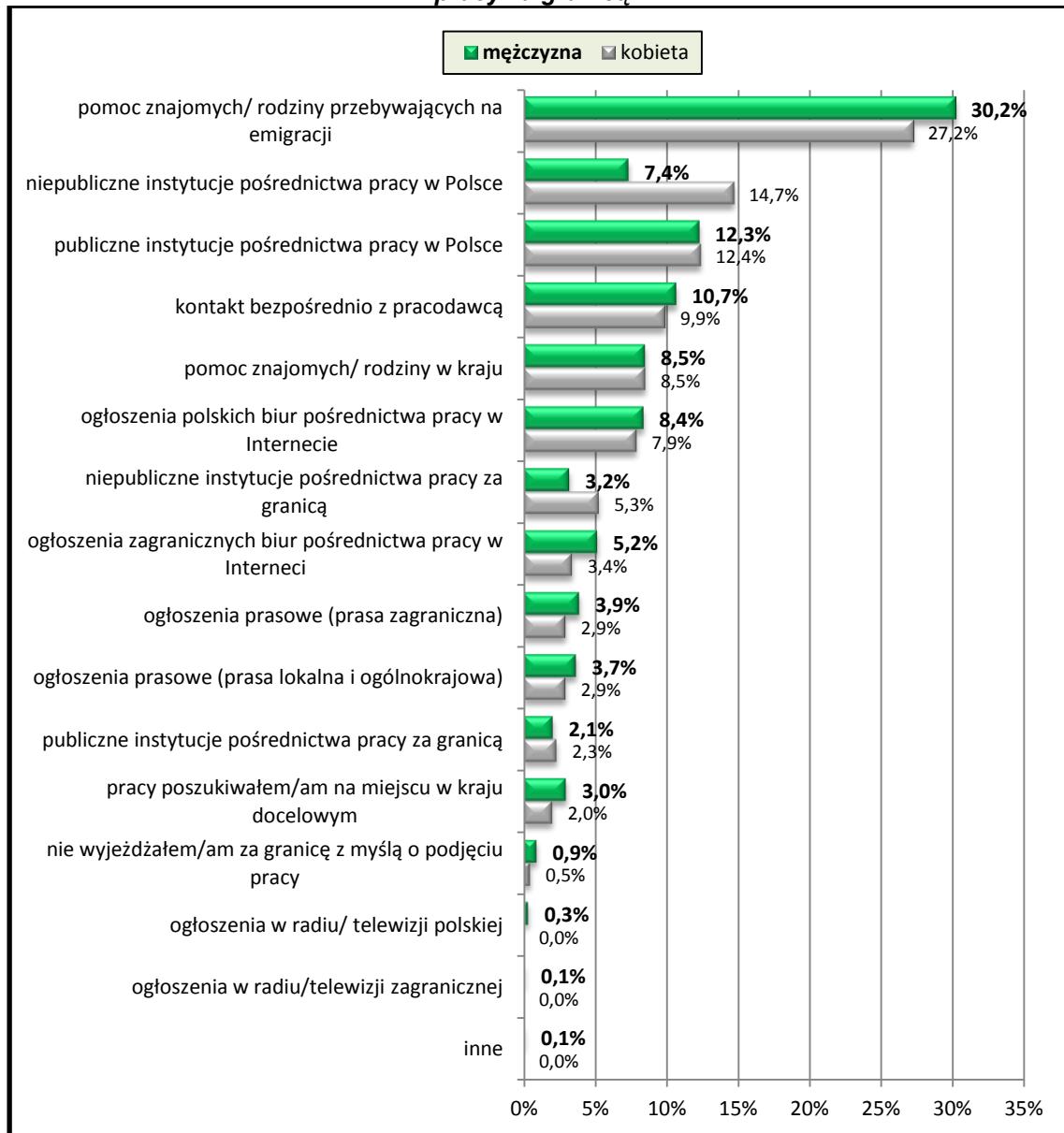

** respondenci mieli możliwość wielokrotniej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jednocześnie respondenci uznali, iż wsparcie znajomych oraz członków rodziny przebywających na emigracji jest najbardziej pomocnym sposobem przy poszukiwaniu pracy za granicą (30,2% wszystkich wskazań mężczyzn oraz 27,2% wszystkich wskazań kobiet). Pozytywnie oceniono także wpływ publicznych i niepublicznych instytucji pośrednictwa pracy zlokalizowanych w Polsce (odpowiednio 12,3% wskazań mężczyzn i 12,4% wskazań kobiet oraz 7,4% wskazań mężczyzn i 14,7% wskazań kobiet) (rysunek 54).

Rysunek 54. Które sposoby uznaje Pan/i za najbardziej pomocne przy poszukiwaniu pracy za granicą?

** respondenci mieli możliwość wielokrotnej odpowiedzi

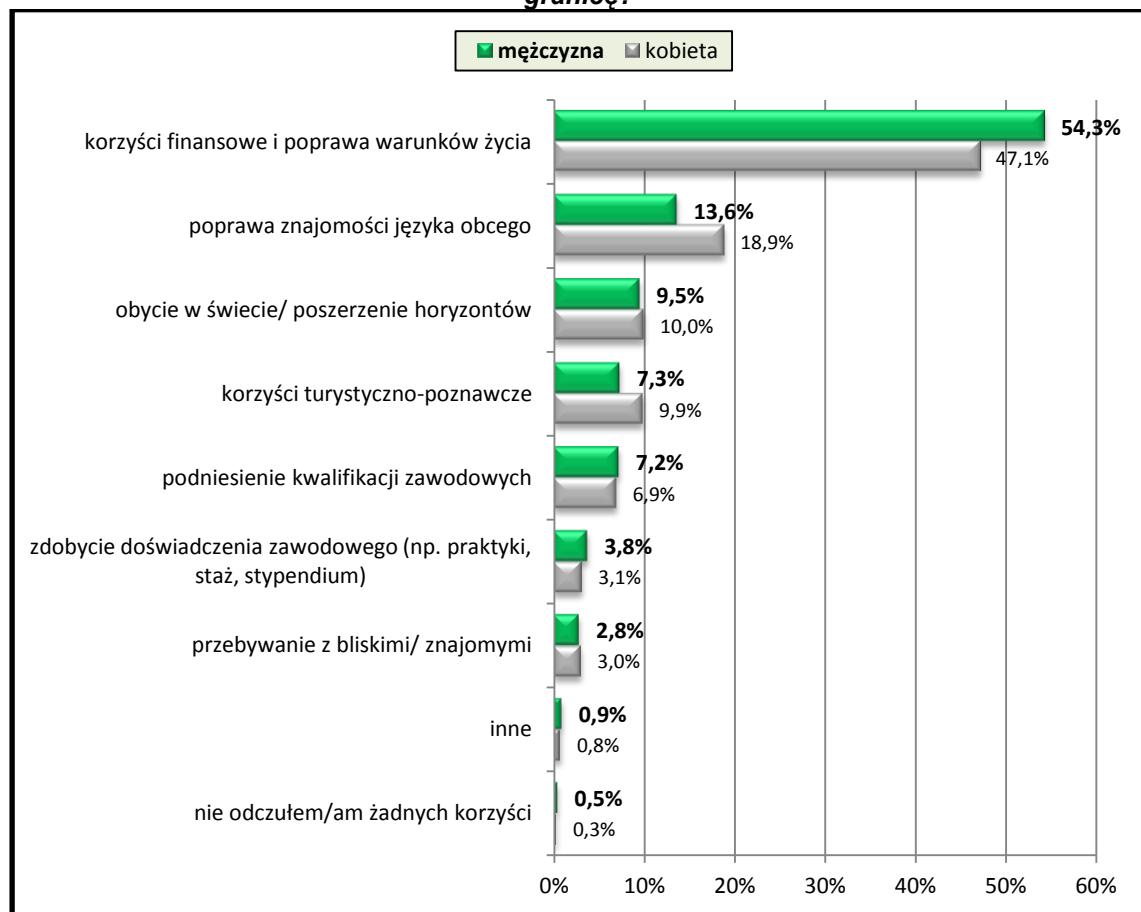
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ocena wyjazdu zarobkowego za granicę

Kolejnym obszarem badawczym była ocena wyjazdu zarobkowego pod kątem ewentualnych korzyści i strat, jakie przyniosła migracja zarobkowa.

Korzyściami, które były wskazywane najczęściej przez respondentów były bez wątpienia profity finansowe i poprawa warunków życia, na skutek uzyskiwania wysokich zarobków względem tych możliwych do uzyskania w kraju rodzimym (54,3% wskazań mężczyzn oraz 47,1% wskazań kobiet). Na tej podstawie należy stwierdzić, iż kwestie finansowe są najważniejszym zagadnieniem związanym z migracjami zarobkowymi oraz głównym motywatorem tego typu działań. Ponadto respondenci dostrzegali pożytek w postaci poprawy znajomości języka obcego. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia *rysunek 55*.

Rysunek 55. Jakie są najważniejsze korzyści związane z wyjazdem zarobkowym za granicę?

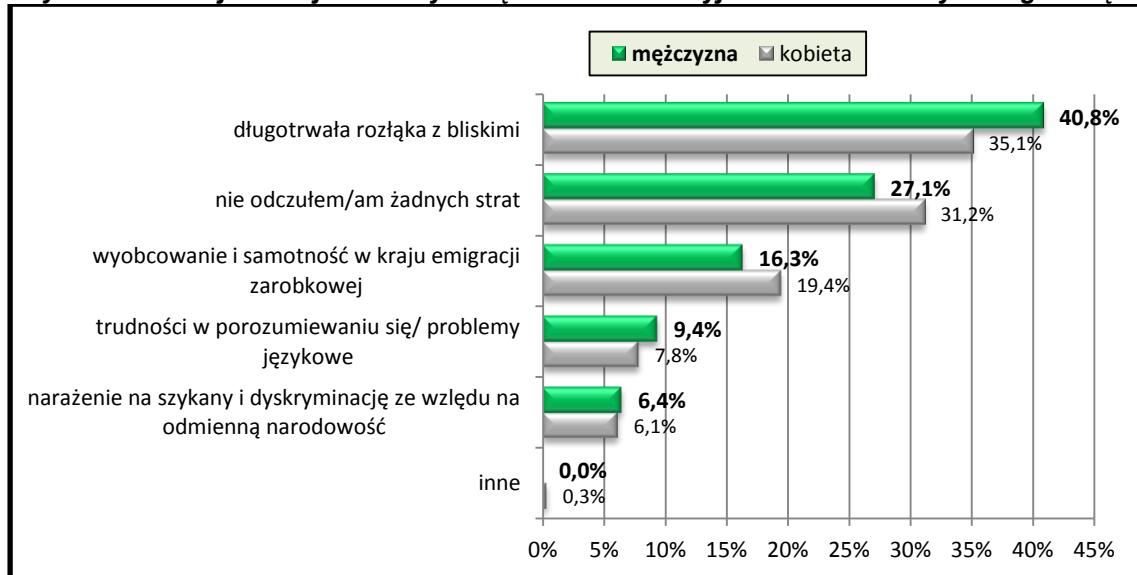

* respondenci mieli możliwość wielokrotnej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Stratą, która była wskazywana najczęściej przez respondentów była bez wątpienia długotrwała rozłoga z bliskimi (40,8% wskazań mężczyzn oraz 35,1% wskazań kobiet). Ponadto znaczna część migrantów przyznała, iż w związku z wyjazdem zagranicznym nie odczuły żadnych strat (27,1% wskazań mężczyzn oraz 31,2% wskazań kobiet). Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia rysunek 56.

Rysunek 56. Najważniejsze straty związane z Pana/i wyjazdem zarobkowym za granicę?

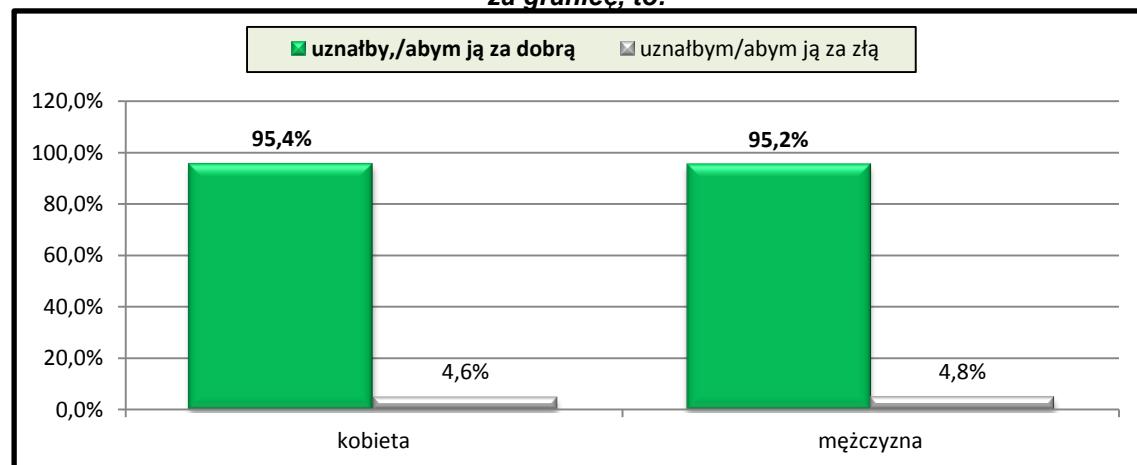
* respondenci mieli możliwość wielokrotniej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jako podsumowanie zagranicznego wyjazdu poproszono respondentów o ocenę decyzji związanej z migracją zarobkową.

Zdecydowana większość, bo aż 95,4% kobiet oraz 95,2% mężczyzn uznało, iż decyzja dotycząca migracji zarobkowej była dobrym posunięciem z ich strony (rysunek 57).

Rysunek 57. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:

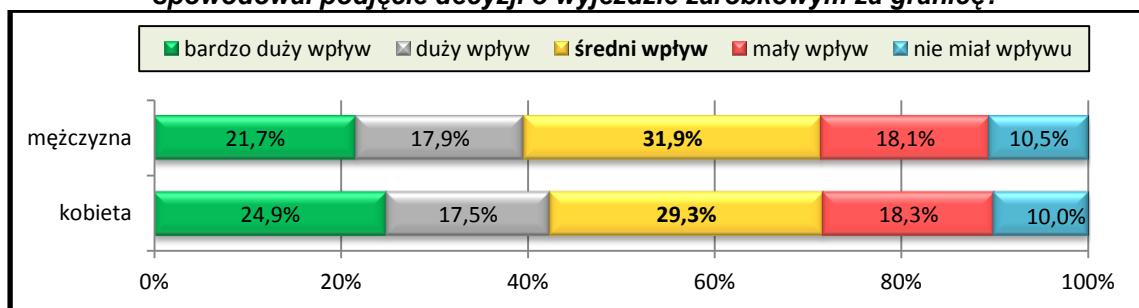
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Okoliczności sprzyjające i bariery w zagranicznym wyjeździe zarobkowym

W niniejszym badaniu poddano analizie także czynniki, które potencjalnie mogły mieć wpływ na podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym. Z punktu widzenia problematyki badawczej istotne było, jakie czynniki i w jakim stopniu determinują migracje zarobkowe.

Jak wynika z danych zawartych na rysunku 58, brak jakiejkolwiek pracy w pobliżu miejsca zamieszkania był czynnikiem, który najczęściej wywierał średni wpływ na podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę. Jednakże równie duża grupa respondentów była zdania, iż czynnik ten miał decydujące (bardzo duże) znaczenie w trakcie postanawiania o wyjeździe zarobkowym.

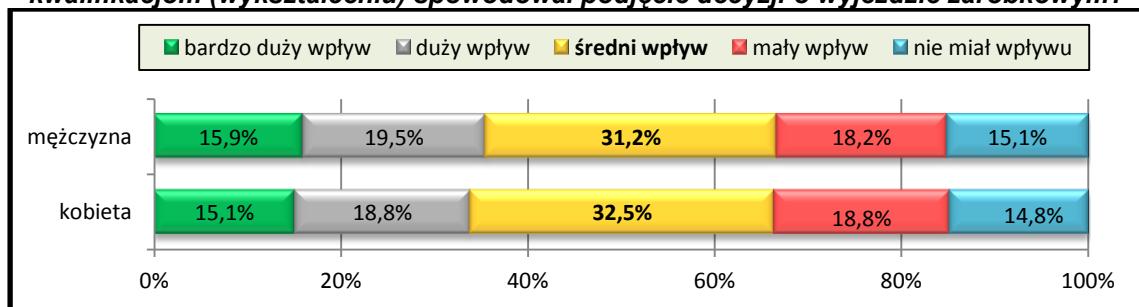
Rysunek 58. W jakim stopniu brak jakiejkolwiek pracy w pobliżu miejsca zamieszkania spowodował podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jak wynika z danych zawartych na rysunku 59, brak miejsca pracy odpowiadającego posiadanym kwalifikacjom (wykształceniu) był czynnikiem, który także najczęściej wywierał średni wpływ na podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę.

Rysunek 59. W jakim stopniu brak miejsca pracy odpowiadającego posiadanym kwalifikacjom (wykształceniu) spowodował podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym?

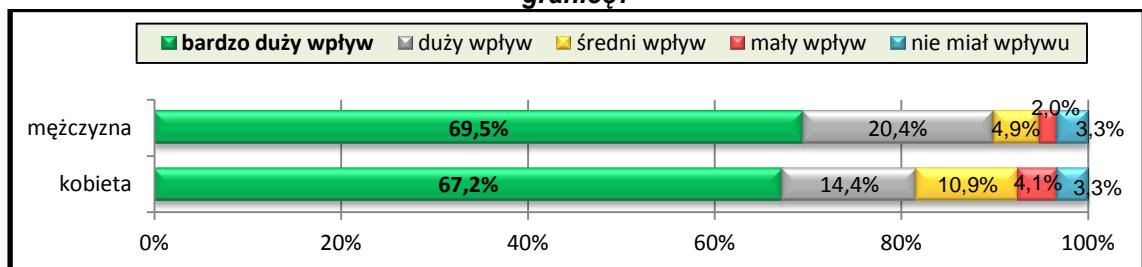

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Czynnikiem, który w opinii większości respondentów wywierał bardzo duży wpływ na podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym, było oferowanie zbyt niskiego wynagrodzenia za pracę preferowanego przez polskich pracodawców.

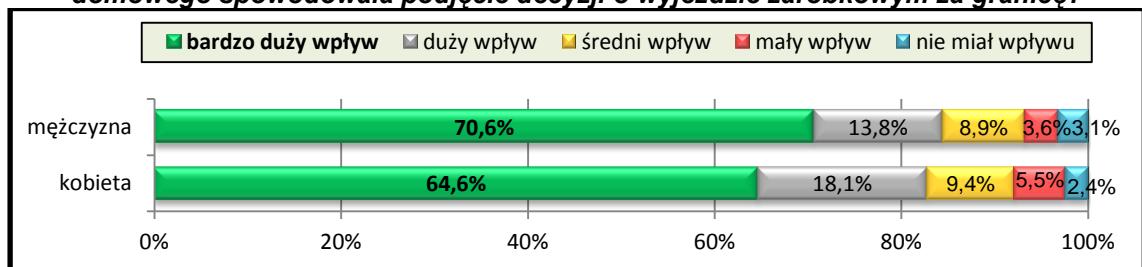
Taką opinię wyraziło 69,5% mężczyzn oraz 67,2% kobiet w niniejszym badaniu (rysunek 60). Niniejsze wyniki potwierdzają założenie z analizy danych zawartych na rysunku 43. Bardzo duży wpływ na podjęcie decyzji w sprawie migracji zarobkowej wywierała także chęć poprawy sytuacji finansowej gospodarstw domowych respondentów (70,6% mężczyzn oraz 64,6% kobiet) (rysunek 61).

Rysunek 60. W jakim stopniu zbyt niskie wynagrodzenie za pracę oferowane przez polskich pracodawców spowodowało podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

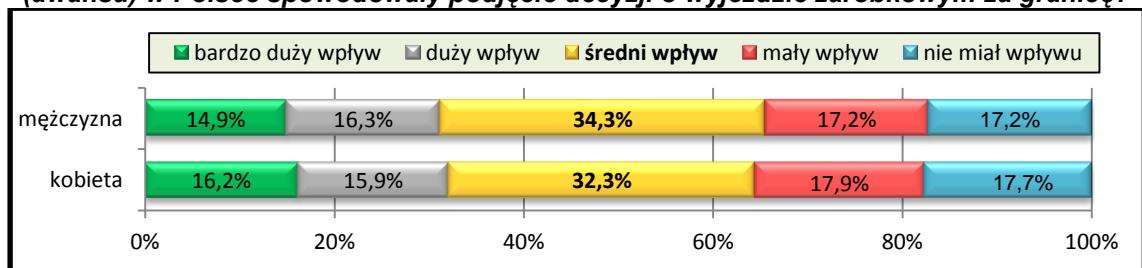
Rysunek 61. W jakim stopniu chęć poprawy sytuacji finansowej gospodarstwa domowego spowodowała podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jak wynika z analizy danych zawartych na rysunku 62, brak lub ograniczone możliwości rozwoju zawodowego (awansu) w Polsce był czynnikiem, który także najczęściej wywierał średni wpływ na podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę. Rozkłady odpowiedzi zawarte na rysunkach 58-62 jednoznacznie pokazują, iż głównym motywatorem zagranicznych migracji zarobkowych są wzgłydy finansowe, które nie są zaspokajane w wystarczającym zakresie w kraju rodzimym.

Rysunek 62. W jakim stopniu brak lub ograniczone możliwości rozwoju zawodowego (awansu) w Polsce spowodował podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?

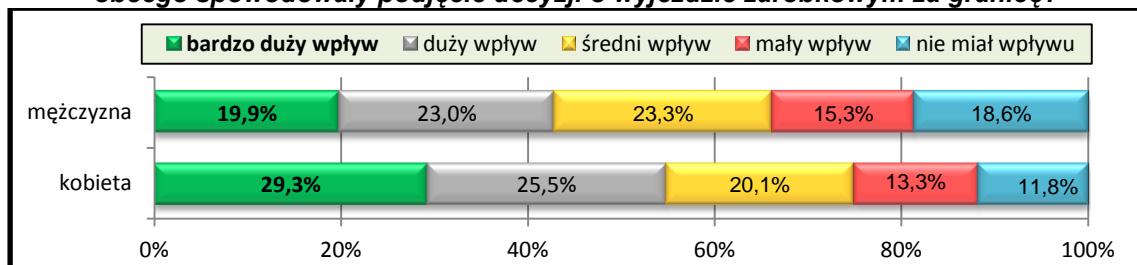

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Czynnikiem, który w opinii większej części respondentów wywierał bardzo duży wpływ na podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym, była chęć nauczenia się lub udoskonalenia znajomości języka obcego (rysunek 63).

Migranci z województwa zachodniopomorskiego zdają sobie sprawę ze znaczenia znajomości przynajmniej jednego języka obcego we współczesnym świecie, co bez wątpienia jest umiejętnością sprzyjającą znalezieniu zatrudnienia.

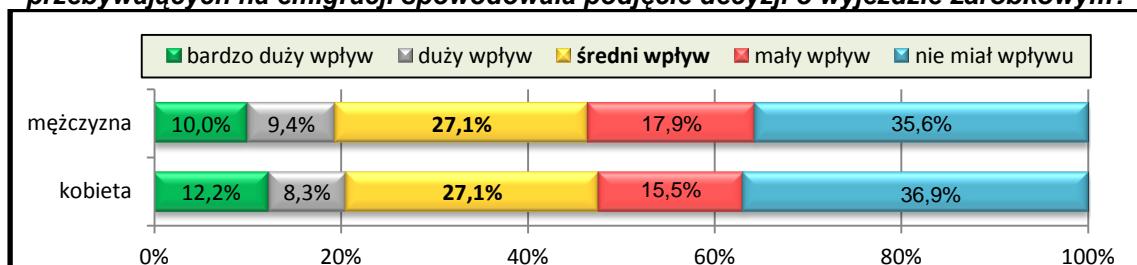
Rysunek 63. W jakim stopniu chęć nauczenia się lub doskonalenia znajomości języka obcego spowodowała podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

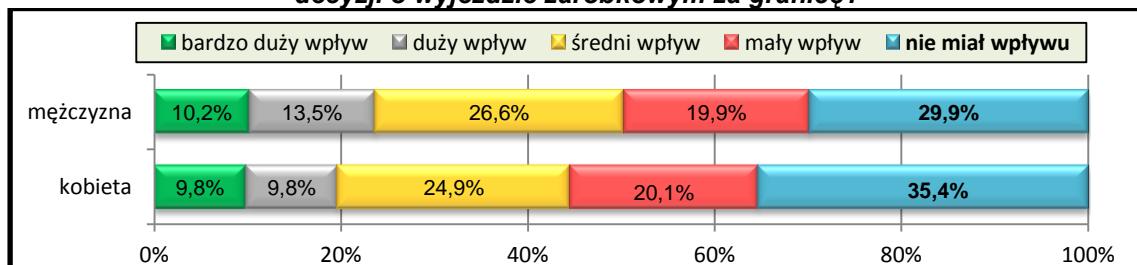
W niniejszym badaniu chęć dołączenia do rodziny, krewnych czy znajomych stanowiła czynnik, który zdaniem ponad 30% respondentów nie miał wpływu na podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym (rysunek 64). Podobnie sytuacja przedstawiała się, jeśli chodzi o ocenę potencjalnego wpływu złej sytuacji politycznej panującej w Polsce na stymulowanie podjęcia decyzji w sprawie migracji zarobkowej (rysunek 65).

Rysunek 64. W jakim stopniu chęć dołączenia do rodziny, krewnych, znajomych przebywających na emigracji spowodowała podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

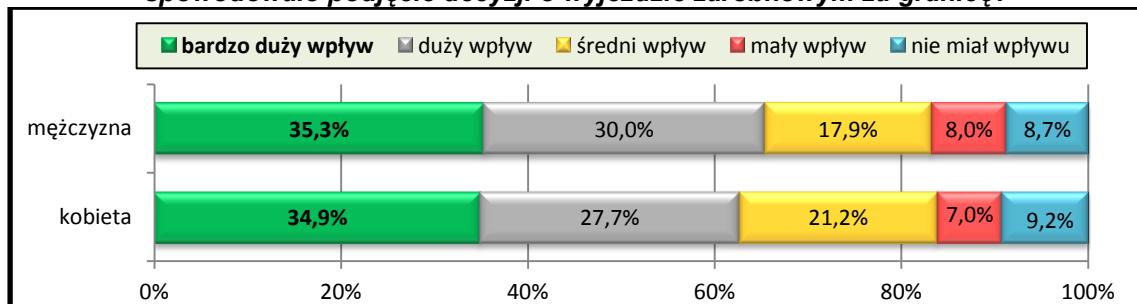
Rysunek 65. W jakim stopniu zła sytuacja polityczna w Polsce spowodowała podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Czynnikiem, który w opinii większości respondentów wywierał bardzo duży wpływ na podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym, była chęć zmiany standardu życia (lepsze życie za granicą). Taką opinię wyraziło 35,3% mężczyzn oraz 34,9% kobiet w niniejszym badaniu (rysunek 66).

Rysunek 66. W jakim stopniu chęć zmiany standardu życia (lepsze życie za granicą) spowodowało podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?

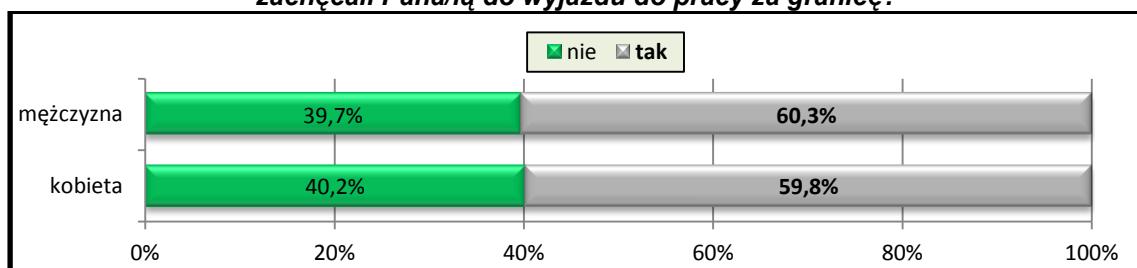

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Postawy wobec zagranicznego wyjazdu zarobkowego grup wspólnotowych

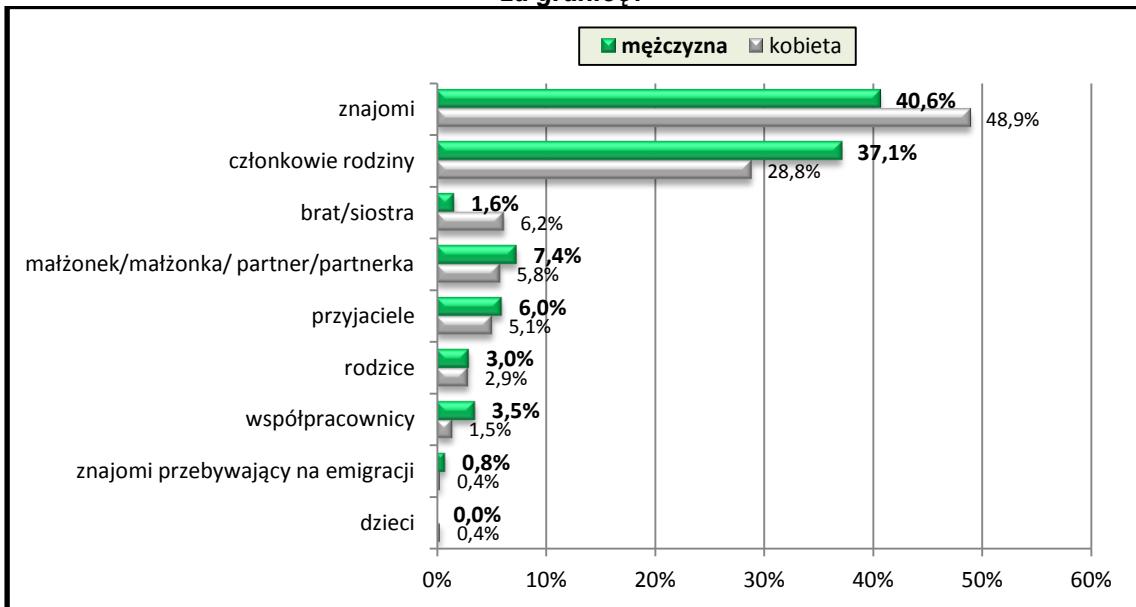
Większość badanych, bo aż 60,3% mężczyzn oraz 59,8% kobiet przyznało, że byli zachęcani do wyjazdu zarobkowego (rysunek 67). Zachęcali najczęściej znajomi, rzadziej członkowie rodziny (rysunek 68).

Rysunek 67. Czy osoby z Pana/i najbliższego otoczenia (rodzina, przyjaciele, znajomi) zachęcali Pana/ią do wyjazdu do pracy za granicę?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 68. Kto najczęściej, najintensywnie zatrzymał Pana/ią do wyjazdu do pracy za granicę?

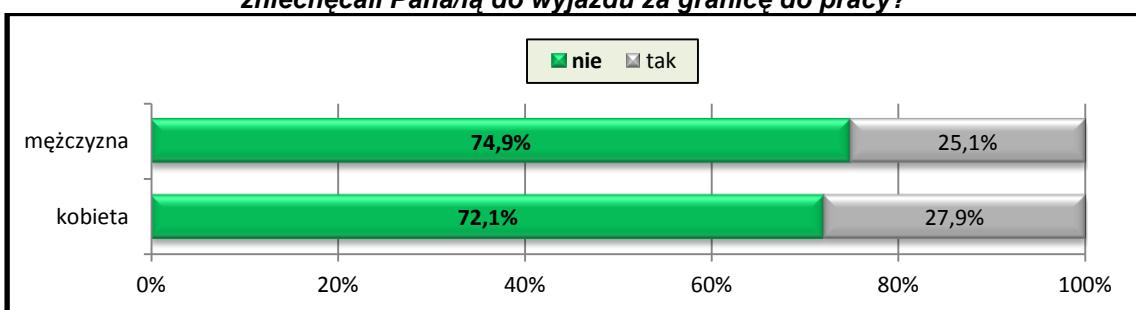
* pytanie dotyczyło 274 kobiet i 367 mężczyzn, którzy w pytaniu 22 odpowiedzieli „TAK”

** respondenci mieli możliwość wielokrotnej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

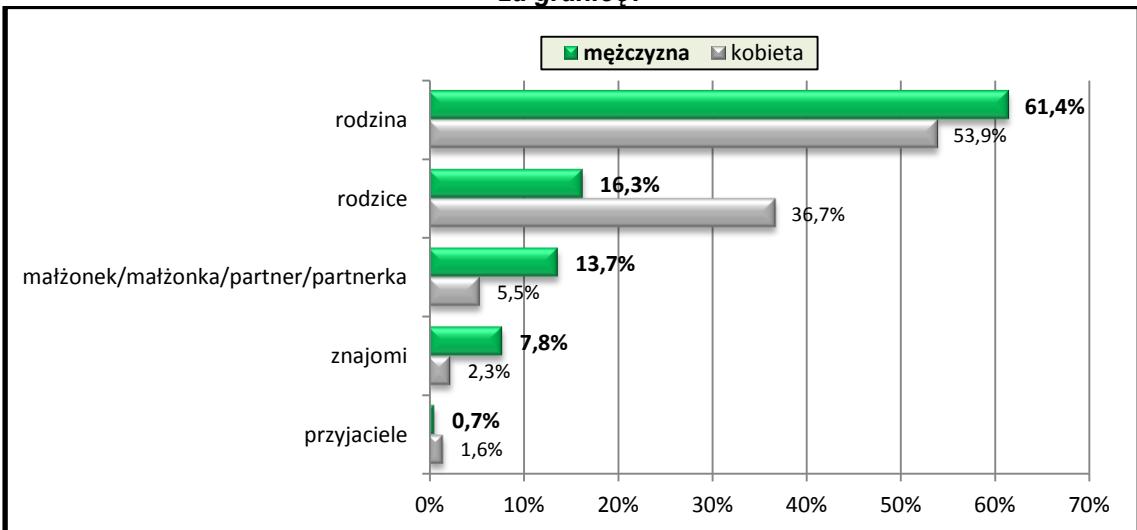
Z drugiej strony poproszono migrantów o odpowiedź na pytanie, czy byli zniechęcani do wyjazdu za granicę do pracy. Tylko $\frac{1}{4}$ mężczyzn oraz blisko $\frac{1}{3}$ kobiet przyznała, że byli zniechęcani do wyjazdu zarobkowego (rysunek 69). W tej grupie osób w największym stopniu miała miejsce sytuacja odradzania migracji zarobkowej przez rodzinę, w tym najczęściej przez rodziców oraz partnera, bądź małżonka (rysunek 70).

Rysunek 69. Czy osoby z Pana/i najbliższego otoczenia (rodzina, przyjaciele, znajomi) zniechęcały Pana/ią do wyjazdu za granicę do pracy?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 70. Kto najczęściej, najintensywnie zniechęcał Pana/ią do wyjazdu do pracy za granicę?

* pytanie dotyczyło 128 kobiet i 153 mężczyzn, którzy w pytaniu 23 odpowiedzieli „TAK”

** respondenci mieli możliwość wielokrotnej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Kwalifikacje migrantów

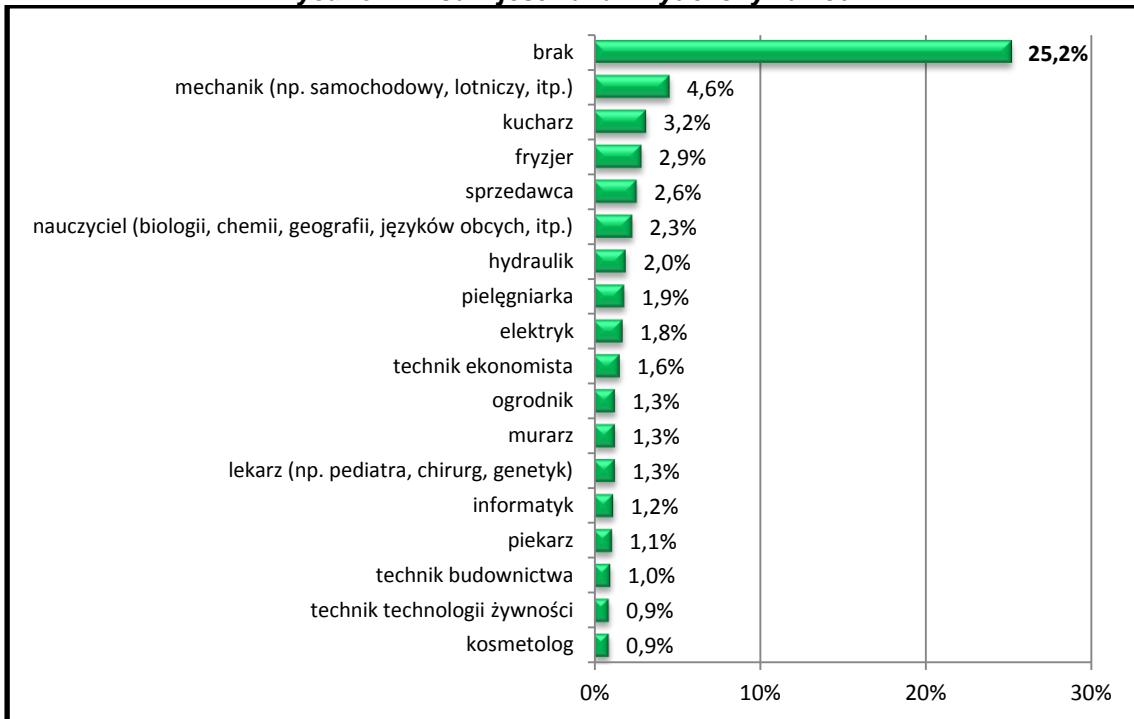
Ponad $\frac{1}{4}$ respondentów w chwili przeprowadzania badania nie posiadała wyuczonego zawodu (25,2%). Wśród najczęściej występujących zawodów u migrantów zarobkowych pojawiły się: wszelkiego rodzaju mechanicy (4,6%), kucharze (3,2%), fryzjerzy (2,9%) oraz sprzedawcy (2,6%). Znaczny odsetek stanowili również nauczyciele (2,3%), ale także lekarze i pielęgniarki (łącznie 3,2%) (rysunek 71).

Z analizy danych wynika, iż osoby podejmujące zagraniczne migracje zarobkowe kwalifikują się najczęściej do grupy zawodów – specjalści, wolne zawody. W ten sposób swój zawód zakwalifikowało 31,3% respondentów, których dotyczyło to pytanie. Częściej niż co piąty respondent zakwalifikował swój wyuczony zawód do kategorii – technicy i średni personel (22,9%) (rysunek 72).

Na podstawie analizy danych można stwierdzić, iż zachodniopomorscy migranci zarobkowi charakteryzują się stosunkowo wysokimi kwalifikacjami, a co za tym idzie, szukają szerszych perspektyw i wyższych wynagrodzeń poza granicami kraju. Świadczy to o zjawisku „odpływów” części wysoko wykwalifikowanych pracowników z regionów o niskich przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto (słabiej rozwiniętych gospodarczo) do regionów, a także państw, które oferują lepsze warunki pracy oraz atrakcyjniejsze wynagrodzenia. To niekorzystne dla biedniejszych regionów zjawisko, tzw. „drenaż mózgów” ma miejsce w wielu regionach w Polsce, na skutek którego następuje w nich spowolniony rozwój gospodarczy, który nie ma fundamentu w postaci wykwalifikowanego kapitału ludzkiego, natomiast sprzyja

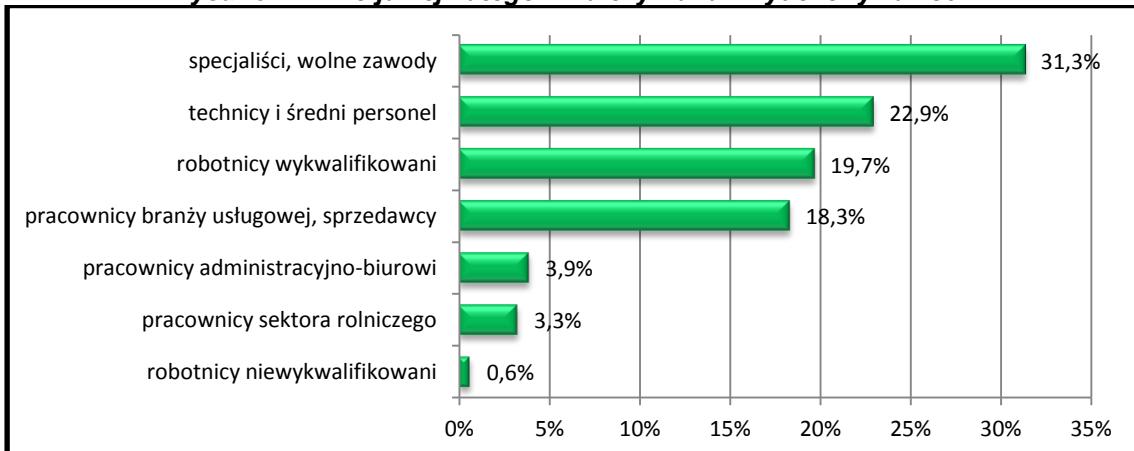
rozwojowi regionów (i państw) lepiej rozwiniętych, pogłębiając dysproporcje między regionami, a także między krajami.

Rysunek 71. Jaki jest Pana/i wyuczony zawód?

* na rysunku przedstawiono zawody, które w niniejszym badaniu były wymienione co najmniej 10 razy; pozostałe zawody zawarto w formie tabeli w aneksie na końcu raportu
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 72. Do jakiej kategorii należy Pana/i wyuczony zawód?

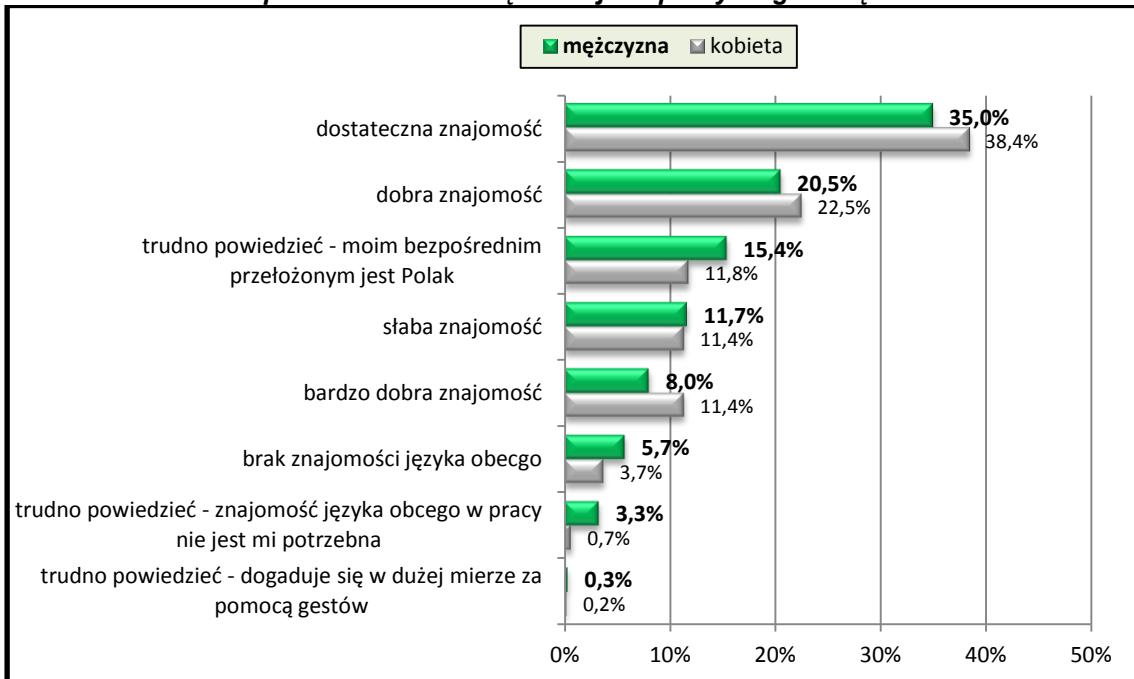

* pytanie dotyczyło 798 respondentów, którzy mieli wyuczony zawód
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jednym z wyznaczników poziomu kwalifikacji jest znajomość języka obcego. Największy odsetek respondentów przyznał, iż posiada znajomość języka kraju, w którym przebywa, bądź przebywał, w stopniu dostatecznym. Taką opinię wyraziło 35% mężczyzn oraz 38,4% kobiet. Natomiast częściej niż co piąty

mężczyzna i zbliżony odsetek kobiet przyznał, iż zna w stopniu dobrym język kraju, do którego emigrował (rysunek 73).

Rysunek 73. W jakim stopniu zna Pan/i język obcy niezbędny (ułatwiający) do porozumiewania się w miejscu pracy za granicą?

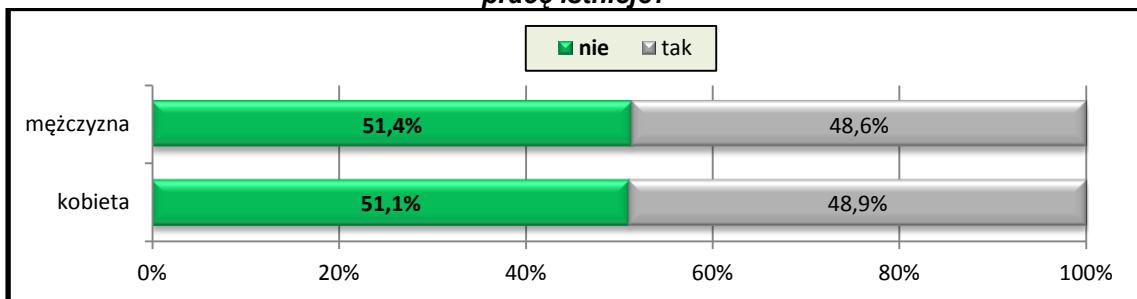
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Sposoby minimalizowania ryzyka wystąpienia niebezpieczeństw związanych z zagranicznym wyjazdem zarobkowym

Kolejny obszar badawczy, który został poddany analizie w niniejszym badaniu, miał na celu określenie, czy i w jaki sposób respondenci zabezpieczali się przed wyjazdem zagranicznym.

Większość respondentów nie sprawdziła, czy firma, która oferowała im zatrudnienie rzeczywiście istniała. 51,4% mężczyzn oraz 51,1% kobiet przyznało, że tego nie zrobiło (rysunek 74). Taki rozkład odpowiedzi mógł być spowodowany tym, iż część respondentów migrowała w celach zarobkowych w tzw. „ciemno”.

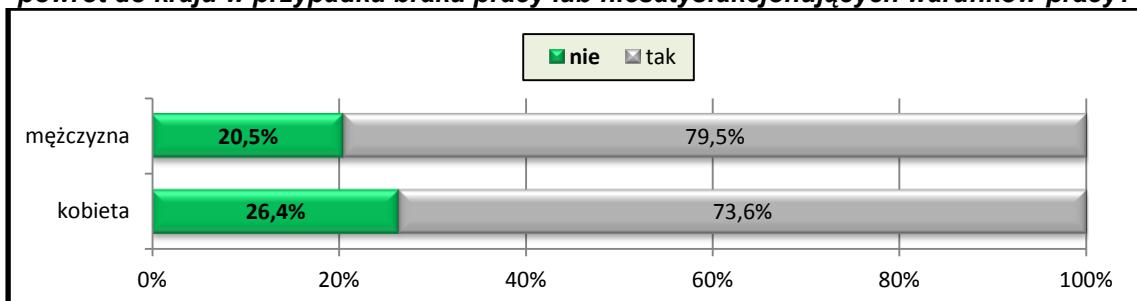
Rysunek 74. Czy przed wyjazdem za granicę sprawdził/a Pan/i, że firma, która oferowała pracę istnieje?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ponadto znaczna część respondentów była świadoma konieczności zabezpieczenia pieniężnego swojego wyjazdu na wypadek niepowodzenia. Jak wynika z analizy danych, aż 79,5% mężczyzn oraz 73,6% kobiet miało odłożone środki na powrót do kraju rodzimego w przypadku nieznalezienia pracy, bądź niezadowolenia z posiadanej zajęcia (rysunek 75).

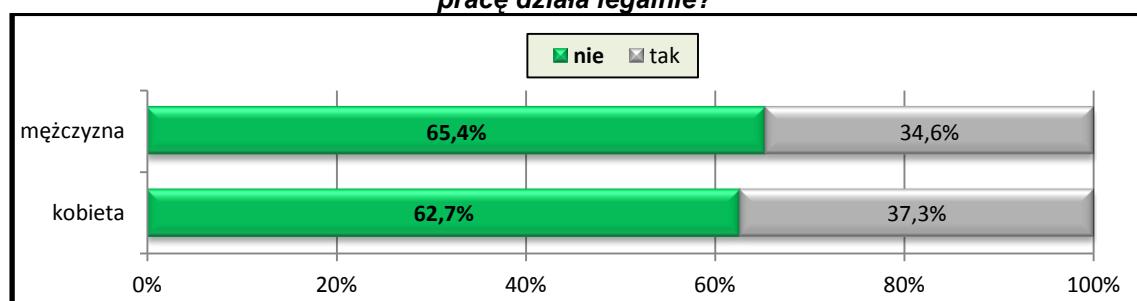
Rysunek 75. Czy przed wyjazdem za granicę zebrał/a Pan/i wystarczająco środków na powrót do kraju w przypadku braku pracy lub niesatyfakcyjnych warunków pracy?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W niniejszym badaniu aż 65,4% mężczyzn oraz 62,7% kobiet przyznało, iż przed migracją za granicę nie sprawdzili, czy pośrednik oferujący pracę, działa legalnie (rysunek 76). Taki rozkład odpowiedzi może sugerować, iż tylko niewielki odsetek respondentów korzystał w ogóle z usług pośrednika zawodowego.

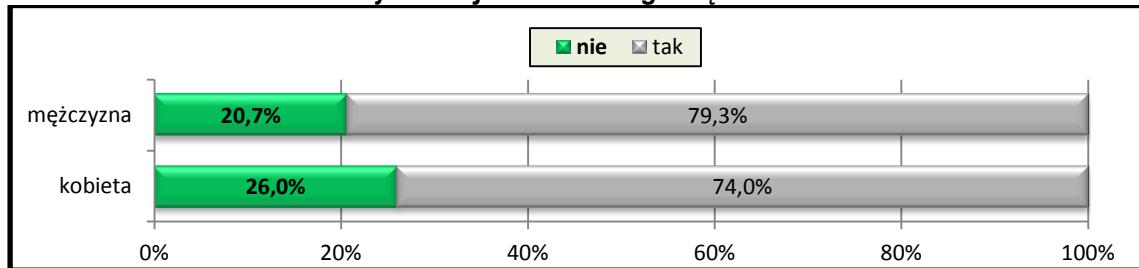
Rysunek 76. Czy przed wyjazdem za granicę sprawdził/a Pan/i, czy pośrednik oferujący pracę działa legalnie?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jednakże blisko 80% mężczyzn oraz 74% kobiet przekazało najbliższym osobom informacje o miejscu do którego się udaje (rysunek 77).

Rysunek 77. Czy przed wyjazdem za granicę podał/a Pan/i najbliższym szczegółowe informacje o miejscu do którego się Pan/i uda/a?

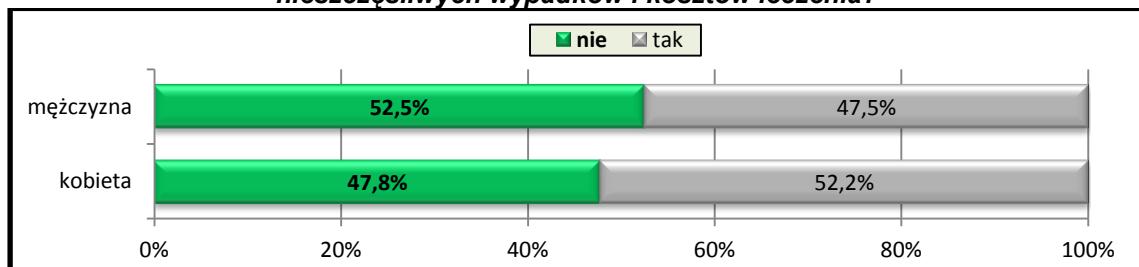

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ponadto respondenci podzielili się na dwie zbliżone wielkościowo kategorie pod względem podejścia do ubezpieczeń od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia ponoszonych za granicą. Pierwsza, nieco bardziej liczna kategoria respondentów przyznała, iż nie posiadała wykupionego ubezpieczenia (52,5% mężczyzn oraz 47,8% kobiet), natomiast druga przed wyjazdem zagranicznym wykupiła ubezpieczenie (47,5% mężczyzn oraz 52,2% kobiet) (rysunek 78).

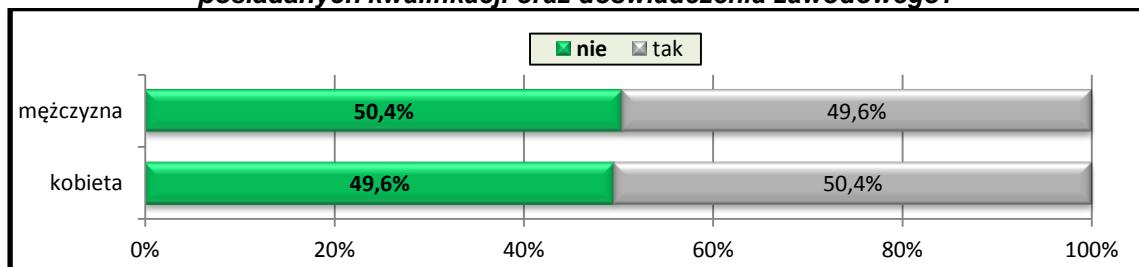
Odpowiedzi rozłożyły się podobnie jeśli chodzi o zgromadzenie dokumentów potwierdzających posiadane kwalifikacje oraz doświadczenie zawodowe (rysunek 79).

Rysunek 78. Czy przed wyjazdem za granicę ubezpieczył/a się Pan/i się od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

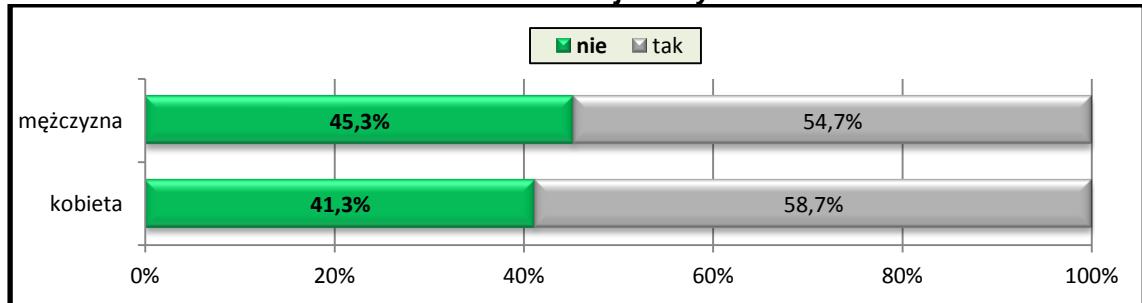
Rysunek 79. Czy przed wyjazdem za granicę zgromadził/a Pan/i dokumenty dotyczące posiadanych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Większa część respondentów przed wyjazdem zarobkowym ustaliła częstotliwość kontaktów z najbliższymi (54,7% mężczyzn oraz 58,7% kobiet) (rysunek 80).

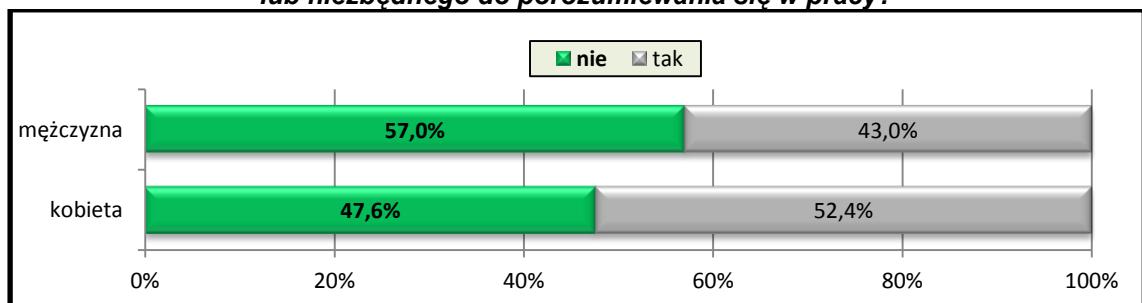
Rysunek 80. Czy przed wyjazdem za granicę ustalił/a Pan/i jak często będzie się kontaktować z najbliższymi?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jednocześnie większość respondentów przed wyjazdem nie podjęła nauki języka kraju docelowego migracji (57% mężczyzn oraz 47,6% kobiet) (rysunek 81). Część respondentów mogła odpowiedzieć w ten sposób, z powodu wcześniejszej znajomości języka obcego.

Rysunek 81. Czy przed wyjazdem za granicę uczył/a się Pan/i języka kraju docelowego lub niezbędnego do porozumiewania się w pracy?

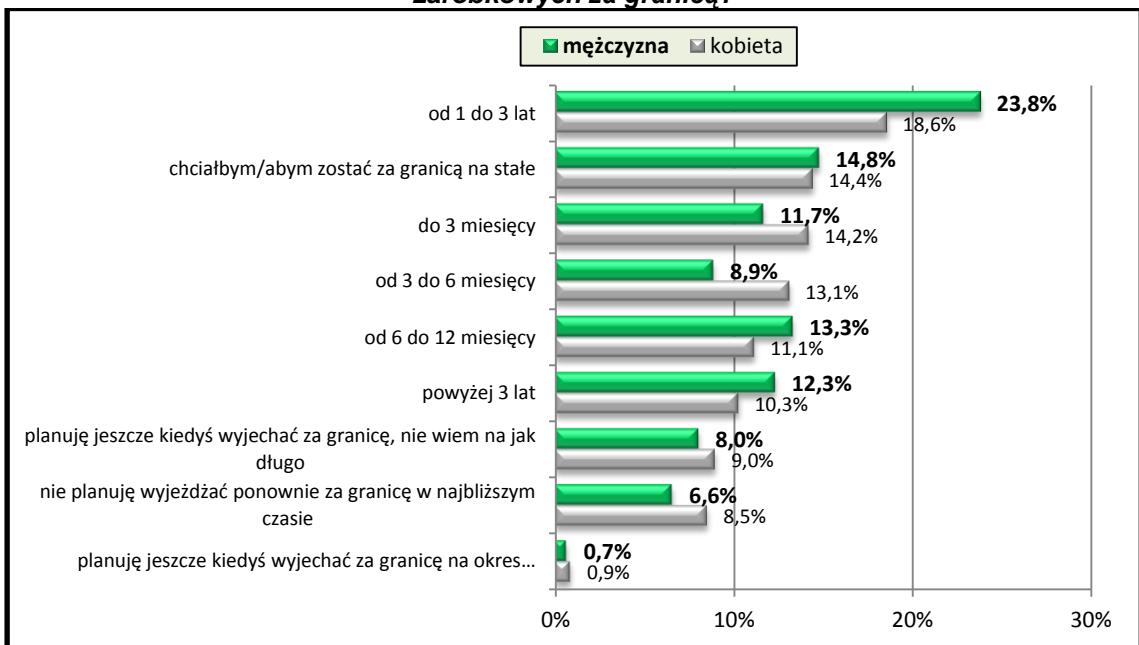
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Deklaracje migrantów odnośnie planów związanych z powrotem do kraju

Jednym z kluczowych obszarów badawczych poddanych analizie były plany migrantów związane z reemigracją, bądź osiedleniem się na stałe w kraju migracji zarobkowej.

Jak wynika z analizy informacji uzyskanych w drodze badania, znaczny odsetek migrantów planuje jeszcze pozostać za granicą w celach zarobkowych. Bowiem aż 23,8% mężczyzn oraz 18,6% kobiet przyznało, że ich migracja potrwa jeszcze od 1 do 3 lat. Ponadto blisko 15% zarówno kobiet, jak i mężczyzn planuje na stałe pozostać za granicą (14,8% kobiet i 14,4% mężczyzn) (rysunek 82).

Rysunek 82. Jak długo planuje (chciał/a/by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?

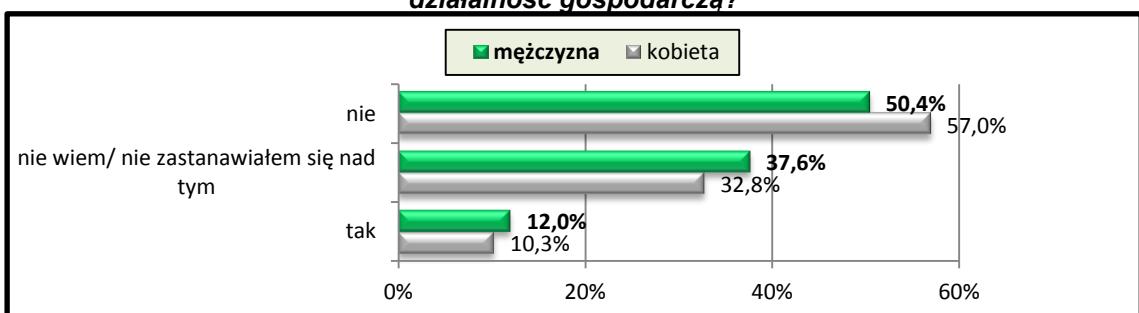

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Zapytano również migrantów, czy po ewentualnym powrocie do kraju będą skłonni założyć własną firmę. Na to pytanie 50,4% mężczyzn oraz 57% kobiet odpowiedziało przecząco, natomiast zaledwie 12% migrantów płci męskiej oraz 10,3% migrantów płci żeńskiej odpowiedziało twierdząco (rysunek 83).

Na podstawie analizy danych można stwierdzić, iż migranci płci męskiej są nieco bardziej skłonni do rozpoczęcia działalności gospodarczej. Oznacza to, że w wielu przypadkach migracja zarobkowa jest dla nich formą dorobienia się, by uzyskać pieniądze na rozwój przedsiębiorstwa w kraju rodzimym.

Rysunek 83. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?

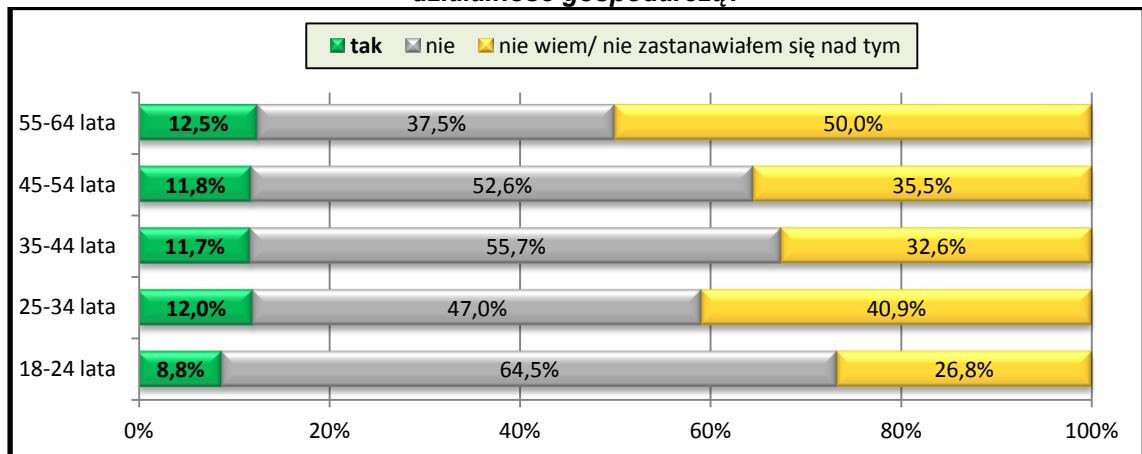

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Biorąc pod uwagę ewentualne plany odnośnie rozpoczęcia działalności przedsiębiorstwa a wiek migrantów należy zauważyc, iż najmniej skłonne do podjęcia działalności gospodarczej są osoby z najniższej kategorii wiekowej, mianowicie 18-24 lata, natomiast najbardziej skłonne osoby najstarsze, czyli

z kategorii wiekowej 55-64 lata, oraz w przedziale wiekowym 25-34 lata (rysunek 84).

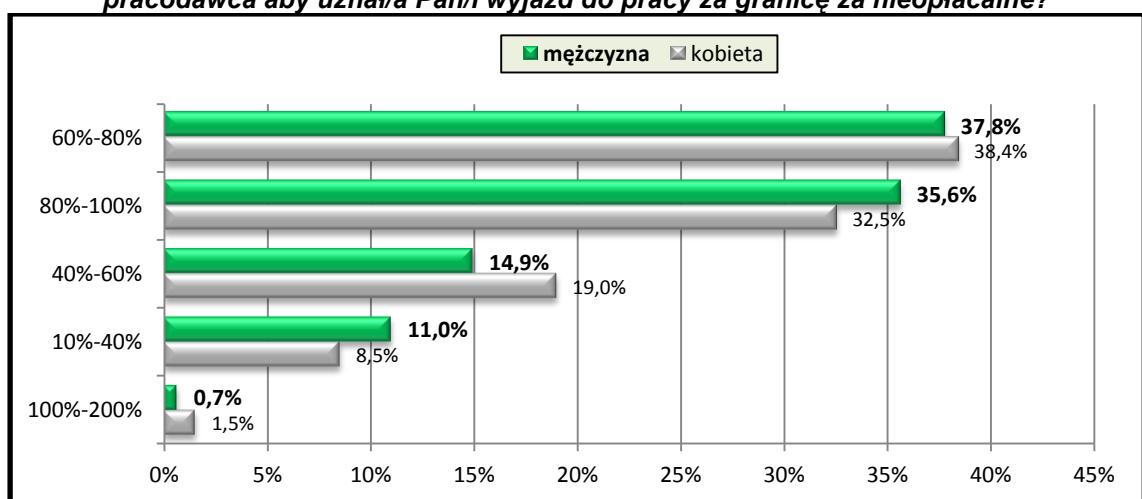
Rysunek 84. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Największy odsetek respondentów przyznał, że zrezygnowałby z zagranicznego wyjazdu zarobkowego, gdyby polski pracodawca zaproponował wynagrodzenie stanowiące minimum 60% pensji, jaką mógłby uzyskać za granicą (rysunek 85).

Rysunek 85. Jaka wysokość wynagrodzenia powinien zaproponować Panu/i polski pracodawca aby uznał/a Pan/i wyjazd do pracy za granicę za nieopłacalne?

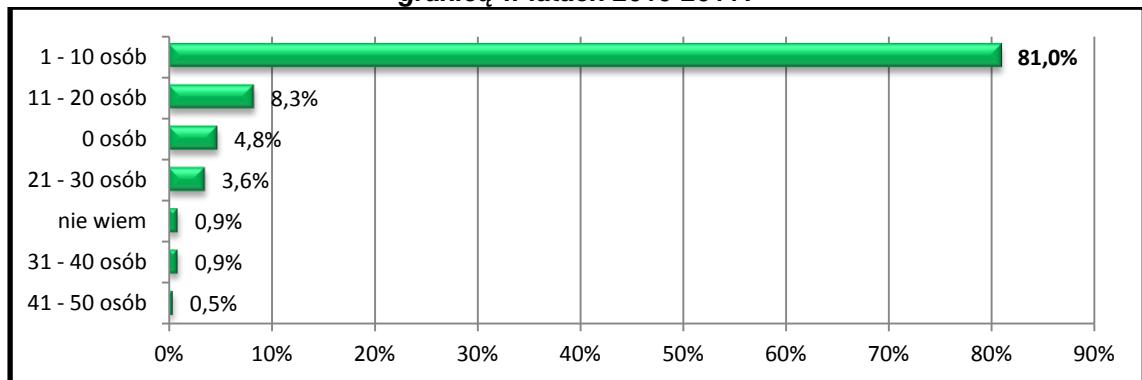

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Szacunki odnośnie liczby Polaków zatrudnionych nielegalnie za granicą oraz skala zatrudnienia mieszkańców woj. zachodniopomorskiego za granicą

Respondenci zostali także poproszeni o określenie ilu z ich znajomych, bądź członków rodziny pracowało za granicą w latach 2010-2011. Na to pytanie zdecydowana większość migrantów przyznała, iż było to kilka, nie więcej niż 10 osób (81%) (rysunek 86).

Rysunek 86. Ilu z Pana/i znajomych lub członków rodziny pracuje bądź pracowało za granicą w latach 2010-2011?

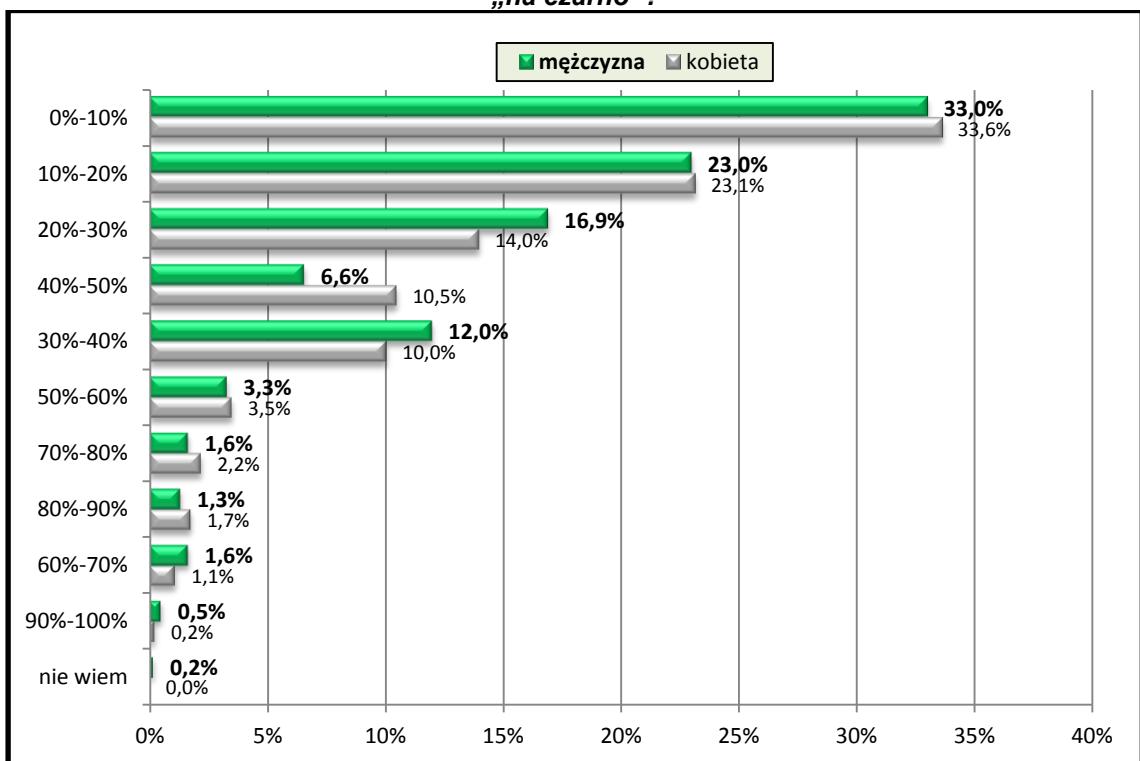

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Szacunki respondentów dotyczące odsetka polskich migrantów, którzy pracują nielegalnie najczęściej oscylowały w przedziale 0%-10%, a następnie 10%-20% (rysunek 87).

Jeśli nawet przyjąć znaczny margines błędu dla szacunków respondentów, można wnioskować, iż systematycznie zmniejsza się odsetek Polaków pracujących „na czarno” na rzecz legalnej pracy.

Rysunek 87. Jaki Pana/i zdaniem procent Polaków pracuje za granicą nielegalnie „na czarno”?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Podsumowanie wyników badań

Na podstawie wyników przeprowadzonych badań wśród migrantów zarobkowych i uzyskanych wyników badań, sformułowano następujące wnioski oraz stworzono portret socjodemograficzny migranta zarobkowego z woj. zachodniopomorskiego, który zawiera takie elementy jak:

- w badaniu udział wzięło 1 067 respondentów, z czego 57,1% stanowili mężczyźni;
- w celach zarobkowych migrują najczęściej osoby z przedziału wiekowego 25-34 lata (46% respondentów);
- w populacji migrantów zarobkowych największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim zawodowym bądź policealnym (27,1%) oraz średnim ogólnokształcącym (23,6%);
- migrantem zarobkowym jest najczęściej osoba stanu wolnego – kawaler bądź panna (54,5%);
- największy odsetek migrantów pochodził z miasta Szczecina (14% respondentów) oraz Świnoujścia (11,1%) i Koszalina (10,7%);
- migranci zarobkowi w dużej mierze nie byli jedynymi żywicielami swoich rodzin. Wyniki badania pokazały, że wśród respondentów będących w związkach małżeńskich w większości pracuje oboje małżonków;
- większość respondentów przed wyjazdem zarobkowym pracowała w Polsce. Ponadto migranci zarobkowi w znacznej większości w swojej karierze zawodowej byli pracownikami najemnymi;
- porównując sytuację migrantów sprzed roku oraz aktualną, należy zauważyć, że:
 - ponad 30% zarówno mężczyzn, jak i kobiet pracowało w kraju, równie dużo w tym samym czasie pracowało za granicą;
 - blisko 45% mężczyzn i 33% kobiet zrezygnowało z pracy w Polsce na rzecz migracji zarobkowej;
 - blisko 5% mężczyzn oraz blisko 7% kobiet pracowało za granicą w trakcie swojego urlopu;
 - ponadto co piąta kobieta oraz blisko co dziesiąty mężczyzna wykorzystywał wakacje do pracy za granicami Polski;
 - większość respondentów w niniejszym badaniu podejmowała pracę w następujących krajach: Wielka Brytania, Niemcy, Irlandia oraz Holandia;
- czas trwania migracji zarobkowej respondentów w niniejszym badaniu wahał się w większości w przedziale 1-6 miesięcy. Ponadto krótkotrwałe migracje zarobkowe są relatywnie częściej podejmowane przez młodszych migrantów, których wiek mieści się w przedziale 18-24 lata;

- większość respondentów przyznała, iż nie miała do czynienia z sytuacjami niechętnego odnoszenia się do nich z powodu ich odmiennej narodowości czy obywatelstwa;
- największy odsetek respondentów, bo aż 42% mężczyzn oraz 38,6% kobiet przyznało, iż będąc na emigracji zarobkowej wynajmowali pokój z inną osobą, bądź osobami;
- respondenci w niniejszym badaniu przyznali, iż od 20% do 50% uzyskiwanych za granicą dochodów stanowiły wydatki na żywność, komunikację czy zakwaterowanie. Taką opinię wyraziło ponad 55% mężczyzn oraz 53% kobiet;
- większość migrantów zarobkowych szukała zakwaterowania w niedalekiej odległości od miejsca pracy. Najczęściej dotarcie do miejsca pracy zajmowało im od 15 do 30 minut;
- ponadto migranci zarobkowi są w dużej mierze zdeterminowani do pracy minimum w granicach 40-50 godzin tygodniowo. Dodatkowo blisko co piąty mężczyzna oraz co dziesiąta kobieta pracowali aż do 70 godzin tygodniowo;
- ponad 53% mężczyzn oraz 52% kobiet przyznało, iż wyjazd zarobkowy z którego właśnie powrócili, bądź na którym aktualnie przebywają jest ich pierwszym tego rodzaju wyjazdem;
- jedynie niecałe 30% respondentów zmieniało pracodawcę w trakcie jednego wyjazdu zarobkowego;
- 16,3% mężczyzn oraz 13% kobiet w trakcie swojej migracji zarobkowej zmieniało kraj pobytu;
- powodem zmiany pracy wśród migrantów zarobkowych było najczęściej wygaśnięcie umowy, bądź ukończenie realizacji zadania na czas którego zostali zatrudnieni. Taką opinię wyraziło 41,1% mężczyzn oraz 46,9% kobiet;
- zarówno respondenci płci męskiej, jak i żeńskiej zgodnie stwierdzili, iż wyższe zarobki uzyskiwane za granicą są tym rozwiązaniem, które chcieliby widzieć w firmach w kraju rodzimym (41,6% wskazań mężczyzn oraz 41,4% wskazań kobiet). Ponadto migranci przyznali, iż pracownicy za granicą są lepiej traktowani przez swoich pracodawców, niż to jest w Polsce (8,7% wskazań mężczyzn oraz 9,2% wskazań kobiet);
- z analizy danych wynika, iż najważniejszym kryterium udanego wyjazdu zarobkowego jest znajomość języka kraju docelowego przynajmniej w stopniu komunikatywnym. Taką opinię wyraziło 26% respondentów w niniejszym badaniu;
- lista najważniejszych czynności, które powinno się wykonać po dotarciu do kraju migracji zarobkowej obejmuje przede wszystkim podpisanie umowy przed podjęciem pracy, co wiąże się z legalnością

- zatrudnienia (16,6% respondentów). Ponadto 16% migrantów radzi, aby znaleźć bezpieczne miejsce zamieszkania, najlepiej blisko pracy;
- jednym z wyznaczników dobrego przygotowania się do wyjazdu zagranicznego jest znalezienie informacji o kraju docelowym. W ten sposób przygotowywało się do wyjazdu aż 77,8% mężczyzn oraz 80,6% kobiet. Najbardziej popularnym źródłem był zdecydowanie Internet. Respondenci także korzystali z wiedzy i doświadczeń znajomych, rzadziej członków rodziny;
 - respondenci koncentrowali się głównie na uzyskaniu informacji o wysokości wynagrodzenia za pracę możliwego do uzyskania na docelowym rynku pracy;
 - na podstawie analizy danych można stwierdzić, iż blisko 56% migrantów płci męskiej oraz prawie 61% migrantów płci żeńskiej zagraniczną pracę znalazło jeszcze podczas pobytu w Polsce;
 - podczas poszukiwań pracy za granicą respondenci najczęściej korzystali z pomocy znajomych czy też członków rodziny przebywających na emigracji;
 - respondenci uznali także, że wsparcie znajomych oraz członków rodziny przebywających na emigracji jest najbardziej pomocnym sposobem przy poszukiwaniu pracy za granicą;
 - korzyściami związanymi z wyjazdem zarobkowym, które były wskazywane najczęściej przez respondentów, były bez wątpienia profity finansowe i poprawa warunków życia, na skutek uzyskiwania wysokich zarobków względem tych możliwych do uzyskania w kraju rodzimym;
 - stratą związaną z migracją zarobkową, która była wskazywana najczęściej przez respondentów była bez wątpienia długotrwała, dotkliwa rozłość z bliskimi;
 - zdecydowana większość badanych, bo aż 95,4% kobiet oraz 95,2% mężczyzn uznało, iż decyzja dotycząca migracji zarobkowej była dobrym posunięciem z ich strony;
 - analiza wpływu poszczególnych czynników na podjęcie decyzji o migracji zarobkowej wykazała następujące zależności:
 - średni wpływ na podjęcie decyzji w sprawie migracji zarobkowej wywarły czynniki: brak jakiekolwiek pracy w pobliżu miejsca zamieszkania; brak miejsca pracy odpowiadającego posiadanym kwalifikacjom (wykształceniu), brak, lub ograniczone możliwości rozwoju zawodowego (awansu) w Polsce.
 - bardzo duży/ duży wpływ na podjęcie decyzji w sprawie migracji zarobkowej wywarły czynniki: oferowanie zbyt niskiego wynagrodzenia za pracę preferowanego przez polskich pracodawców; chęć poprawy sytuacji finansowej gospodarstw domowych respondentów; chęć nauczenia się lub udoskonalenia

- znajomości języka obcego; chęć zmiany standardu życia (lepsze życie za granicą).
- nie miały wpływu na podjęcie decyzji w sprawie migracji zarobkowej: chęć dołączenia do rodziny, krewnych czy znajomych; zła sytuacja polityczna w Polsce.
- większość badanych, bo aż 60,3% mężczyzn oraz 59,8% kobiet przyznało, że byli zachęcani do wyjazdu zarobkowego. Zachęcali najczęściej znajomi, rzadziej członkowie rodziny;
- ponadto zaledwie $\frac{1}{4}$ mężczyzn oraz blisko $\frac{1}{3}$ kobiet przyznała, że byli zniechęcani do wyjazdu zarobkowego. W tej grupie osób w największym stopniu miała miejsce sytuacja odradzania migracji zarobkowej przez rodzinę, w tym najczęściej przez rodziców oraz partnera bądź małżonka;
- ponad $\frac{1}{4}$ respondentów w chwili przeprowadzania badania nie posiadała wyuczonego zawodu (25,2%). Wśród najczęściej występujących u migrantów zarobkowych zawodów pojawiły się: wszelkiego rodzaju mechanicy (4,6%), kucharze (3,2%), fryzjerzy (2,9%), czy też sprzedawcy (2,6%). Znaczny odsetek stanowili również nauczyciele (2,3%), ale także lekarze i pielęgniarki (łącznie 3,2%);
- największy odsetek respondentów przyznał, iż w stopniu dostatecznym posiada znajomość języka kraju, w którym przebywa, bądź przebywał;
- analiza sposobów zabezpieczenia wyjazdu zarobkowego wykazała, iż:
- większość respondentów nie sprawdziło czy firma, która oferowała im zatrudnienie rzeczywiście istniała;
 - aż 79,5% mężczyzn oraz 73,6% kobiet miało odłożone środki na powrót do kraju rodzimego w przypadku nieznalezienia pracy bądź niezadowolenia z posiadanej zajęcia;
 - w niniejszym badaniu aż 65,4% mężczyzn oraz 62,7% kobiet przyznało, iż przed migracją zarobkową nie sprawdzili, czy pośrednik oferujący pracę, działa legalnie;
 - blisko 80% mężczyzn oraz 74% kobiet przekazało najbliższym osobom informacje o miejscu do którego się udaje;
 - nieco bardziej liczna kategoria respondentów przyznała, iż nie posiadała wykupionego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia ponoszonych za granicą;
 - większa część respondentów przed wyjazdem zarobkowym ustaliła częstotliwość kontaktów z najbliższymi.
- jak wynika z analizy informacji uzyskanych w drodze badania, znaczny odsetek migrantów planuje jeszcze pozostać za granicą w celach zarobkowych najczęściej na okres od 1 do 3 lat;

- zaledwie 12% migrantów płci męskiej oraz 10,3% migrantów płci żeńskiej planuje po powrocie do Polski rozpocząć własną działalność gospodarczą. Migranci płci męskiej są nieco bardziej skłonni do rozpoczęcia działalności gospodarczej;
- największy odsetek respondentów przyznał, że zrezygnowałby z zagranicznego wyjazdu zarobkowego, gdyby polski pracodawca zaproponował wynagrodzenie stanowiące minimum 60% pensji, jaką mógłby uzyskać za granicą;
- zdecydowana większość migrantów przyznała, iż kilka osób spośród ich znajomych oraz członków rodziny pracowało w latach 2010-2011 za granicą.

Analiza korelacji

Hipoteza 1. Które okoliczności sprzyjają (w tym motyw), a które stanowią barierę w zagranicznym wyjeździe zarobkowym ?

W celu weryfikacji istotności wpływu czynników wpływających na podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę przeprowadzono jednoczynnikowy test analizy wariancji dla prób zależnych z poprawką na wielokrotne porównania Bonferroniego.

Analiza testem wykazała istotny wpływ różnych rodzajów motywacji na decyzję o wyjeździe zarobkowym za granicę $F(8,8528)=466,98; p<0,05$; $\eta^2=30,5$. Zmienność w zakresie analizowanych motywów wyjaśnia 30,5% wariancji wyników siły ich wpływu na podjęcie decyzji o wyjeździe.

Tabela 12. Średnie i odchylenia standardowe wyników motywacji do wyjazdu za granicę.

Statystyki opisowe		* 1	* 2	* 3	* 4	* 5	* 6	* 7	* 8	* 9
	Średnia	2,75	2,98	1,55	1,58	3,05	2,74	3,58	3,52	2,26
	Standardowe odchylenie	1,28	1,26	,98	1,01	1,28	1,38	1,34	1,32	1,26
	N	1067	1067	1067	1067	1067	1067	1067	1067	1067

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

* 1 - brak jakiekolwiek pracy w pobliżu miejsca zamieszkania, 2 - brak miejsca pracy odpowiadającego posiadanym kwalifikacjom (wykształceniu), 3 - zbyt niskie wynagrodzenie za preferowane przez polskich pracodawców, 4 - chęć poprawy sytuacji finansowej gospodarstwa domowego, 5 - brak lub ograniczone możliwości rozwoju zawodowego (awansu) w Polsce, 6 - chęć nauczenia się lub doskonalenia znajomości języka obcego, 7 - chęć dołączenia do rodziny, krewnych, znajomych przebywających na emigracji, 8 - zła sytuacja polityczna kraju, 9 - chęć zmiany standardu życia (lepsze życie za granicą)

W pierwszej analizie porównań parami z poprawką Bonferroniego czynnik „brak jakiekolwiek pracy w pobliżu miejsca zamieszkania” istotnie różnił się z prawie wszystkimi innymi czynnikami, nie różnił się jedynie z czynnikiem „częć nauczenia się” lub „doskonalenia znajomości języka obcego”, $M=2,75$ vs $M=2,74$ $p>0,05$.

W drugiej analizie porównań parami czynnik „brak miejsca pracy odpowiadającego posiadanym kwalifikacjom” istotnie różnił się z prawie wszystkimi innymi czynnikami, nie różnił się jedynie z czynnikiem „brak lub ograniczone możliwości rozwoju zawodowego (awansu) w Polsce” $M=2,98$ vs $M=3,05$ $p>0,05$.

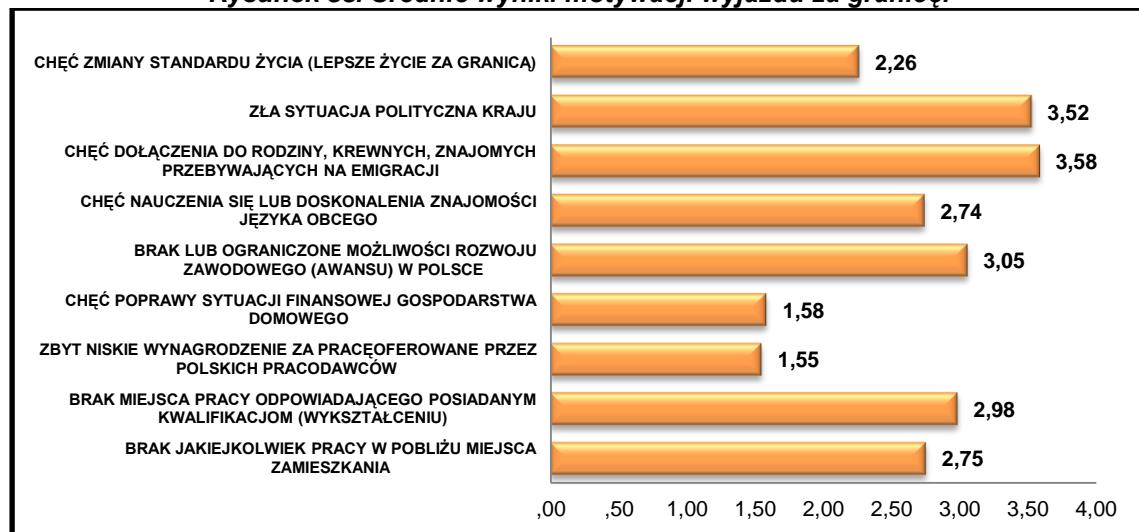
W trzeciej analizie porównań parami czynnik „zbyt niskie wynagrodzenie za prace oferowane przed polskich pracodawców” istotnie różnił się z prawie wszystkimi innymi czynnikami, nie różnił się jedynie z czynnikiem „częć poprawy sytuacji finansowej gospodarstwa domowego” $M=1,55$ vs $M=1,58$ $p>0,05$.

W czwartej analizie porównań parami czynnik „zła sytuacja polityczna kraju” istotnie różnił się z prawie wszystkimi innymi czynnikami, nie różnił się jedynie

z czynnikiem „chęć dołączenia do rodziny, krewnych,, znajomych, przebywających na emigracji” M=3,52 vs M=3,58 p>0,05.

Ogólny wniosek jaki przedstawiają te analizy jest taki, że największy wpływ na motywację do wyjazdu za granicę mają czynniki: „zbyt niskie wynagrodzenie” M=1,55, „chęć poprawy sytuacji finansowej gospodarstwa domowego” M=1,58 oraz „chęć zmiany standardu życia” M=2,26. Natomiast najmniejszy wpływ mają czynniki „brak lub ograniczone możliwości rozwoju” M=3,05, „chęć dołączenia do rodziny, krewnych i znajomych” M=3,58 oraz „zła sytuacja polityczna kraju” M=3,52.

Rysunek 88. Średnie wyniki motywacji wyjazdu za granicę.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Hipoteza 2. Jaka jest aktualna sytuacja badanych na zagranicznym rynku pracy?

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do aktualnej sytuacji na zagranicznym rynku pracy przeprowadzono analizę częstości oraz serię analiz testami Chi Kwadrat.

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do zależności między długością przebywania na emigracji zarobkowej, a tym czy przed wyjazdem badany pracował w Polsce przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Test Chi Kwadrat potwierdził hipotezę, długość przebywania na emigracji zarobkowej zależy od tego czy badany pracował wcześniej w Polsce $\chi^2(4)=77,29$; p<0,05, siła tego związku jest mała, V Kramer wynosi 0,27.

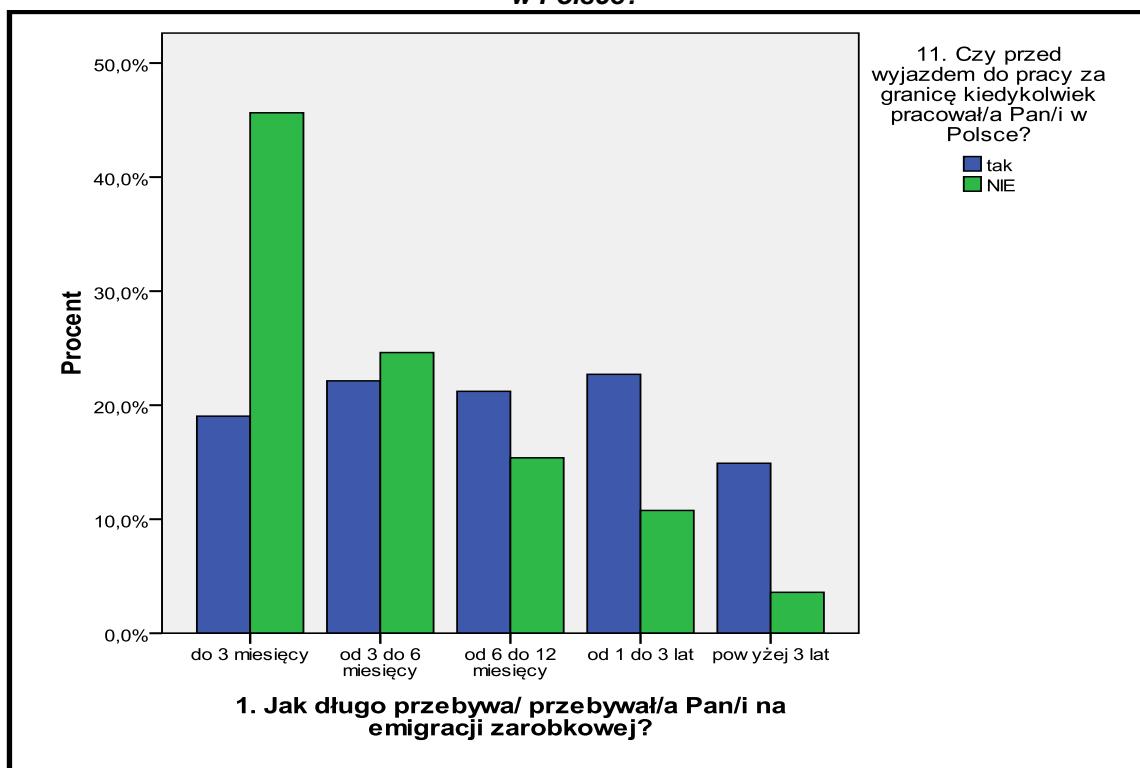
Tabela 13. Tabela krzyżowa 1.Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?* 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?

			11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?		Ogółem
			TAK	NIE	
1. Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?	do 3 miesięcy	Liczебность	166	89	255
		Liczебность ожидаемая	208,4	46,6	255,0
		% z 1. Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?	65,1%	34,9%	100,0%
		% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	19,0%	45,6%	23,9%
		% z Ogółem	15,6%	8,3%	23,9%
	od 3 do 6 miesięcy	Liczебность	193	48	241
		Liczебность ожидаемая	197,0	44,0	241,0
		% z 1. Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?	80,1%	19,9%	100,0%
		% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	22,1%	24,6%	22,6%
		% z Ogółem	18,1%	4,5%	22,6%
	od 6 do 12 miesięcy	Liczебность	185	30	215
		Liczебность ожидаемая	175,7	39,3	215,0
		% z 1. Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?	86,0%	14,0%	100,0%
		% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	21,2%	15,4%	20,1%
		% z Ogółem	17,3%	2,8%	20,1%
	od 1 do 3 lat	Liczебность	198	21	219
		Liczебность ожидаемая	179,0	40,0	219,0
		% z 1. Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?	90,4%	9,6%	100,0%

	% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	22,7%	10,8%	20,5%
	% z Ogółem	18,6%	2,0%	20,5%
powyżej 3 lat	Liczебность	130	7	137
	Liczебность ожидаемая	112,0	25,0	137,0
	% z 1. Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?	94,9%	5,1%	100,0%
	% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	14,9%	3,6%	12,8%
	% z Ogółem	12,2%	,7%	12,8%
Ogółem	Liczебность	872	195	1067
	Liczебность ожидаемая	872,0	195,0	1067,0
	% z 1. Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?	81,7%	18,3%	100,0%
	% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	100,0%	100,0%	100,0%
	% z Ogółem	81,7%	18,3%	100,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 89. Tabela krzyżowa: Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?/ Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do zależności między źródłem dofinansowania, a wcześniejsza pracą w Polsce, przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem potwierdziła hipotezę zależności źródła dofinansowania wyjazdu zarobkowego od wcześniejszej pracy w Polsce ($\chi^2=107,33; p<0,05$, siła tego związku jest średnia, V Kramera wynosi 0,32).

Tabela 14. Tabela krzyżowa 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?* 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?

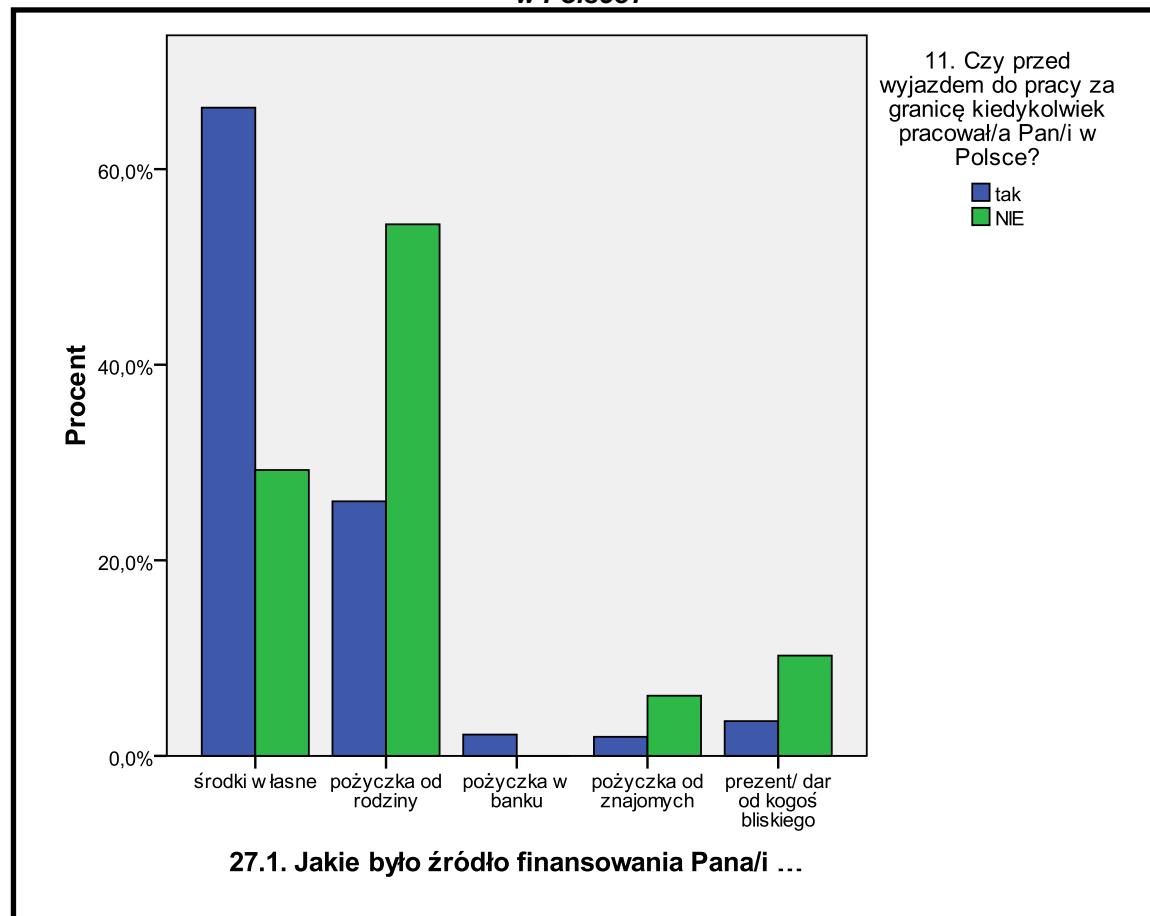
27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	środki własne	11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?		Ogółem
		TAK	NIE	
	Liczебность	578	57	635
	Liczебность оczekiwana	519,0	116,0	635,0
	% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	91,0%	9,0%	100,0%
	% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	66,3%	29,2%	59,5%
	% z Ogółem	54,2%	5,3%	59,5%

	Liczebność	227	106	333
	Liczebność oczekiwana	272,1	60,9	333,0
pożyczka od rodziny	% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	68,2%	31,8%	100,0%
	% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	26,0%	54,4%	31,2%
	% z Ogółem	21,3%	9,9%	31,2%
	Liczebność	19	0	19
pożyczka w banku	Liczebność oczekiwana	15,5	3,5	19,0
	% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	100,0%	,0%	100,0%
	% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	2,2%	,0%	1,8%
	% z Ogółem	1,8%	,0%	1,8%
	Liczebność	17	12	29
pożyczka od znajomych	Liczebność oczekiwana	23,7	5,3	29,0
	% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	58,6%	41,4%	100,0%
	% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	1,9%	6,2%	2,7%
	% z Ogółem	1,6%	1,1%	2,7%
	Liczebność	31	20	51
prezent/ dar od kogoś bliskiego	Liczebność oczekiwana	41,7	9,3	51,0
	% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	60,8%	39,2%	100,0%
	% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	3,6%	10,3%	4,8%
	% z Ogółem	2,9%	1,9%	4,8%
Ogółem		Liczebność	872	195
		Liczebność oczekiwana	872,0	195,0
				1067,0

	% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	81,7%	18,3%	100,0%
	% z 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	100,0%	100,0%	100,0%
	% z Ogółem	81,7%	18,3%	100,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 90. Tabela krzyżowa: Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?* Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do zależności między źródłem dofinansowania, a spotkaniem się z sytuacjami złego traktowania z powodu polskiej narodowości, przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem potwierdziła hipotezę zależności źródła dofinansowania wyjazdu zarobkowego od spotkania się z sytuacjami złego traktowania z powodu polskiej narodowości ($\chi^2=15,33; p<0,05$, siła tego związku jest mała, V Kramera wynosi 0,12).

Tabela 15. Tabela krzyżowa 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?* 28. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?

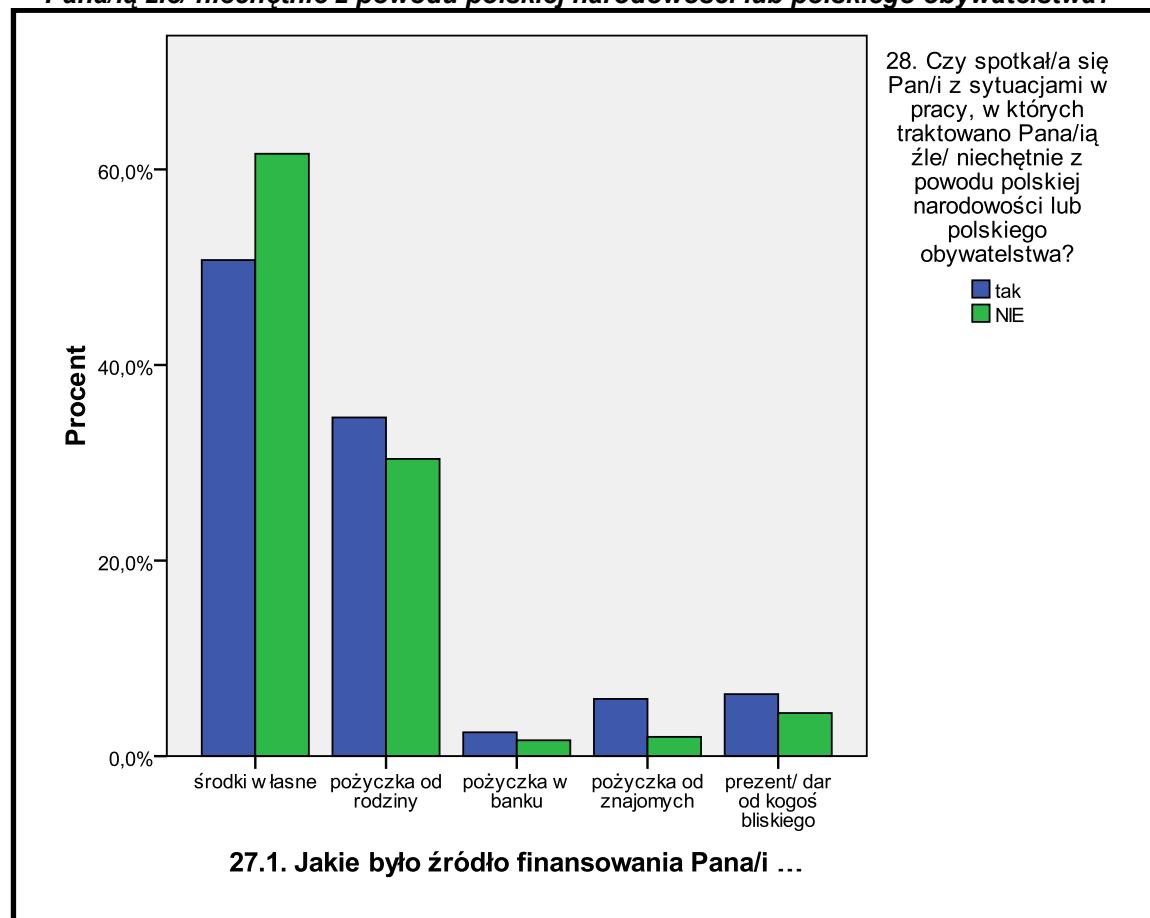
		28. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?		Ogółem
		TAK	NIE	
27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	środki własne	Liczебность	104	635
		Liczебность ожидаемая	122,0	635,0
		% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	16,4%	83,6% 100,0%
	pożyczka od rodziny	% z 28. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?	50,7%	61,6% 59,5%
		% z Ogółem	9,7%	49,8% 59,5%
		Liczебность	71	333
	pożyczka w banku	Liczебность ожидаемая	64,0	333,0
		% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	21,3%	78,7% 100,0%
		% z 28. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?	34,6%	30,4% 31,2%
		% z Ogółem	6,7%	24,6% 31,2%
		Liczебность	5	19
		Liczебность ожидаемая	3,7	19,0
		% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	26,3%	73,7% 100,0%

	% z 28. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?	2,4%	1,6%	1,8%
	% z Ogółem	,5%	1,3%	1,8%
pożyczka od znajomych	Liczebność	12	17	29
	Liczebność oczekiwana	5,6	23,4	29,0
	% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	41,4%	58,6%	100,0%
	% z 28. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?	5,9%	2,0%	2,7%
	% z Ogółem	1,1%	1,6%	2,7%
	Liczebność	13	38	51
prezent/ dar od kogoś bliskiego	Liczebność oczekiwana	9,8	41,2	51,0
	% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	25,5%	74,5%	100,0%
	% z 28. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?	6,3%	4,4%	4,8%
	% z Ogółem	1,2%	3,6%	4,8%
	Liczebność	205	862	1067
	Liczebność oczekiwana	205,0	862,0	1067,0
Ogółem		% z 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?	19,2%	80,8%
				100,0%

	% z 28. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?	100,0%	100,0%	100,0%
	% z Ogółem	19,2%	80,8%	100,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 91. Tabela krzyżowa: Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?* Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Hipoteza 3. Jakie doświadczenia migracyjne posiadają badani ?

W celu weryfikacji hipotez sprawdzających doświadczenie migracyjne badanych przeprowadzono serię analiz testem Chi Kwadrat oraz statystyki opisowe dla zmiennej - czas pracy w tygodniu podczas pobytu za granicą.

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do zależności pierwszego wyjazdu zarobkowego za granicę ze zmianą pracy związaną ze zmianą kraju

pobytu przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem Chi Kwadrat potwierdziła hipotezę, pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę zależy od zmiany pracy i kraju pobytu $\chi^2(1)=4,81; p<0,05$, siła związku jest mała Phi wynosi 0,13.

Tabela 16. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)	Istotność dokładna (dwustronna)	Istotność dokładna (jednostronna)
Chi-kwadrat Pearsona	4,807 ^a	1	,028		
Poprawka na ciągłość ^b	4,063	1	,044		
Iloraz wiarygodności	5,218	1	,022		
Dokładny test Fishera				,033	,019
Test związku liniowego	4,790	1	,029		
N Ważnych obserwacji	281				

a. ,0% komórek (0) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi 14,20.
b. Obliczone wyłącznie dla tabeli 2x2.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 17. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	-,131	,028
	V Kramera	,131	,028
N Ważnych obserwacji		281	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

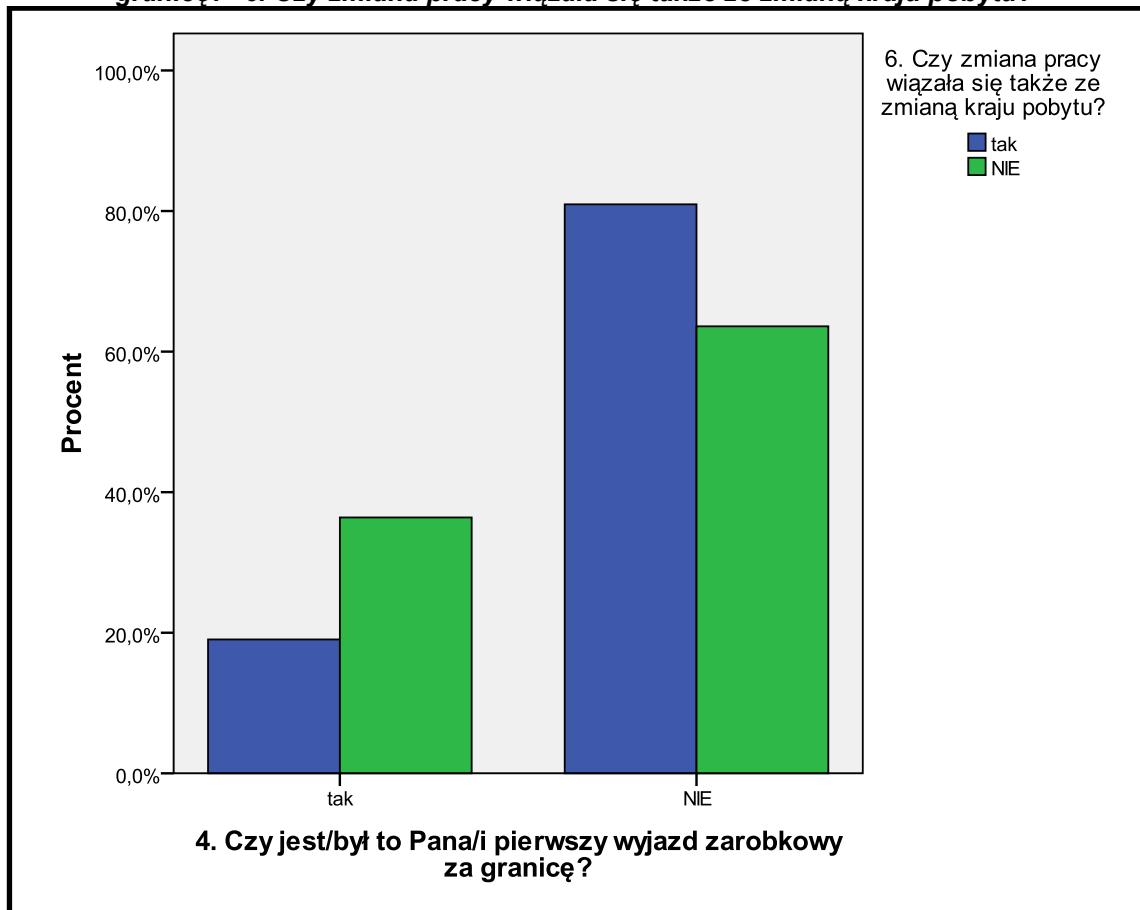
Tabela 18. Tabela krzyżowa 4. Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?* 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?

4. Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?			6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?		Ogółem
			TAK	NIE	
4. Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?	TAK	Liczебность	8	87	95
		Liczебность oczekiwana	14,2	80,8	95,0
		% z 4. Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?	8,4%	91,6%	100,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	19,0%	36,4%	33,8%
		% z Ogółem	2,8%	31,0%	33,8%
	NIE	Liczебность	34	152	186
		Liczебность oczekiwana	27,8	158,2	186,0
		% z 4. Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?	18,3%	81,7%	100,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	81,0%	63,6%	66,2%
		% z Ogółem	12,1%	54,1%	66,2%
Ogółem		Liczебность	42	239	281

	Liczebność oczekiwana	42,0	239,0	281,0
% z 4. Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?	14,9%	85,1%	100,0%	
% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	100,0%	100,0%	100,0%	
% z Ogółem	14,9%	85,1%	100,0%	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 92. Tabela krzyżowa: Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?* 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej do zależności powodu zmiany pracy, a zmianą pracy związaną ze zmianą kraju pobytu przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem Chi Kwadrat potwierdziła hipotezę, zmiana kraju pobytu zależy od powodów zmiany pracy $\chi^2(5)=19,30; p<0,05$. Siła związku jest mała, V Kramera wynosi 0,26.

Tabela 19. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)
Chi-kwadrat Pearsona	19,296 ^a	5	,002
Iloraz wiarygodności	22,757	5	,000
Test związku liniowego	1,103	1	,294

N Ważnych obserwacji	281		
a. 33,3% komórek (4) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi 1,35.			

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 20. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	,262	,002
	V Kramera	,262	,002
N Ważnych obserwacji		281	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 21. Tabela krzyżowa 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?*

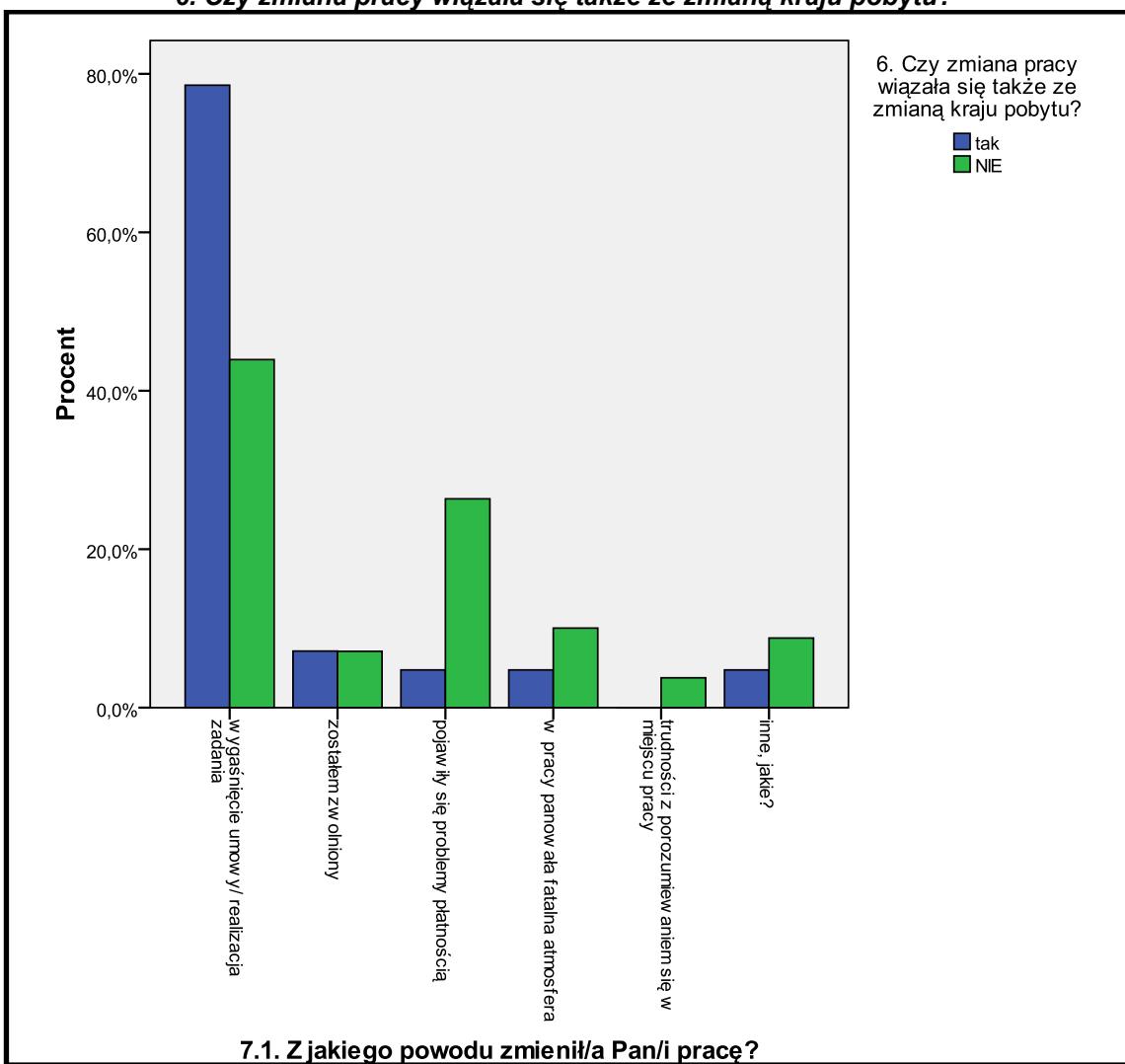
6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?

		6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?		Ogółem
		TAK	NIE	
7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	wygaśnięcie umowy/ realizacja zadania	Liczebność	33	105
		Liczebność oczekiwana	20,6	117,4
		% z 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	23,9%	76,1%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	78,6%	43,9%
		% z Ogółem	11,7%	37,4%
	zostałem zwolniony	Liczebność	3	17
		Liczebność oczekiwana	3,0	17,0
		% z 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	15,0%	85,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	7,1%	7,1%
		% z Ogółem	1,1%	6,0%
	pojawiły się problemy płatnością	Liczebność	2	63
		Liczebność oczekiwana	9,7	55,3
		% z 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	3,1%	96,9%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	4,8%	26,4%
		% z Ogółem	,7%	22,4%
	w pracy panowała fatalna atmosfera	Liczebność	2	24
		Liczebność oczekiwana	3,9	22,1
		% z 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	7,7%	92,3%

		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	4,8%	10,0%	9,3%
		% z Ogółem	,7%	8,5%	9,3%
trudności z porozumiewaniem się w miejscu pracy	Liczebność	0	9	9	
	Liczebność oczekiwana	1,3	7,7	9,0	
	% z 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	,0%	100,0%	100,0%	
	% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	,0%	3,8%	3,2%	
	% z Ogółem	,0%	3,2%	3,2%	
inne, jakie?	Liczebność	2	21	23	
	Liczebność oczekiwana	3,4	19,6	23,0	
	% z 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	8,7%	91,3%	100,0%	
	% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	4,8%	8,8%	8,2%	
	% z Ogółem	,7%	7,5%	8,2%	
Ogółem	Liczebność	42	239	281	
	Liczebność oczekiwana	42,0	239,0	281,0	
	% z 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	14,9%	85,1%	100,0%	
	% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	100,0%	100,0%	100,0%	
	% z Ogółem	14,9%	85,1%	100,0%	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

**Rysunek 93. Tabela krzyżowa: 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?*
6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?**

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej do zależności powodu zmiany pracy, a zmianą pracy związaną ze zmianą kraju pobytu przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem Chi Kwadrat nie potwierdziła hipotezy, zmiana kraju pobytu nie zależy od powodów zmiany pracy $\chi^2(4)=3,28; p>0,05$.

Tabela 22. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)
Chi-kwadrat Pearsona	3,283 ^a	4	,512
Iloraz wiarygodności	3,595	4	,464
Test związku liniowego	2,275	1	,131
N Ważnych obserwacji	37		

a. 80,0% komórek (8) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi ,30.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 23. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	,298	,512
	V Kramera	,298	,512
N Ważnych obserwacji		37	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

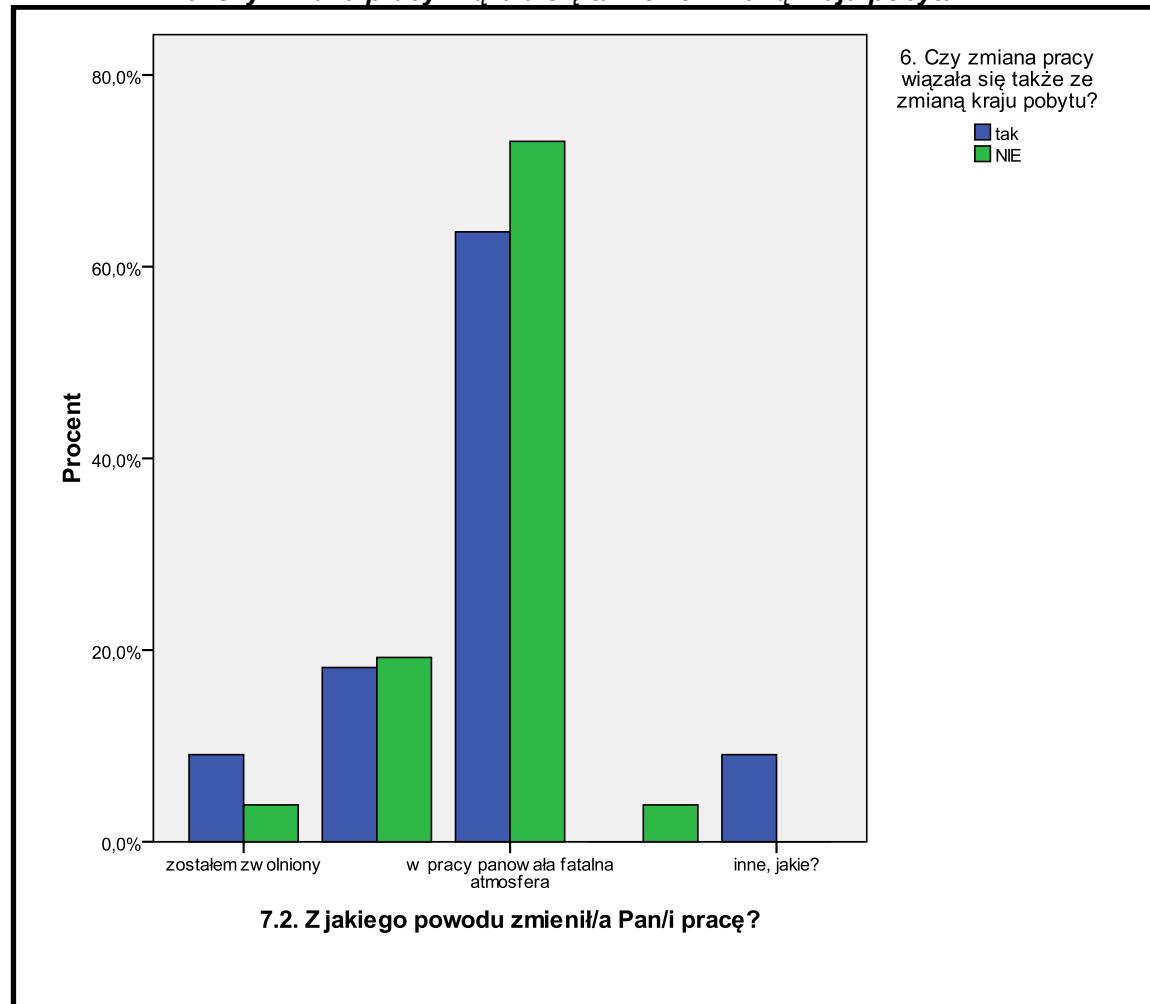
**Tabela 24. Tabela krzyżowa: 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?*
6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?**

		6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?		Ogółem
		TAK	NIE	
7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	zostałem zwolniony	Liczебность	1	1
		Liczебность ожидаема	,6	1,4
		% z 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	50,0%	50,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	9,1%	3,8%
		% z Ogółem	2,7%	2,7%
	pojawiły się problemy z płatnością	Liczебность	2	5
		Liczебность ожидаема	2,1	4,9
		% z 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	28,6%	71,4%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	18,2%	19,2%
		% z Ogółem	5,4%	13,5%
	w pracy panowała fatalna atmosfera	Liczебность	7	19
		Liczебность ожидаема	7,7	18,3
		% z 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	26,9%	73,1%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	63,6%	73,1%
		% z Ogółem	18,9%	51,4%
	trudności z porozumiewaniem się w miejscu pracy	Liczебность	0	1
		Liczебность ожидаемa	,3	,7
		% z 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	,0%	100,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	,0%	3,8%
		% z Ogółem	,0%	2,7%
	inne, jakie?	Liczебность	1	0
				1

		Liczebność oczekiwana	,3	,7	1,0
		% z 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	100,0%	,0%	100,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	9,1%	,0%	2,7%
		% z Ogółem	2,7%	,0%	2,7%
Ogółem		Liczebność	11	26	37
		Liczebność oczekiwana	11,0	26,0	37,0
		% z 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?	29,7%	70,3%	100,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	100,0%	100,0%	100,0%
		% z Ogółem	29,7%	70,3%	100,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

**Rysunek 94. Tabela krzyżowa: 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?*
6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?**

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej do zależności powodu zmiany pracy, a zmianą pracy związaną ze zmianą kraju pobytu przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem Chi Kwadrat nie potwierdziła hipotezy, zmiana kraju pobytu nie zależy od powodów zmiany pracy $\chi^2(6)=6,367$; $p>0,05$.

Tabela 25. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)
Chi-kwadrat Pearsona	6,367 ^a	6	,383
Iloraz wiarygodności	5,335	6	,502
Test związku liniowego	3,727	1	,054
N Ważnych obserwacji	24		

a. 92,9% komórek (13) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi ,13.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 26. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	,515	,383
	V Kramera	,515	,383
N Ważnych obserwacji		24	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 27. Tabela krzyżowa: 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? – INNE*
6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?

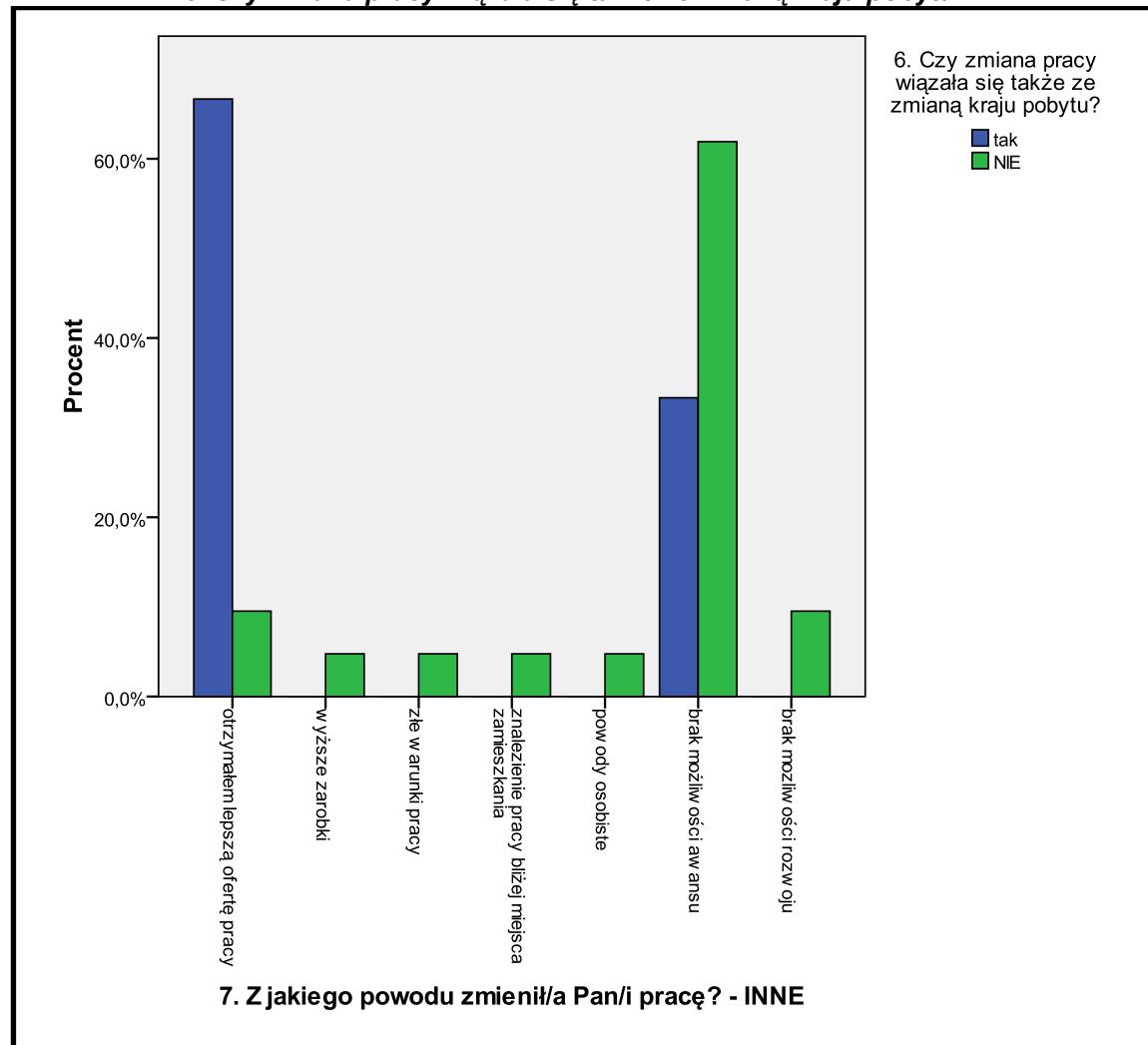
			6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?		Ogółem
			TAK	NIE	
7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? - INNE	otrzymałem lepszą ofertę pracy	Liczебность	2	2	4
		Liczебность oczekiwana	0,5	3,5	4,0
		% z 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? - INNE	50,0%	50,0%	100,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	66,7%	9,5%	16,7%
		% z Ogółem	8,3%	8,3%	16,7%
	wyższe zarobki	Liczебность	0	1	1
		Liczебность oczekiwana	,1	,9	1,0
		% z 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? - INNE	,0%	100,0%	100,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	,0%	4,8%	4,2%
		% z Ogółem	,0%	4,2%	4,2%
	złe warunki pracy	Liczебность	0	1	1
		Liczебность oczekiwana	,1	,9	1,0

		% z 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? - INNE	,0%	100,0%	100,0%
		% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	,0%	4,8%	4,2%
		% z Ogółem	,0%	4,2%	4,2%
znalezienie pracy bliżej miejsca zamieszkania	Liczебность	0	1	1	
	Liczебность ожидаемая	,1	,9	1,0	
	% z 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? - INNE	,0%	100,0%	100,0%	
	% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	,0%	4,8%	4,2%	
	% z Ogółem	,0%	4,2%	4,2%	
powody osobiste	Liczебность	0	1	1	
	Liczебность ожидаемая	,1	,9	1,0	
	% z 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? - INNE	,0%	100,0%	100,0%	
	% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	,0%	4,8%	4,2%	
	% z Ogółem	,0%	4,2%	4,2%	
brak możliwości awansu	Liczебность	1	13	14	
	Liczебность ожидаемая	1,8	12,3	14,0	
	% z 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? - INNE	7,1%	92,9%	100,0%	
	% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	33,3%	61,9%	58,3%	
	% z Ogółem	4,2%	54,2%	58,3%	
brak możliwości rozwoju	Liczебность	0	2	2	
	Liczебность ожидаемая	,3	1,8	2,0	
	% z 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? - INNE	,0%	100,0%	100,0%	
	% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	,0%	9,5%	8,3%	
	% z Ogółem	,0%	8,3%	8,3%	
Ogółem	Liczебность	3	21	24	
	Liczебность ожидаемая	3,0	21,0	24,0	
	% z 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? - INNE	12,5%	87,5%	100,0%	

	% z 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	100,0%	100,0%	100,0%
	% z Ogółem	12,5%	87,5%	100,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 95. Tabela krzyżowa: 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? – INNE*
6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 28 przedstawia statystyki opisowe odnoszące się do ilości przepracowanych godzin tygodniowo podczas pobytu za granicą.

Tabela 28. Statystyki

32. Ile godzin tygodniowo w przybliżeniu pracuje/owa/a Pan/i podczas pobytu za granicą?		
N	Ważne	1067
	Braki danych	0
Średnia		46,8857
Mediana		48,0000
Dominanta		40,00

Odchylenie standardowe	8,46215
Minimum	5,00
Maksimum	90,00

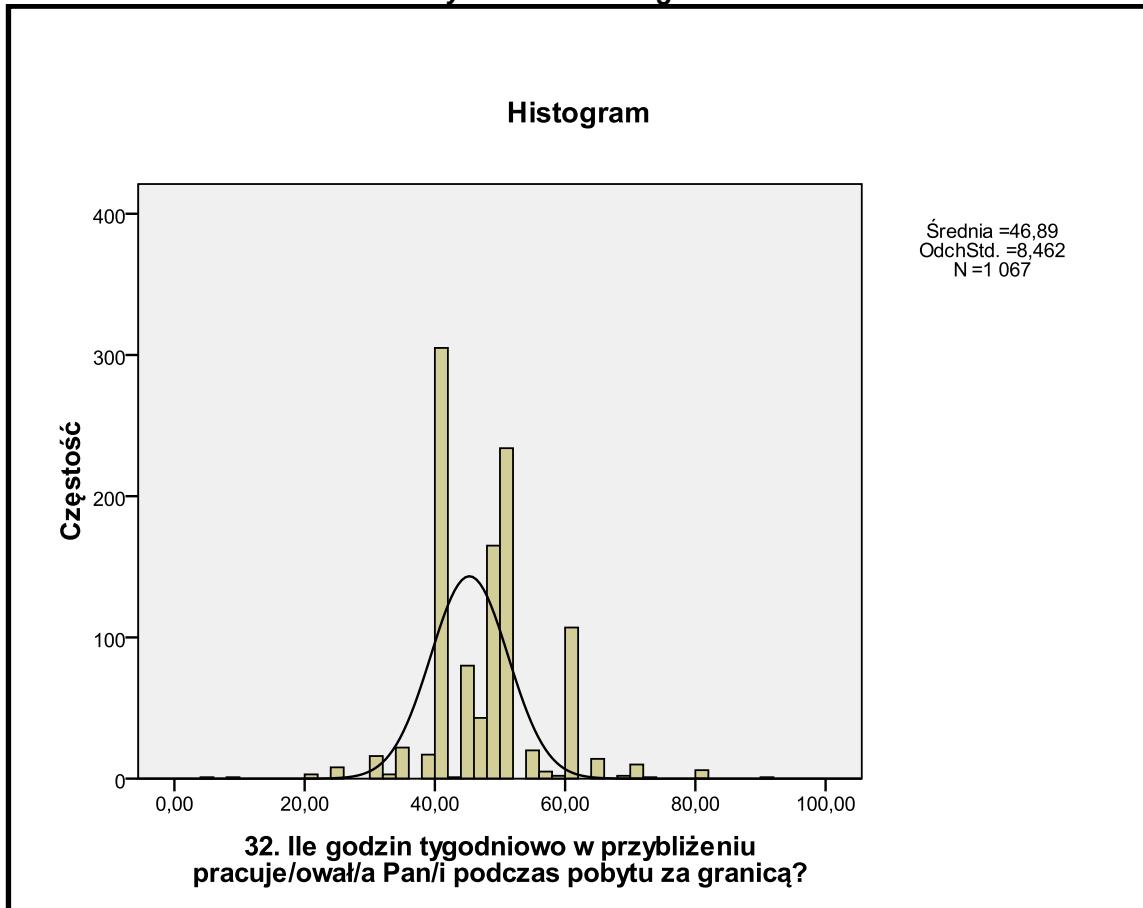
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 29. Ile godzin tygodniowo w przybliżeniu pracuje/owała Pan/i podczas pobytu za granicą?

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	5,00	1	,1	,1
	8,00	1	,1	,2
	20,00	3	,3	,5
	24,00	1	,1	,6
	25,00	7	,7	1,2
	30,00	16	1,5	2,7
	32,00	3	,3	3,0
	35,00	22	2,1	5,1
	38,00	3	,3	5,3
	39,00	14	1,3	6,7
	40,00	305	28,6	35,2
	42,00	1	,1	35,3
	44,00	1	,1	35,4
	45,00	79	7,4	42,8
	46,00	43	4,0	46,9
	48,00	159	14,9	61,8
	49,00	6	,6	62,3
	50,00	234	21,9	84,3
	55,00	20	1,9	86,1
	56,00	5	,5	86,6
	58,00	2	,2	86,8
	60,00	107	10,0	96,8
	65,00	14	1,3	98,1
	68,00	2	,2	98,3
	70,00	10	,9	99,3
	72,00	1	,1	99,3
	80,00	6	,6	99,9
	90,00	1	,1	100,0
Ogółem		1067	100,0	100,0

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 96. Histogram

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Hipoteza 4. W jaki sposób badani przygotowywali się do zagranicznego wyjazdu zarobkowego ?

W celu weryfikacji hipotez odnoszących się do pytania „W jaki sposób badani przygotowywali się do zagranicznego wyjazdu?” Przeprowadzono serię analiz testem Chi Kwadrat.

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do zależności oceny wyjazdu zarobkowego od statusu bezrobotnego przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza nie potwierdziła hipotezy, ocena decyzji o wyjeździe nie zależy od statusu bezrobotnego $\chi^2(1)=0,03; p>0,05$.

Tabela 30. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)	Istotność dokładna (dwustronna)	Istotność dokładna (jednostronna)
Chi-kwadrat Pearsona	,026 ^a	1	,871		
Poprawka na ciągłość ^b	,000	1	,987		
Iloraz wiarygodności	,026	1	,871		
Dokładny test Fishera				1,000	,496
Test związku liniowego	,026	1	,871		

N Ważnych obserwacji	1067				
a. ,0% komórek (0) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi 21,56.					
b. Obliczone wyłącznie dla tabeli 2x2.					

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 31. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	,005	,871
	V Kramera	,005	,871
N Ważnych obserwacji		1067	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

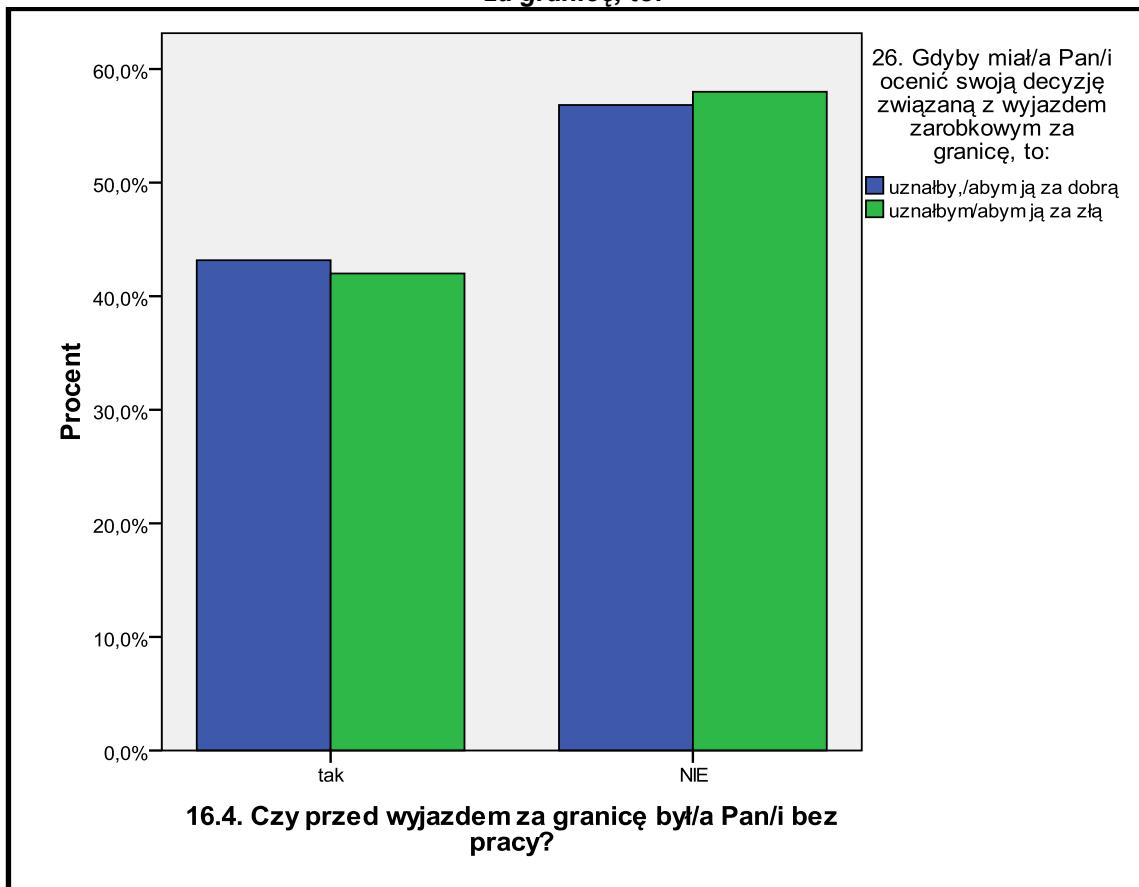
Tabela 32. Tabela krzyżowa: 16.4. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy? *

26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:

		26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję zowaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:		Ogółem		
		uznałby,/abym ją za dobrą	uznałbym/abym ją za złą			
16.4. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy?	TAK	Liczliwość	439	21	460	
		Liczliwość oczekiwana	438,4	21,6	460,0	
		% z 16.4. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy?	95,4%	4,6%	100,0%	
		% z 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję zowaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	43,2%	42,0%	43,1%	
		% z Ogółem	41,1%	2,0%	43,1%	
	NIE	Liczliwość	578	29	607	
		Liczliwość oczekiwana	578,6	28,4	607,0	
		% z 16.4. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy?	95,2%	4,8%	100,0%	
		% z 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję zowaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	56,8%	58,0%	56,9%	
		% z Ogółem	54,2%	2,7%	56,9%	
Ogółem		Liczliwość	1017	50	1067	
		Liczliwość oczekiwana	1017,0	50,0	1067,0	
		% z 16.4. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy?	95,3%	4,7%	100,0%	
		% z 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję zowaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	100,0%	100,0%	100,0%	
		% z Ogółem	95,3%	4,7%	100,0%	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 97. Tabela krzyżowa: 16.4. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy? * 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do zależności rezygnacji z pracy w Polsce z oceną swojej decyzji związanej z wyjazdem zarobkowym za granicę przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem Chi Kwadrat nie potwierdziła hipotezy, ocena decyzji związanej z wyjazdem nie zależy od zrezygnowania z pracy w Polsce $\chi^2(1)=0,68; p>0,05$.

Tabela 33. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)	Istotność dokładna (dwustronna)	Istotność dokładna (jednostronna)
Chi-kwadrat Pearsona	,676 ^a	1	,411		
Poprawka na ciągłość ^b	,454	1	,500		
Iloraz wiarygodności	,688	1	,407		
Dokładny test Fishera				,461	,252
Test związku liniowego	,675	1	,411		
N Ważnych obserwacji	1067				

a. ,0% komórek (0) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi 19,78.

b. Obliczone wyłącznie dla tabeli 2x2.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 34. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	,025	,411
	V Kramera	,025	,411
N Ważnych obserwacji		1067	

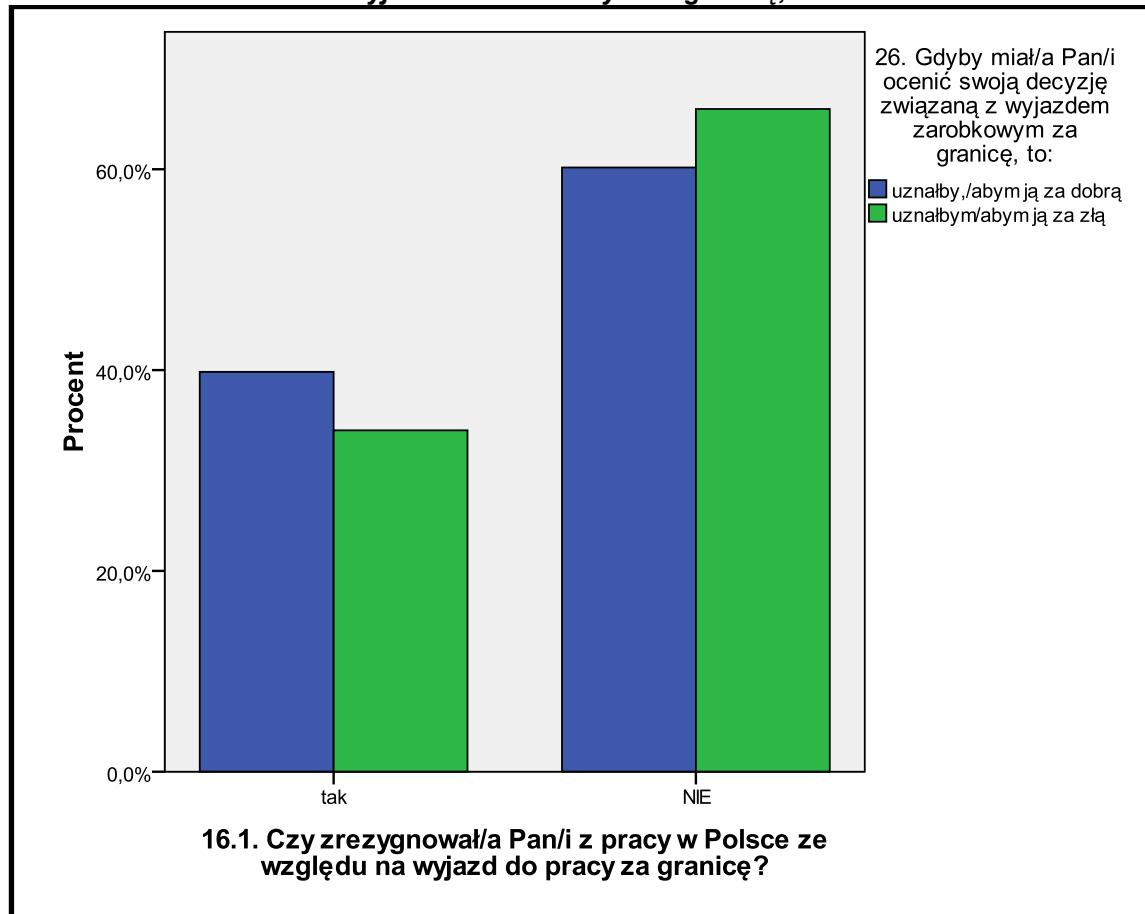
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 35. Tabela krzyżowa: 16.1. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę? * 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:

		26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję zowaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:		Ogółem	
		uznałby,/abym ja za dobrą	uznałbym/abym ja za złą		
16.1. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę?	TAK	Liczliwość	405	17	422
		Liczliwość oczekiwana	402,2	19,8	422,0
		% z 16.1. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę?	96,0%	4,0%	100,0%
		% z 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję zowaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	39,8%	34,0%	39,6%
		% z Ogółem	38,0%	1,6%	39,6%
	NIE	Liczliwość	612	33	645
		Liczliwość oczekiwana	614,8	30,2	645,0
		% z 16.1. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę?	94,9%	5,1%	100,0%
		% z 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję zowaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	60,2%	66,0%	60,4%
		% z Ogółem	57,4%	3,1%	60,4%
Ogółem		Liczliwość	1017	50	1067
		Liczliwość oczekiwana	1017,0	50,0	1067,0
		% z 16.1. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę?	95,3%	4,7%	100,0%
		% z 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję zowaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	100,0%	100,0%	100,0%
		% z Ogółem	95,3%	4,7%	100,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 98. Tabela krzyżowa: 16.1. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę? * 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Hipoteza 5. Jaka jest sytuacja rodzinna badanych w kontekście zagranicznej migracji zarobkowej ?

W celu weryfikacji hipotez sprawdzających doświadczenia migracyjne badanych przeprowadzono serię analiz testem Chi Kwadrat oraz rozkład częstości odpowiedzi w poszczególnych pytaniach kwestionariusza.

W celu weryfikacji hipotezy dotyczącej zależności posiadanych dzieci od statusu pracującego małżonka przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem nie potwierdziła hipotezy, posiadanie dzieci nie zależy od statusu pracującego współmałżonka $\chi^2(1)=0,25; p>0,05$.

Tabela 36. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)	Istotność dokładna (dwustronna)	Istotność dokładna (jednostronna)
Chi-kwadrat Pearsona	,248 ^a	1	,619		

Poprawka na ciągłość ^b	,132	1	,717		
Iloraz wiarygodności	,251	1	,617		
Dokładny test Fishera				,687	,362
Test związku liniowego	,247	1	,619		
N Ważnych obserwacji	390				

a. ,0% komórek (0) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi 24,85.

b. Obliczone wyłącznie dla tabeli 2x2.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 37. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	-,025	,619
	V Kramera	,025	,619
N Ważnych obserwacji		390	

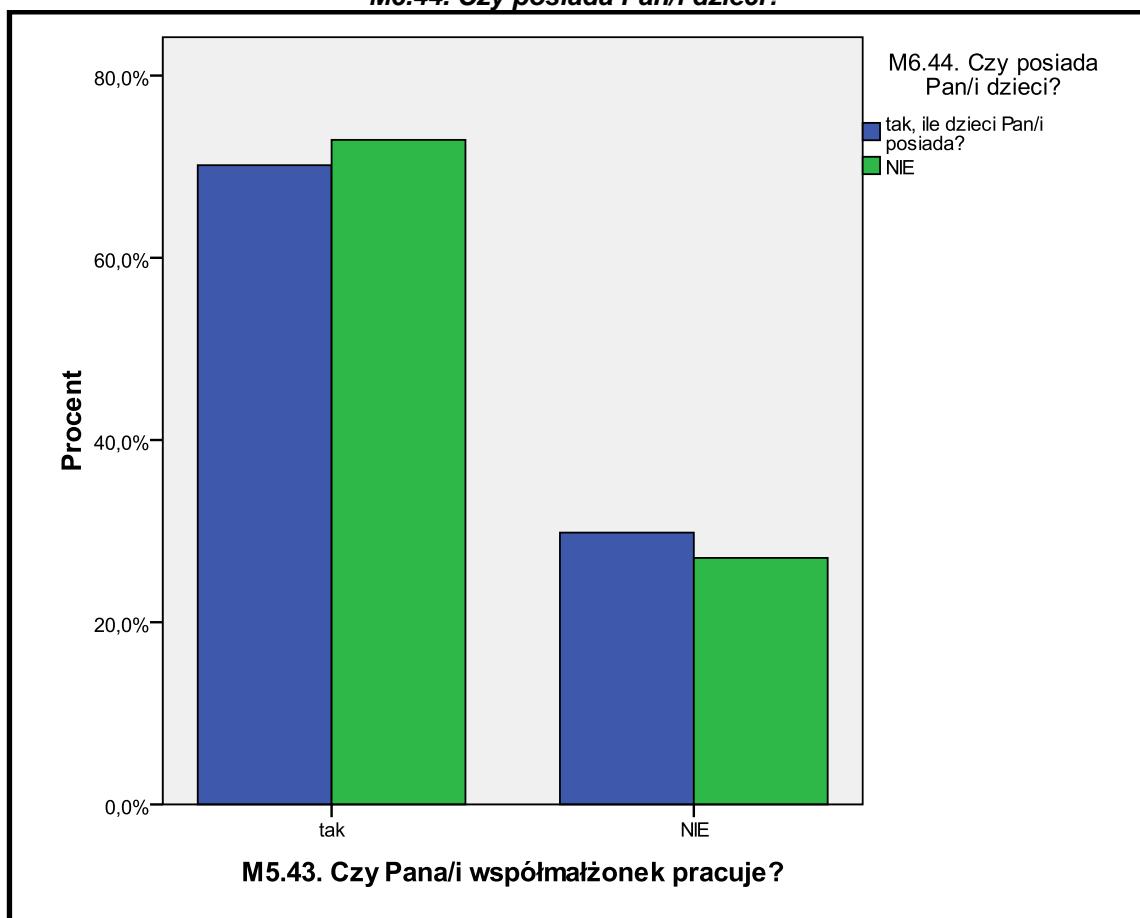
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 38. Tabela krzyżowa M5.43. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?* M6.44. Czy posiada Pan/i dzieci?

		M6.44. Czy posiada Pan/i dzieci?		Ogółem
		tak, ile dzieci Pan/i posiada?	nie	
M5.43. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?	TAK	Liczебность	214	62
		Liczебность oczekiwana	215,8	60,2
		% z M5.43. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?	77,5%	22,5%
		% z M6.44. Czy posiada Pan/i dzieci?	70,2%	72,9%
		% z Ogółem	54,9%	15,9%
	NIE	Liczебность	91	23
		Liczебность oczekiwana	89,2	24,8
		% z M5.43. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?	79,8%	20,2%
		% z M6.44. Czy posiada Pan/i dzieci?	29,8%	27,1%
		% z Ogółem	23,3%	5,9%
Ogółem		Liczебность	305	85
		Liczебность oczekiwana	305,0	85,0
		% z M5.43. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?	78,2%	21,8%
		% z M6.44. Czy posiada Pan/i dzieci?	100,0%	100,0%
		% z Ogółem	78,2%	21,8%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

**Rysunek 99. Tabela krzyżowa: M5.43. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?*
M6.44. Czy posiada Pan/i dzieci?**

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 39. Jak długo pozostaje Pan/i w związku małżeńskim?

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	1,00	,5	1,3	1,3
	2,00	2,1	5,6	6,9
	3,00	3,2	8,7	15,6
	4,00	3,0	8,2	23,8
	5,00	4,1	11,3	35,1
	6,00	3,6	9,7	44,9
	7,00	3,0	8,2	53,1
	8,00	2,8	7,7	60,8
	9,00	1,0	2,8	63,6
	10,00	4,2	11,5	75,1
	11,00	,7	2,1	77,2
	12,00	1,1	3,1	80,3
	13,00	,7	1,8	82,1
	14,00	,9	2,6	84,6
	15,00	1,8	4,9	89,5
	16,00	,3	,8	90,3
	17,00	,6	1,5	91,8
	18,00	,1	,3	92,1

	19,00	1	,1	,3	92,3
	20,00	10	,9	2,6	94,9
	21,00	4	,4	1,0	95,9
	23,00	1	,1	,3	96,2
	25,00	6	,6	1,5	97,7
	26,00	1	,1	,3	97,9
	28,00	2	,2	,5	98,5
	30,00	3	,3	,8	99,2
	32,00	1	,1	,3	99,5
	33,00	1	,1	,3	99,7
	35,00	1	,1	,3	100,0
	Ogółem	390	36,6	100,0	
Braki danych	nie dotyczy	677	63,4		
Ogółem		1067	100,0		

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 40. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	tak	276	25,9	70,8	70,8
	nie	114	10,7	29,2	100,0
	Ogółem	390	36,6	100,0	
Braki danych	nie dotyczy	677	63,4		
Ogółem		1067	100,0		

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 41. Czy posiada Pan/i dzieci?

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	tak, ile dzieci Pan/i posiada?	423	39,6	39,6	39,6
	nie	644	60,4	60,4	100,0
	Ogółem	1067	100,0	100,0	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 42. Statystyki opisowe

	N	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie standardowe
M6.44.1. Czy posiada Pan/i dzieci? - ile pan/i dzieci posiada?	423	1,00	5,00	1,6714	,75307
N Ważnych (wyłączanie obserwacjami)	423				

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Hipoteza 6. Jakie plany związane z powrotem do kraju deklarują badani ?

W celu weryfikacji hipotez odnoszących się do planów związanych z powrotem do kraju, przeprowadzono serię analiz testem Chi Kwadrat.

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do zależności długości pozostań za granicą w celach zarobkowych z planem założenia własnej działalności gospodarczej przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem Chi kwadrat potwierdziła hipotezę, plany założenia firmy zależą od długości czasu pozostań za granicą $\chi^2(16)=88,09; p<0,05$. Siła związku jest niska, V Kramera wynosi 0,2 .

Tabela 43. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)
Chi-kwadrat Pearsona	88,089 ^a	16	,000
Iloraz wiarygodności	95,343	16	,000
Test związku liniowego	1,508	1	,219
N Ważnych obserwacji	1067		

a. 11,1% komórek (3) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi ,90.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 44. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	,287	,000
	V Kramera	,203	,000
N Ważnych obserwacji		1067	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 45. Tabela krzyżowa: 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą? * 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?

2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	do 3 miesięcy	3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?			Ogółem	
		tak	nie	nie wiem/ nie zastanawiałem się nad tym		
		Liczебность	16	68	52	136
		Liczебность ожидаемая	15,3	72,4	48,3	136,0
		% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	11,8%	50,0%	38,2%	100,0%
		% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?	13,3%	12,0%	13,7%	12,7%
2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	do 3 miesięcy					

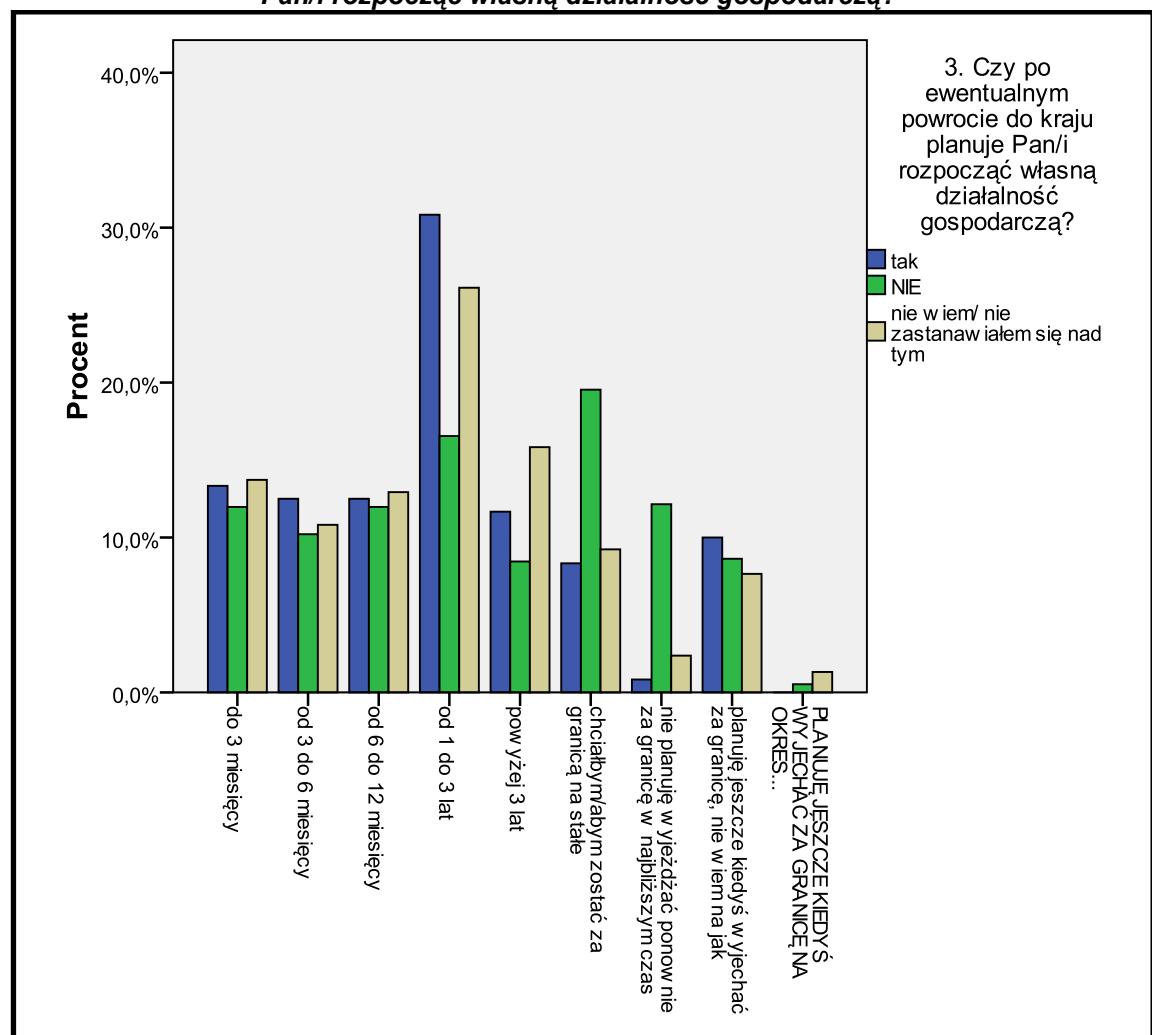
		% z Ogółem	1,5%	6,4%	4,9%	12,7%
od 3 do 6 miesięcy	Liczebność	15	58	41	114	
	Liczebność oczekiwana	12,8	60,7	40,5	114,0	
	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	13,2%	50,9%	36,0%	100,0%	
	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	12,5%	10,2%	10,8%	10,7%	
	% z Ogółem	1,4%	5,4%	3,8%	10,7%	
	Liczebność	15	68	49	132	
od 6 do 12 miesięcy	Liczebność oczekiwana	14,8	70,3	46,9	132,0	
	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	11,4%	51,5%	37,1%	100,0%	
	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	12,5%	12,0%	12,9%	12,4%	
	% z Ogółem	1,4%	6,4%	4,6%	12,4%	
	Liczebność	37	94	99	230	
	Liczebność oczekiwana	25,9	122,4	81,7	230,0	
od 1 do 3 lat	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	16,1%	40,9%	43,0%	100,0%	
	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	30,8%	16,5%	26,1%	21,6%	
	% z Ogółem	3,5%	8,8%	9,3%	21,6%	
	Liczebność	14	48	60	122	
	Liczebność oczekiwana	13,7	64,9	43,3	122,0	
	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	11,5%	39,3%	49,2%	100,0%	
powyżej 3 lat	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?	11,7%	8,5%	15,8%	11,4%	
	% z Ogółem	1,3%	4,5%	5,6%	11,4%	
	chciałbym/a	Liczebność	10	111	35	156

	bym zostać za granicą na stałe	Liczебность ожидаемая	17,5	83,0	55,4	156,0
		% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	6,4%	71,2%	22,4%	100,0%
		% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	8,3%	19,5%	9,2%	14,6%
		% z Ogółem	,9%	10,4%	3,3%	14,6%
	nie planuję wyjeżdżać ponownie za granicę w najbliższym czasie	Liczебность	1	69	9	79
		Liczебность ожидаемая	8,9	42,1	28,1	79,0
		% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	1,3%	87,3%	11,4%	100,0%
		% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	,8%	12,1%	2,4%	7,4%
		% z Ogółem	,1%	6,5%	,8%	7,4%
	planuję jeszcze kiedyś wyjechać za granicę, nie wiem na jak	Liczебность	12	49	29	90
		Liczебность ожидаемая	10,1	47,9	32,0	90,0
		% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	13,3%	54,4%	32,2%	100,0%
		% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?	10,0%	8,6%	7,7%	8,4%
		% z Ogółem	1,1%	4,6%	2,7%	8,4%
	planuję jeszcze kiedyś wyjechać za granicę na okres...	Liczебность	0	3	5	8
		Liczебность ожидаемая	,9	4,3	2,8	8,0
		% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	,0%	37,5%	62,5%	100,0%
		% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?	,0%	,5%	1,3%	,7%
		% z Ogółem	,0%	,3%	,5%	,7%
Ogółem		Liczебность	120	568	379	1067
		Liczебность ожидаемая	120,0	568,0	379,0	1067,0

	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	11,2%	53,2%	35,5%	100,0%
	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% z Ogółem	11,2%	53,2%	35,5%	100,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 46. Tabela krzyżowa: 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą? * 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do zależności długości pozostań za granicą w celach zarobkowych z planem założenia własnej działalności gospodarczej przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem Chi kwadrat nie potwierdziła hipotezy, plany założenia firmy nie zależą od długości czasu pozostań za granicą $\chi^2(2)=4,45; p>0,05$.

Tabela 47. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)
Chi-kwadrat Pearsona	4,444 ^a	2	,108
Iloraz wiarygodności	5,178	2	,075
Test związku liniowego	3,387	1	,066
N Ważnych obserwacji	8		

a. 100,0% komórek (6) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi ,38.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 48. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	,745	,108
	V Kramera	,745	,108
N Ważnych obserwacji		8	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

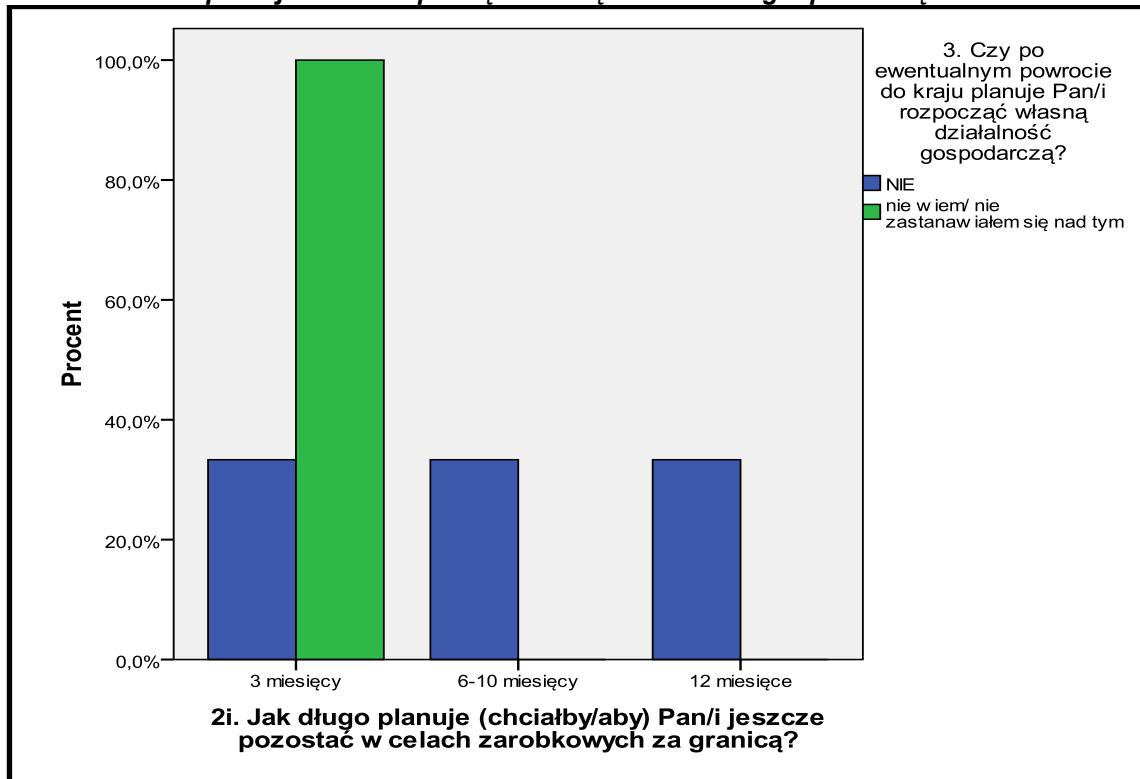
Tabela 49. Tabela krzyżowa: 2i. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?* 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?

2i. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	3 miesięcy	6-10 miesięcy	3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?		Ogółem
			nie	nie wiem/ nie zastanawiałem się nad tym	
2i. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	3 miesięcy	Liczебность	1	5	6
		Liczебность oczekiwana	2,3	3,8	6,0
		% z 2i. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	16,7%	83,3%	100,0%
		% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?	33,3%	100,0%	75,0%
		% z Ogółem	12,5%	62,5%	75,0%
	6-10 miesięcy	Liczебность	1	0	1
		Liczебность oczekiwana	,4	,6	1,0
		% z 2i. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	100,0%	,0%	100,0%

	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?	33,3%	,0%	12,5%
	% z Ogółem	12,5%	,0%	12,5%
12 miesięcy	Liczебность	1	0	1
	Liczебность ожидаемая	,4	,6	1,0
	% z 2i. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	100,0%	,0%	100,0%
	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?	33,3%	,0%	12,5%
	% z Ogółem	12,5%	,0%	12,5%
	Liczебность	3	5	8
Ogółem	Liczебность ожидаемая	3,0	5,0	8,0
	% z 2i. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	37,5%	62,5%	100,0%
	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?	100,0%	100,0%	100,0%
	% z Ogółem	37,5%	62,5%	100,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 100. Tabela krzyżowa: 2i. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą? * 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu weryfikacji hipotezy o zależności kraju w którym aktualnie znajduje się badany z długością czasu pozostańia w nim w celach zarobkowych, przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem potwierdziła hipotezę, czas który badany chce poświęcić na zarobek zależy od kraju w którym aktualnie pracuje $\chi^2(152)=235,06; p<0,05$.

Tabela 50. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)
Chi-kwadrat Pearsona	235,061 ^a	152	,000
Iloraz wiarygodności	218,064	152	,000
Test związku liniowego	,000	1	1,000
N Ważnych obserwacji	1060		

a. 77,2% komórek (139) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi ,01.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 51. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	,471	,000
	V Kramera	,166	,000
N Ważnych obserwacji		1060	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 52. Tabela krzyżowa: 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?* 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?

			35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?																			Ogółem	
			HOLANDIA	NIEMCY	WIELKA BRYTANIA	NORWEGIA	FRANCJA	IRLANDIA	USA	WŁOCHY	BELGIA	SZWEJCAJA	DANIA	GRECJA	HISZPANIA	SZWAJCARIA	SZKOCJA	AUSTRIA	ROSJA	EGIPT	POLSKA	FINNIA	
2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	do 3 mc-y	Liczебность	15	35	50	2	1	23	1	2	3	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	136
		Liczебность ожидаема	16,7	36,4	39,9	7,1	3,2	17,1	1,7	2,8	4,5	1,4	1,0	,5	1,2	1,2	,5	,3	,1	,1	,1	,3	136,0
		% z 2. Jak długo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	11,0%	25,7%	36,8%	1,5%	,7%	16,9%	,7%	1,5%	2,2%	,0%	,7%	,0%	2,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0 %
		% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	11,5%	12,3%	16,1%	3,6%	4,0%	17,3%	7,7%	9,1%	8,6%	,0%	12,5%	,0%	33,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	12,8%

		% z Ogółem	1,4%	3,3%	4,7%	,2%	,1%	2,2%	,1%	,2%	,3%	,0%	,1%	,0%	,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	12,8%	
od 3 do 6 mc-y	Liczebność	14	28	31	10	3	16	1	2	0	3	1	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	114
	Liczebność oczekiwana	14,0	30,5	33,4	5,9	2,7	14,3	1,4	2,4	3,8	1,2	,9	,4	1,0	1,0	,4	,2	,1	,1	,1	,1	,2	114,0	
	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	12,3%	24,6%	27,2%	8,8%	2,6%	14,0%	,9%	1,8%	,0%	2,6%	,9%	1,8%	,9%	,0%	,9%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,9%	100,0 %	
	% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	10,8%	9,9%	10,0%	18,2%	12,0%	12,0%	7,7%	9,1%	,0%	27,3%	12,5%	50,0%	11,1%	,0%	25,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	50,0%	10,8%	
	% z Ogółem	1,3%	2,6%	2,9%	,9%	,3%	1,5%	,1%	,2%	,0%	,3%	,1%	,2%	,1%	,0%	,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,1%	10,8%	
od 6 do 12 mc-y	Liczebność	18	25	48	15	4	17	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	132
	Liczebność oczekiwana	16,2	35,4	38,7	6,8	3,1	16,6	1,6	2,7	4,4	1,4	1,0	,5	1,1	1,1	,5	,2	,1	,1	,1	,2	,1	,2	132,0

		% z 2. Jak długo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	13,6%	18,9%	36,4%	11,4%	3,0%	12,9%	,0%	,8%	,8%	,8%	,8%	,0%	,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0 %
		% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	13,8%	8,8%	15,4%	27,3%	16,0%	12,8%	,0%	4,5%	2,9%	9,1%	12,5%	,0%	11,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	12,5%
		% z Ogółem	1,7%	2,4%	4,5%	1,4%	,4%	1,6%	,0%	,1%	,1%	,1%	,1%	,0%	,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	12,5%
od 1 do 3 lat	Liczебность	32	70	58	8	6	22	2	5	10	4	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	0	1	227
	Liczебность oczekiwana	27,8	60,8	66,6	11,8	5,4	28,5	2,8	4,7	7,5	2,4	1,7	,9	1,9	1,9	,9	,4	,2	,2	,2	,4	,4	227,0	

		% z 2. Jak długo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	14,1%	30,8%	25,6%	3,5%	2,6%	9,7%	,9%	2,2%	4,4%	1,8%	,4%	,4%	,4%	,9%	,4%	,4%	,4%	,0%	,4%	100,0 %	
		% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	24,6%	24,6%	18,6%	14,5%	24,0%	16,5%	15,4%	22,7%	28,6%	36,4%	12,5%	25,0%	11,1%	22,2%	25,0%	50,0%	100,0 %	100,0 %	,0%	50,0%	21,4%
		% z Ogółem	3,0%	6,6%	5,5%	,8%	,6%	2,1%	,2%	,5%	,9%	,4%	,1%	,1%	,1%	,2%	,1%	,1%	,1%	,0%	,1%	21,4%	
	Liczебность	11	26	25	3	5	21	0	3	11	1	3	0	2	5	1	1	0	0	0	0	118	
	Liczебность oczekiwana	14,5	31,6	34,6	6,1	2,8	14,8	1,4	2,4	3,9	1,2	,9	,4	1,0	1,0	,4	,2	,1	,1	,1	,2	118,0	

		% z 2. Jak długo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	9,3%	22,0%	21,2%	2,5%	4,2%	17,8%	,0%	2,5%	9,3%	,8%	2,5%	,0%	1,7%	4,2%	,8%	,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0 %
		% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	8,5%	9,2%	8,0%	5,5%	20,0%	15,8%	,0%	13,6%	31,4%	9,1%	37,5%	,0%	22,2%	55,6%	25,0%	50,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	11,1%
		% z Ogółem	1,0%	2,5%	2,4%	,3%	,5%	2,0%	,0%	,3%	1,0%	,1%	,3%	,0%	,2%	,5%	,1%	,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	11,1%
	chciałbym/abym zostać za granicą na stałe	Liczебность	17	36	53	10	2	20	3	3	9	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	156
		Liczебность oczekiwana	19,1	41,8	45,8	8,1	3,7	19,6	1,9	3,2	5,2	1,6	1,2	,6	1,3	1,3	,6	,3	,1	,1	,1	,3	156,0

	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	10,9%	23,1%	34,0%	6,4%	1,3%	12,8%	1,9%	1,9%	5,8%	1,3%	,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0 %
	% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	13,1%	12,7%	17,0%	18,2%	8,0%	15,0%	23,1%	13,6%	25,7%	18,2%	12,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	14,7%
	% z Ogółem	1,6%	3,4%	5,0%	,9%	,2%	1,9%	,3%	,3%	,8%	,2%	,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	14,7%
nie planuję wyjeżdżać ponownie za granicę w	Liczебность	17	30	13	3	2	4	6	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	79
	Liczебность oczekiwana	9,7	21,2	23,2	4,1	1,9	9,9	1,0	1,6	2,6	,8	,6	,3	,7	,7	,3	,1	,1	,1	,1	,1	79,0

	najbliższym czas	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	21,5%	38,0%	16,5%	3,8%	2,5%	5,1%	7,6%	1,3%	,0%	,0%	,0%	1,3%	,0%	,0%	1,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0 %
		% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	13,1%	10,6%	4,2%	5,5%	8,0%	3,0%	46,2%	4,5%	,0%	,0%	,0%	25,0%	,0%	,0%	25,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0 %
		% z Ogółem	1,6%	2,8%	1,2%	,3%	,2%	,4%	,6%	,1%	,0%	,0%	,0%	,1%	,0%	,0%	,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,5%
planuję jeszcze kiedyś wyjechać za	Liczebność	6	33	27	4	2	9	0	5	1	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	90
	Liczebność oczekiwana	11,0	24,1	26,4	4,7	2,1	11,3	1,1	1,9	3,0	,9	,7	,3	,8	,8	,3	,2	,1	,1	,1	,2	90,0

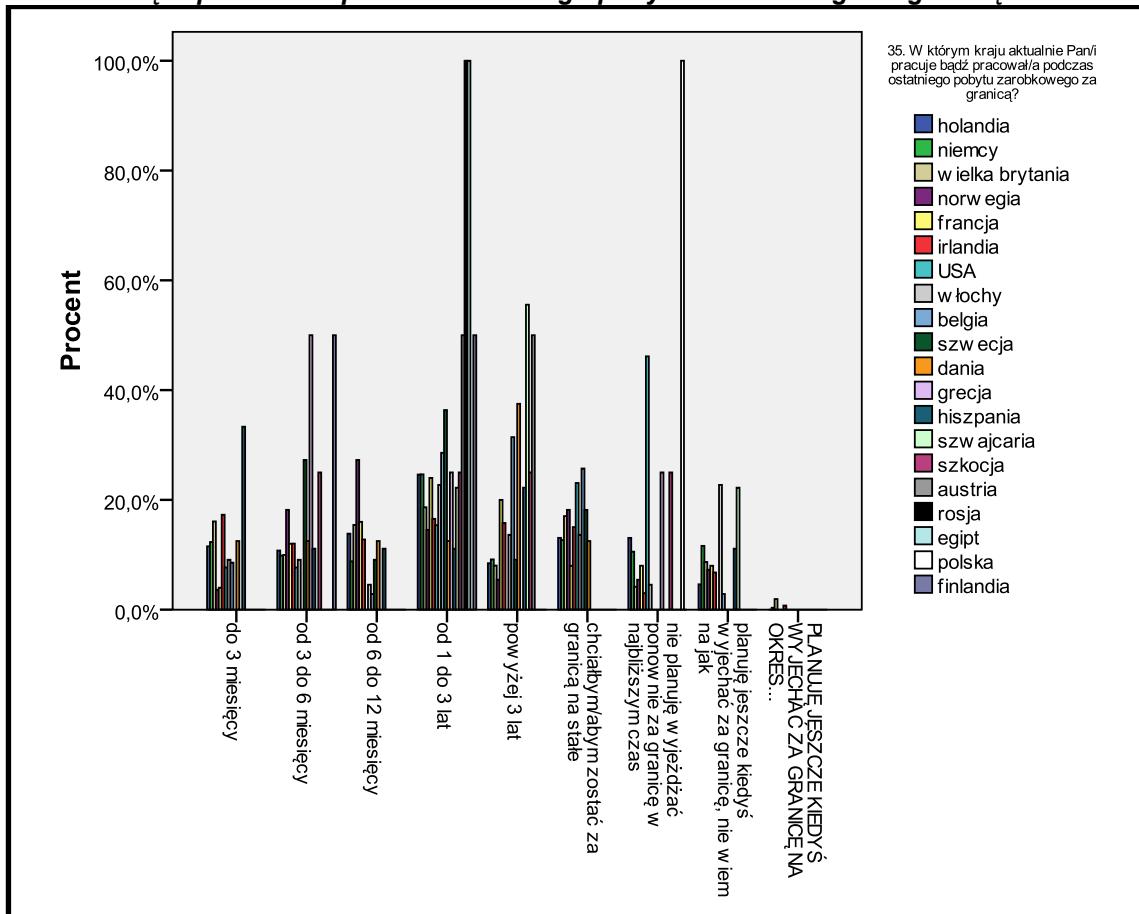
	granicę, nie wiem na jak	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	6,7%	36,7%	30,0%	4,4%	2,2%	10,0%	,0%	5,6%	1,1%	,0%	,0%	,0%	1,1%	2,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0 %
	% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	4,6%	11,6%	8,7%	7,3%	8,0%	6,8%	,0%	22,7%	2,9%	,0%	,0%	,0%	11,1%	22,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	8,5%
	% z Ogółem	,6%	3,1%	2,5%	,4%	,2%	,8%	,0%	,5%	,1%	,0%	,0%	,0%	,1%	,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	8,5%
planuję jeszcze kiedyś wyjechać za	Liczebność	0	1	6	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
	Liczebność oczekiwana	1,0	2,1	2,3	,4	,2	1,0	,1	,2	,3	,1	,1	,0	,1	,1	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	8,0

granicę NA OKRES...	% z 2. Jak dugo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	,0%	12,5%	75,0%	,0%	,0%	12,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0 %	
	% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	,0%	,4%	1,9%	,0%	,0%	,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,8%	
	% z Ogółem	,0%	,1%	,6%	,0%	,0%	,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,8%	
Ogółem	Liczebność	130	284	311	55	25	133	13	22	35	11	8	4	9	9	4	2	1	1	2	1060
	Liczebność oczekiwana	130,0	284,0	311,0	55,0	25,0	133,0	13,0	22,0	35,0	11,0	8,0	4,0	9,0	9,0	4,0	2,0	1,0	1,0	2,0	1060,0

	% z 2. Jak długo planuje (chciałby/a by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	12,3%	26,8%	29,3%	5,2%	2,4%	12,5%	1,2%	2,1%	3,3%	1,0%	,8%	,4%	,8%	,8%	,4%	,2%	,1%	,1%	,1%	,2%	100,0 %
	% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
	% z Ogółem	12,3%	26,8%	29,3%	5,2%	2,4%	12,5%	1,2%	2,1%	3,3%	1,0%	,8%	,4%	,8%	,8%	,4%	,2%	,1%	,1%	,1%	,2%	100,0 %

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 101. Tabela krzyżowa: 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?* 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu weryfikacji hipotezy odnoszącej się do zależności pracy w danym kraju, a późniejszymi planami otwarcia własnej firmy przeprowadzono analizę testem Chi Kwadrat. Analiza testem potwierdziła hipotezę, plany otwarcia własnej firmy zależą od kraju w jakim badany przebywał lub przebywa $\chi^2(38)=71,67; p<0,05$.

Tabela 53. Testy Chi-kwadrat

	Wartość	df	Istotność asymptotyczna (dwustronna)
Chi-kwadrat Pearsona	71,668 ^a	38	,001
Iloraz wiarygodności	68,745	38	,002
Test związku liniowego	3,168	1	,075
N Ważnych obserwacji	1060		

a. 61,7% komórek (37) ma liczebność oczekiwana mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana wynosi ,11.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 54. Miary symetryczne

		Wartość	Istotność przybliżona
Nominalna przez Nominalna	Phi	,260	,001
	V Kramera	,184	,001
N Ważnych obserwacji		1060	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 55. Tabela krzyżowa: 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?*

35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?

			35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?																			Ogółem	
			HOLANDIA	NIEMCY	WIELKA BRYTANIA	NORWEGIA	FRANCJA	IRLANDIA	USA	WŁOCHY	BELGIA	SZWECJA	DANIA	GRECJA	HISZPANIA	SZWAJCARIA	SZKOCJA	AUSTRIA	ROSJA	EGIPT	POLSKA	FINNIA	
3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	tak	Liczебность	7	25	32	4	6	21	1	5	10	2	1	1	2	1	0	1	0	0	0	1	120
		Liczебность oczekiwana	14,7	32,2	35,2	6,2	2,8	15,1	1,5	2,5	4,0	1,2	,9	,5	1,0	1,0	,5	,2	,1	,1	,1	,2	120,0
		% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	5,8%	20,8%	26,7%	3,3%	5,0%	17,5%	,8%	4,2%	8,3%	1,7%	,8%	,8%	1,7%	,8%	,0%	,8%	,0%	,0%	,0%	,8%	100,0 %
		% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	5,4%	8,8%	10,3%	7,3%	24,0%	15,8%	7,7%	22,7%	28,6%	18,2%	12,5%	25,0%	22,2%	11,1%	,0%	50,0%	,0%	,0%	,0%	50,0%	11,3%
		% z Ogółem	,7%	2,4%	3,0%	,4%	,6%	2,0%	,1%	,5%	,9%	,2%	,1%	,1%	,2%	,1%	,0%	,1%	,0%	,0%	,0%	,1%	11,3%
	nie	Liczебность	81	175	153	22	11	58	9	14	17	5	5	2	4	3	1	1	1	0	0	1	563
		Liczебность oczekiwana	69,0	150,8	165,2	29,2	13,3	70,6	6,9	11,7	18,6	5,8	4,2	2,1	4,8	4,8	2,1	1,1	,5	,5	,5	1,1	563,0

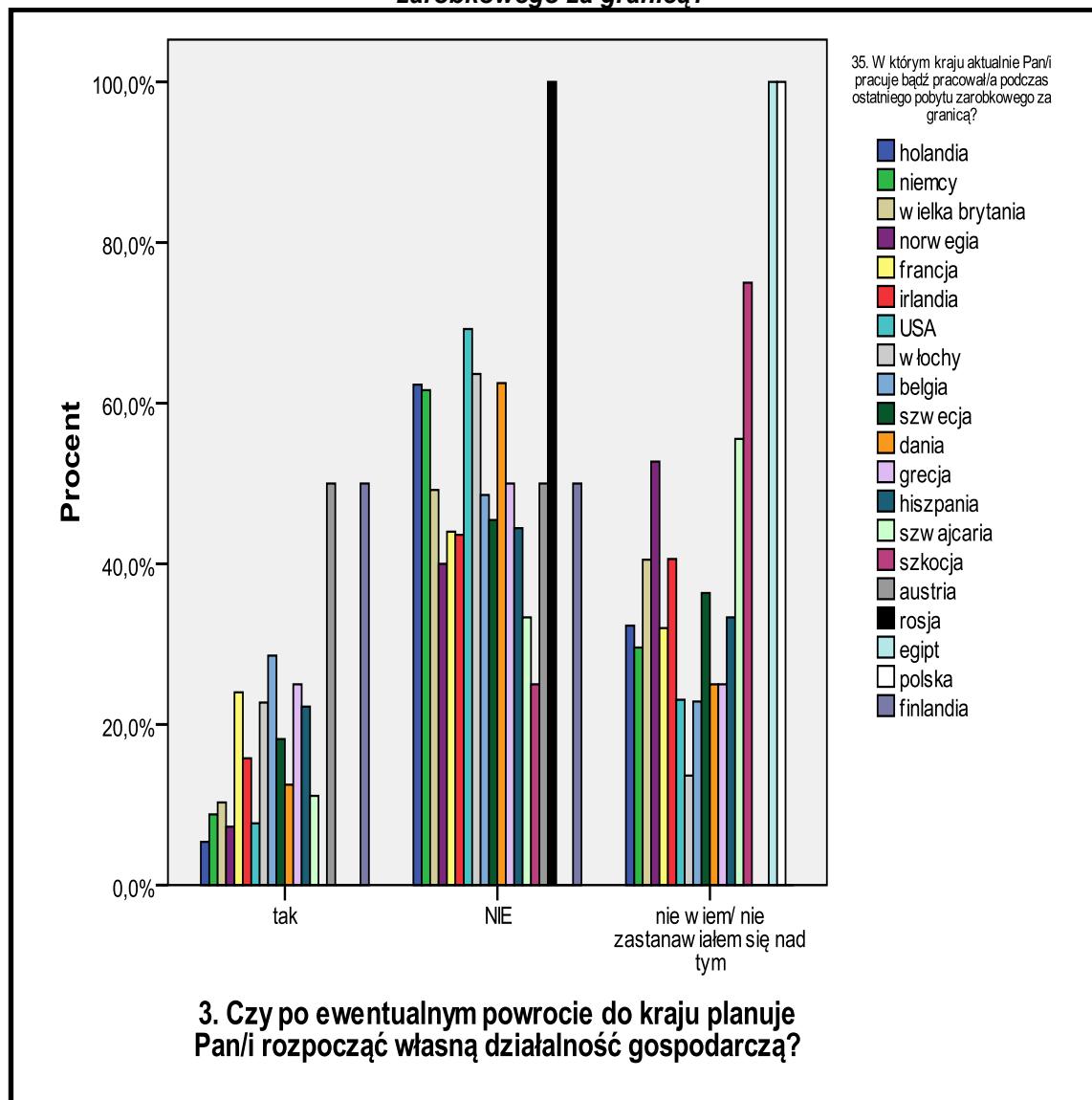
	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	14,4%	31,1%	27,2%	3,9%	2,0%	10,3%	1,6%	2,5%	3,0%	,9%	,9%	,4%	,7%	,5%	,2%	,2%	,2%	,0%	,0%	,2%	100,0 %
	% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	62,3%	61,6%	49,2%	40,0%	44,0%	43,6%	69,2%	63,6%	48,6%	45,5%	62,5%	50,0%	44,4%	33,3%	25,0%	50,0%	100,0 %	,0%	,0%	50,0%	53,1%
	% z Ogółem	7,6%	16,5%	14,4%	2,1%	1,0%	5,5%	,8%	1,3%	1,6%	,5%	,5%	,2%	,4%	,3%	,1%	,1%	,1%	,0%	,0%	,1%	53,1%
nie wiem / nie zastanawiałem się nad tym	Liczебность	42	84	126	29	8	54	3	3	8	4	2	1	3	5	3	0	0	1	1	0	377
	Liczебность oczekiwana	46,2	101,0	110,6	19,6	8,9	47,3	4,6	7,8	12,4	3,9	2,8	1,4	3,2	3,2	1,4	,7	,4	,4	,4	,7	377,0
	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	11,1%	22,3%	33,4%	7,7%	2,1%	14,3%	,8%	,8%	2,1%	1,1%	,5%	,3%	,8%	1,3%	,8%	,0%	,0%	,3%	,3%	,0%	100,0 %

		% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	32,3%	29,6%	40,5%	52,7%	32,0%	40,6%	23,1%	13,6%	22,9%	36,4%	25,0%	25,0%	33,3%	55,6%	75,0%	,0%	,0%	100,0 %	100,0 %	,0%	35,6%
		% z Ogółem	4,0%	7,9%	11,9%	2,7%	,8%	5,1%	,3%	,3%	,8%	,4%	,2%	,1%	,3%	,5%	,3%	,0%	,0%	,1%	,1%	,0%	35,6%
Ogółem	Liczebność	130	284	311	55	25	133	13	22	35	11	8	4	9	9	4	2	1	1	1	1	2	1060
	Liczebność oczekiwana	130,0	284,0	311,0	55,0	25,0	133,0	13,0	22,0	35,0	11,0	8,0	4,0	9,0	9,0	4,0	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	2,0	1060,0
	% z 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	12,3%	26,8%	29,3%	5,2%	2,4%	12,5%	1,2%	2,1%	3,3%	1,0%	,8%	,4%	,8%	,8%	,4%	,2%	,1%	,1%	,1%	,2%	100,0 %	
	% z 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
	% z Ogółem	12,3%	26,8%	29,3%	5,2%	2,4%	12,5%	1,2%	2,1%	3,3%	1,0%	,8%	,4%	,8%	,8%	,4%	,2%	,1%	,1%	,1%	,2%	100,0 %	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rysunek 102. Tabela krzyżowa: 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?*

35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wnioski i rekomendacje

Przeprowadzone badania i uzyskane wyniki oraz szczegółowe rozpoznanie tematyki migracji pozwoliły na stworzenie rekomendacji, które wynikają z różnego rodzaju danych zdobytych w trakcie procedury badawczej:

Lp.	Wniosek i rekomendacja
1.	Bieżące monitorowanie i udostępnianie wiarygodnej i rzetelnej informacji na temat zjawiska migracji, potencjalnych korzyści, strat i zagrożeń, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i makrospołecznym oraz upowszechnianie danych z tego zakresu na szczeblu regionalnym oraz krajowym. Pozwoli to przygotować, przynajmniej teoretycznie, potencjalnych migrantów na ewentualne trudności i zagrożenia, jakie mogą wystąpić w trakcie pobytu w kraju zagranicznym. Znajomość ważnych aspektów związanych z migracjami zarobkowymi umożliwia potencjalnym migrantom podejmowanie bardziej świadomych decyzji odnośnie wyjazdu zarobkowego i lepsze przygotowanie się do takiego wyjazdu.
2.	Orientacja samorządów lokalnych na utrzymanie więzów z migrantami zarobkowymi w celu przekazywania bieżących informacji odnośnie sytuacji na lokalnym/ regionalnym rynku pracy. Umożliwi to migrantom traktować wyjazd zarobkowy jako stan przejściowy, który w każdej chwili może ulec zmianie i zapobiegnie szeroko zakrojonym migracjom na pobyt stały.
3.	Wsparcie w szerszym zakresie dla migrantów zarobkowych powracających z migracji (np. w formie wsparcia finansowego i merytorycznego na rozpoczęcie działalności gospodarczej, zapomogi materialne i finansowe, przygotowanie zawodowe w celu zaktualizowania kwalifikacji, wsparcie psychologiczne itp.). Brak wachlarza form wsparcia skutkuje powrotem „donikąd” i brakiem perspektyw do życia i rozwoju w kraju rodzimym i dalszymi wyjazdami zarobkowymi, a w konsekwencji nieradko osiedleniem się na pobyt stały w innym kraju.
4.	Organizacja na większą skalę zagranicznych wyjazdów dla młodzieży w ramach programów naukowych, bądź wymian. W trakcie takich wyjazdów młodzi ludzie mają możliwość poznania kultury i specyfiki innych krajów, zwłaszcza europejskich, co pozwoli na poszerzenie horyzontów myślowych, a w konsekwencji na większe zmotywowanie do kształcenia i zdobywania wiedzy i umiejętności w kraju/ regionie rodzimym, by pomóc we wzmacnianiu kapitału ludzkiego na ojczystym terenie.
5.	Ograniczenie skali wyjazdów zagranicznych osób wysoko wykwalifikowanych (zjawiska „drenażu mózgów”). Odpływ dużej ilości osób wykwalifikowanych, specjalistów z regionu negatywnie odbija się na rozwoju regionalnej gospodarki, gdyż osoby o wysokim poziomie wykształcenia i kompetencji są postrzegane jako fundament wiedzy i umiejętności regionu, bez którego region nie może się w pełni rozwijać.
6.	Zapewnienie na większą skalę kursów i przygotowań zawodowych, w tym podstaw nauki języka obcego dla osób niżej wykwalifikowanych, Zalecenie w szczególności dotyczy osób o niskich kwalifikacjach, pozostających bez zatrudnienia. Niezbędne jest odpowiednie przygotowanie ich do migracji zarobkowej, która w przypadku tej kategorii osób może być jedyną szansą na osiągnięcie godnego poziomu życia (zmiana sposobu postrzegania migracji z punktu widzenia potrzeb regionu/ kraju, w którym uwzględniono się także pozytywne aspekty migracji zarobkowych zwłaszcza w wymiarze jednostkowym).

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Aneks

Spis rysunków

Rysunek 1. Liczba podmiotów gospodarczych w województwach w 2010 r.	16
Rysunek 2. Liczba podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w 2010 r.	18
Rysunek 3. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w 2010 r.	18
Rysunek 4. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w 2010 r.	19
Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności w poszczególnych powiatach woj. zachodniopomorskiego w 2010 r.	19
Rysunek 6. Liczba ludności województwa zachodniopomorskiego na przestrzeni lat 2005-2010.	22
Rysunek 7. Liczba ludności według grup ekonomicznych w latach 2005-2010.	23
Rysunek 8. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w latach 2005-2010.	24
Rysunek 9. Wskaźnik zatrudnienia w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w latach 2005-2010.	25
Rysunek 10. Pracujący według sektorów ekonomicznych w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2010.	26
Rysunek 11. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2010.	26
Rysunek 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego w 2010 r.	27
Rysunek 13. Płeć respondentów:....	28
Rysunek 14. Wiek respondentów:....	28
Rysunek 15. Wykształcenie respondentów:....	29
Rysunek 16. Stan cywilny respondentów:....	29
Rysunek 17. Ostatnia miejscowości, w której mieszkała Pan/i przed wyjazdem za granicę dłużej niż 3 miesiące to:....	30
Rysunek 18. Powiat zamieszkania.....	30
Rysunek 19. Staż związku małżeńskiego:	31
Rysunek 20. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?	31
Rysunek 21. Czy Pana/i dochody uzyskiwane za granicą stanowią obecnie podstawowe źródło dochodów gospodarstwa domowego?	31
Rysunek 22. Czy posiada Pan/i dzieci?	32
Rysunek 23. Ile dzieci Pan/i posiada?.....	32
Rysunek 24. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	32
Rysunek 25. W jakim zawodzie (głównych/ najważniejszych zawodach) pracował/a Pan/i w Polsce?	33
Rysunek 26. W Polsce pracował/a Pan/i?	34
Rysunek 27. W jakiej sytuacji znajdował/a się Pan/i rok temu?	34
Rysunek 28. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę?	34
Rysunek 29. Czy aktualnie jest Pan/i na urlopie (np. bezpłatnym, zdrowotnym) i w czasie jego trwania pracuje za granicą?	35
Rysunek 30. Czy uczy się Pan/i i wykorzystuje wakacje do tego aby pracować za granicą?	35
Rysunek 31. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy?	35
Rysunek 32. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	36
Rysunek 33. W jakim zawodzie (głównych/ najważniejszych zawodach) pracował/a Pan/i za granicą?	36
Rysunek 34. Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?.....	37
Rysunek 35. Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?.....	37
Rysunek 36. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy w których traktowano Pana/Panią źle/niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?	38
Rysunek 37. W jakich warunkach lokalowych najczęściej przebywał Pan/i w trakcie pobytu za granicą?	38
Rysunek 38. Jaką część swoich dochodów uzyskiwanych z pracy za granicą w przybliżeniu przeznaczył/a Pan/i na utrzymanie za granicą (pożywienie, komunikacja, zakwaterowanie itp.)?	39
Rysunek 39. Jaką część swoich dochodów uzyskiwanych z pracy za granicą w przybliżeniu przeznaczył/a Pan/i na utrzymanie za granicą (pożywienie, komunikacja, zakwaterowanie itp.)? – w podziale na wiek.....	39
Rysunek 40. Ile czasu zajmuje/owało Panu/i w przybliżeniu dotarcie do miejsca pracy?.....	40
Rysunek 41. Ile godzin tygodniowo w przybliżeniu pracuje/owa/a Pan/i podczas pobytu za granicą?.....	40
Rysunek 42. Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?	41
Rysunek 43. Czy podczas aktualnego/ minionego pobytu za granicą zmieniał/a Pan/i pracodawcę?	41
Rysunek 44. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	41
Rysunek 45. Z jakiego powodu zmieniał/a Pan/i pracę?	42
Rysunek 46. Jaki rozwiązań zaobserwowane w miejscu pracy za granicą chciałby/aby Pan/i przenieść do Polski?	43
Rysunek 47. Na co powinna zwrócić uwagę osoba (o co powinna zadbać) przed wyjazdem za granicę?	44
Rysunek 48. Na co powinna zwrócić uwagę osoba po dotarciu do kraju docelowego?	45
Rysunek 49. Czy przed wyjazdem szukal/a Pan/i informacji o kraju docelowym?	46
Rysunek 50. Z jakich źródeł szukal/a Pan/i informacji o kraju docelowym?	46
Rysunek 51. Czego dotyczyły Pana/i poszukiwania?	47
Rysunek 52. Czy pierwszą pracę wykonywaną po ostatnim przyjeździe za granicę (kontakt z zagranicznym pracodawcą) znalazł Pan/i jeszcze podczas pobytu w Polsce?	47
Rysunek 53. Z jakich sposobów korzystał/a Pan/i szukając pracy za granicą?	48
Rysunek 54. Które sposoby uznaje Pan/i za najbardziej pomocne przy poszukiwaniu pracy za granicą?	49
Rysunek 55. Jakie są najważniejsze korzyści związane z wyjazdem zarobkowym za granicę?	50
Rysunek 56. Najważniejsze straty związane z Pana/i wyjazdem zarobkowym za granicę?	51

Rysunek 57. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	51
Rysunek 58. W jakim stopniu brak jakiekolwiek pracy w pobliżu miejsca zamieszkania spowodował podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?	52
Rysunek 59. W jakim stopniu brak miejsca pracy odpowiadającego posiadanym kwalifikacjom (wykształceniu) spowodował podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym?	52
Rysunek 60. W jakim stopniu zbyt niskie wynagrodzenie za pracę oferowane przez polskich pracodawców spowodowało podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?	53
Rysunek 61. W jakim stopniu chęć poprawy sytuacji finansowej gospodarstwa domowego spowodowała podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?	53
Rysunek 62. W jakim stopniu brak lub ograniczone możliwości rozwoju zawodowego (awansu) w Polsce spowodowały podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?	53
Rysunek 63. W jakim stopniu chęć nauczenia się lub doskonalenia znajomości języka obcego spowodowały podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?	54
Rysunek 64. W jakim stopniu chęć dołączenia do rodziny, krewnych, znajomych przebywających na emigracji spowodowała podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym?	54
Rysunek 65. W jakim stopniu zła sytuacja polityczna w Polsce spowodowała podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?	54
Rysunek 66. W jakim stopniu chęć zmiany standardu życia (lepsze życie za granicą) spowodowało podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?	55
Rysunek 67. Czy osoby z Pana/i najbliższego otoczenia (rodzina, przyjaciele, znajomi) zachęcali Pana/ią do wyjazdu do pracy za granicę?	55
Rysunek 68. Kto najczęściej, najintensywniej zachęcał Pana/ią do wyjazdu do pracy za granicę?	56
Rysunek 69. Czy osoby z Pana/i najbliższego otoczenia (rodzina, przyjaciele, znajomi) zniechęcali Pana/ią do wyjazdu za granicę do pracy?	56
Rysunek 70. Kto najczęściej, najintensywniej zniechęcał Pana/ią do wyjazdu do pracy za granicę?	57
Rysunek 71. Jaki jest Pana/i wyuczony zawód?	58
Rysunek 72. Do jakiej kategorii należy Pana/i wyuczony zawód?	58
Rysunek 73. W jakim stopniu zna Pan/i język obcy niezbędny (ułatwiający) do porozumiewania się w miejscu pracy za granicą?	59
Rysunek 74. Czy przed wyjazdem za granicę sprawdził/a Pan/i, że firma, która oferowała pracę istnieje?	60
Rysunek 75. Czy przed wyjazdem za granicę zebrał/a Pan/i wystarczająco środków na powrót do kraju w przypadku braku pracy lub niesatysfakcjonujących warunków pracy?	60
Rysunek 76. Czy przed wyjazdem za granicę sprawdził/a Pan/i, czy pośrednik oferujący pracę działa legalnie?	60
Rysunek 77. Czy przed wyjazdem za granicę podał/a Pan/i najbliższym szczegółowe informacje o miejscu do którego się Pan/i udał/a?	61
Rysunek 78. Czy przed wyjazdem za granicę ubezpieczył/a się Pan/i się od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia?	61
Rysunek 79. Czy przed wyjazdem za granicę zgromadził/a Pan/i dokumenty dotyczące posiadanych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego?	61
Rysunek 80. Czy przed wyjazdem za granicę ustalił/a Pan/i jak często będzie się kontaktować z najbliższymi?	62
Rysunek 81. Czy przed wyjazdem za granicę uczył/a się Pan/i języka kraju docelowego lub niezbędnego do porozumiewania się w pracy?	62
Rysunek 82. Jak długo planuje (chciał/a/by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?	63
Rysunek 83. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	63
Rysunek 84. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?	64
Rysunek 85. Jaką wysokość wynagrodzenia powinien zaproponować Panu/i polski pracodawca aby uznał/a Pan/i wyjazd do pracy za nieopłacalne?	64
Rysunek 86. Ilu z Pana/i znajomych lub członków rodziny pracuje bądź pracowało za granicą w latach 2010-2011?	65
Rysunek 87. Jaki Pana/i zdaniem procent Polaków pracuje za granicą nielegalnie „na czarno”?	66
Rysunek 88. Średnie wyniki motywacji wyjazdu za granicę	73
Rysunek 89. Tabela krzyżowa: Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?/ Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	76
Rysunek 90. Tabela krzyżowa: Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?/ Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?	78
Rysunek 91. Tabela krzyżowa: Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?/ Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?	81
Rysunek 92. Tabela krzyżowa: Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?* 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	83
Rysunek 93. Tabela krzyżowa: 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?*	86
Rysunek 94. Tabela krzyżowa: 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?*	88
Rysunek 95. Tabela krzyżowa: 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? – INNE*	91
Rysunek 96. Histogram	93
Rysunek 97. Tabela krzyżowa: 16.4. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy? * 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	95
Rysunek 98. Tabela krzyżowa: 16.1. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę? * 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną	97
Rysunek 99. Tabela krzyżowa: M5.43. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?* M6.44. Czy posiada Pan/i dzieci?	99
Rysunek 13. Tabela krzyżowa: 2i. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać	107
Rysunek 101. Tabela krzyżowa: 2. Jak długo planuje (chciałby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?* 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	118
Rysunek 102. Tabela krzyżowa: 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?*	123

Spis tabel

Tabela 1. Liczba podmiotów gospodarczych w regionach na tle kraju.....	16
Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarczych według sektorów własnościowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2010.	17
Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych według klas wielkości w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2010.	17
Tabela 4. Liczba ludności w poszczególnych województwach na tle Polski w 2010 r.	20
Tabela 5. Liczba ludności w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w 2010 r.	20
Tabela 6. Liczba ludności w poszczególnych powiatach woj. zachodniopomorskiego w 2010 r.	21
Tabela 7. Liczba ludności według grup ekonomicznych na tle Polski w 2010 r.	22
Tabela 8. Liczba ludności w wieku produkcyjnym z podziałem na płeć w 2010 r.	23
Tabela 9. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w 2010 r.	23
Tabela 10. Wskaźnik zatrudnienia w województwie zachodniopomorskim na tle Polski w 2010 r.	24
Tabela 11. Pracujący według sektorów ekonomicznych, w tym kobiety w 2010 r. [tys. osób]....	25
Tabela 12. Średnie i odchylenia standaryzowane wyników motywacji do wyjazdu za granicę	72
Tabela 13. Tabela krzyżowa 1.Jak długo przebywa/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?* 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracowała/a Pan/i w Polsce?.....	74
Tabela 14. Tabela krzyżowa 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?* 11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracowała/a Pan/i w Polsce?.....	76
Tabela 15. Tabela krzyżowa 27.1. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?* 28. Czy spotkała/a się Pan/i z sytuacjami w pracy, w których traktowano Pana/ią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?.....	79
Tabela 16. Testy Chi-kwadrat.....	82
Tabela 17. Miary symetryczne.....	82
Tabela 18. Tabela krzyżowa 4. Czy jest/był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?* 6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?	82
Tabela 19. Testy Chi-kwadrat.....	83
Tabela 20. Miary symetryczne.....	84
Tabela 21. Tabela krzyżowa 7.1. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?*	84
Tabela 22. Testy Chi-kwadrat.....	86
Tabela 23. Miary symetryczne.....	87
Tabela 24. Tabela krzyżowa: 7.2. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę?*	87
Tabela 25. Testy Chi-kwadrat.....	89
Tabela 26. Miary symetryczne.....	89
Tabela 27. Tabela krzyżowa: 7. Z jakiego powodu zmienił/a Pan/i pracę? – INNE*	89
Tabela 28. Statystyki	91
Tabela 29. Ile godzin tygodniowo w przybliżeniu pracuje/ował/a Pan/i podczas pobytu za granicą?.....	92
Tabela 30. Testy Chi-kwadrat.....	93
Tabela 31. Miary symetryczne.....	94
Tabela 32. Tabela krzyżowa: 16.4. Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy? * 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	94
Tabela 33. Testy Chi-kwadrat.....	95
Tabela 34. Miary symetryczne.....	96
Tabela 35. Tabela krzyżowa: 16.1. Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę? * 26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:	96
Tabela 36. Testy Chi-kwadrat.....	97
Tabela 37. Miary symetryczne.....	98
Tabela 38. Tabela krzyżowa M5.43. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?* M6.44. Czy posiada Pan/i dzieci?	98
Tabela 39. Jak długo pozostaje Pan/i w związku małżeńskim?	99
Tabela 40. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?	100
Tabela 41. Czy posiada Pan/i dzieci?	100
Tabela 42. Statystyki opisowe	100
Tabela 43. Testy Chi-kwadrat.....	101
Tabela 44. Miary symetryczne.....	101
Tabela 45. Tabela krzyżowa: 2. Jak długo planuje (chciałaby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą? * 3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpoczęć własną działalność gospodarczą?	101
Tabela 46. Tabela krzyżowa: 2. Jak długo planuje (chciałaby/aby) Pan/i jeszcze pozostać.....	104
Tabela 47. Testy Chi-kwadrat.....	105
Tabela 48. Miary symetryczne.....	105
Tabela 49.....	105
Tabela 50. Testy Chi-kwadrat.....	107
Tabela 51. Miary symetryczne.....	107
Tabela 52. Tabela krzyżowa: 2. Jak długo planuje (chciałaby/aby) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?* 35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracował/a podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?	108
Tabela 53. Testy Chi-kwadrat.....	118
Tabela 54. Miary symetryczne.....	119

Dodatkowe zestawienia danych

Pytanie 9 – Jaki jest Pana/i wyuczony zawód:

	Częstość	% udział
brak	269	25,2%
mechanik (np. samochodowy, lotniczy, itp.)	49	4,6%
kucharz	34	3,2%
fryzjer	31	2,9%
sprzedawca	28	2,6%
nauczyciel (biologii, chemii, geografii, języków obcych, itp.)	25	2,3%
hydraulik	21	2,0%
pielęgniarka	20	1,9%
elektryk	19	1,8%
technik ekonomista	17	1,6%
lekarz (np. pediatra, chirurg, genetyk)	14	1,3%
murarz	14	1,3%
ogrodnik	14	1,3%
informatyk	13	1,2%
piekarz	12	1,1%
technik budownictwa	11	1,0%
kosmetolog	10	0,9%
technik technologii żywności	10	0,9%
cukiernik	9	0,8%
ekonomista	9	0,8%
lakiernik	9	0,8%
malarz	9	0,8%
sekretarka	9	0,8%
technik prac biurowych	9	0,8%
asystent stomatologiczny	8	0,7%
rzeźnik	8	0,7%
technik elektryk	8	0,7%
technik hotelarstwa	8	0,7%
cieśla	7	0,7%
krawiec	7	0,7%
pedagog	7	0,7%
technik rachunkowości	7	0,7%
geodeta	6	0,6%
księgowy	6	0,6%
politolog	6	0,6%
rolnik	6	0,6%
technik rolnik	6	0,6%
dekarz	5	0,5%
fotograf	5	0,5%
kelner	5	0,5%
kierowca	5	0,5%
logistyk	5	0,5%
polóżna	5	0,5%
ratownik medyczny	5	0,5%
robotnik budowlany	5	0,5%
sociolog	5	0,5%
stolarz	5	0,5%
technik agrobiznesu	5	0,5%
administrator sieci informatycznych	4	0,4%
barman	4	0,4%
blacharz samochodowy	4	0,4%
dietetyk	4	0,4%
elektromechanik	4	0,4%

glazurnik	4	0,4%
kinooperator	4	0,4%
laborant	4	0,4%
leśnik	4	0,4%
optyk	4	0,4%
stomatolog	4	0,4%
ślusarz	4	0,4%
tapicer	4	0,4%
technik informatyk	4	0,4%
technik obsługi turystycznej	4	0,4%
technik ochrony środowiska	4	0,4%
architekt	3	0,3%
biolog	3	0,3%
dziennikarz	3	0,3%
farmaceuta	3	0,3%
grafik komputerowy	3	0,3%
instruktor fitness	3	0,3%
spawacz	3	0,3%
technik handlowiec	3	0,3%
webmaster	3	0,3%
archiwista	2	0,2%
betoniarz	2	0,2%
betoniarz - zbrojarz	2	0,2%
chemik	2	0,2%
frezer	2	0,2%
hodowca	2	0,2%
inspektor budowlany	2	0,2%
introligator	2	0,2%
inżynier	2	0,2%
inżynier budownictwa	2	0,2%
inżynier ochrony środowiska	2	0,2%
inżynier rolnictwa	2	0,2%
kierowca samochodów ciężarowych	2	0,2%
listonosz	2	0,2%
maszynista/ tka	2	0,2%
matematyk	2	0,2%
mleczarz	2	0,2%
muzyk	2	0,2%
opiekun medyczny	2	0,2%
plastyk	2	0,2%
pomoc kuchenna	2	0,2%
radca prawny	2	0,2%
ratownik	2	0,2%
rejestratorka medyczna	2	0,2%
sadownik	2	0,2%
specjalista bankowości	2	0,2%
strażak	2	0,2%
technik administracji	2	0,2%
technik elektronik	2	0,2%
technik masażysta	2	0,2%
technik reklamy	2	0,2%
technik telekomunikacji	2	0,2%
technik usług finansowych	2	0,2%
towaroznawca	2	0,2%
zegarmistrz	2	0,2%
administrator systemów komputerowych SAP	1	0,1%
adwokat	1	0,1%
animator kultury	1	0,1%

antykariusz	1	0,1%
archeolog	1	0,1%
architekt wnętrz	1	0,1%
asystent bankowości	1	0,1%
asystent do spraw wydawniczych	1	0,1%
asystent osób starszych	1	0,1%
bibliotekarz	1	0,1%
bibliotekoznawca	1	0,1%
bioinżynier chemiczny	1	0,1%
biotechnolog	1	0,1%
diagnosta samochodowy	1	0,1%
doradca zawodowy	1	0,1%
edytor tekstów	1	0,1%
ekspedytor	1	0,1%
elektrokardiolog	1	0,1%
elektronik	1	0,1%
epidemiolog	1	0,1%
etyk	1	0,1%
filolog angielski	1	0,1%
filolog polski	1	0,1%
filozof	1	0,1%
florysta	1	0,1%
geolog	1	0,1%
grabarz	1	0,1%
higienista stomatologiczny	1	0,1%
higienista szkolny	1	0,1%
hurtownik	1	0,1%
inspektor transportu	1	0,1%
inspicjent	1	0,1%
instruktor nauki jazdy	1	0,1%
inżynier automatyki	1	0,1%
inżynier elektryk	1	0,1%
inżynier rybactwa	1	0,1%
inżynier systemów komputerowych	1	0,1%
inżynier technologii ceramiki	1	0,1%
inżynier technologii drewna	1	0,1%
inżynier technologii żywności	1	0,1%
kasjer	1	0,1%
kierowca autobusu	1	0,1%
kierowca ciągnika siodłowego	1	0,1%
kierownik placówki bankowej	1	0,1%
kontroler rozliczeń	1	0,1%
kurator	1	0,1%
logopeda	1	0,1%
magazynier	1	0,1%
majster	1	0,1%
manikiurzystka	1	0,1%
mikrobiolog	1	0,1%
mistrz produkcji	1	0,1%
modystka	1	0,1%
monter elektronik	1	0,1%
nawigator lotniczy	1	0,1%
nurek	1	0,1%
operator DTP	1	0,1%
operator dźwigu	1	0,1%
operator koparki	1	0,1%
operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego	1	0,1%
ortopeda	1	0,1%

perukarz	1	0,1%
pokojówka	1	0,1%
policjant	1	0,1%
pomocnik lakiernika	1	0,1%
pomocnik mechanika	1	0,1%
pracownik biurowy	1	0,1%
pracownik huty szkła	1	0,1%
psycholog	1	0,1%
pszczelarz	1	0,1%
realizator dźwięku	1	0,1%
recepjonistka	1	0,1%
rybak hodowca	1	0,1%
rzeźbiarz	1	0,1%
specjalista administracji publicznej	1	0,1%
specjalista ds. zarządzania zasobami ludzkimi	1	0,1%
specjalista polityki społecznej	1	0,1%
specjalista resocjalizacji	1	0,1%
strażnik	1	0,1%
szewc	1	0,1%
szkutnik	1	0,1%
szwaczka	1	0,1%
technik BHP	1	0,1%
technik energetyk	1	0,1%
technik gastronomii	1	0,1%
technik technologii chemicznej	1	0,1%
technik turystyki wiejskiej	1	0,1%
technik weterynarii	1	0,1%
teolog	1	0,1%
terapeuta zajęciowy	1	0,1%
tokarz	1	0,1%
weterynarz	1	0,1%
wizażystka	1	0,1%
zdobnik szkła	1	0,1%
zdun	1	0,1%
zootechnik	1	0,1%
Ogółem	1 067	100,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Pytanie 12 – W jakim zawodzie (głównych/ najważniejszych zawodach) pracowała/a Pan/i w Polsce?

	Częstość	% udział
sprzedawca	106	9,9%
kelner/kelnerka	38	3,5%
robotnik budowlany	37	3,4%
przedstawiciel handlowy	32	3,0%
mechanik samochodowy	27	2,5%
kucharz/kucharka	26	2,4%
fryzjer	25	2,3%
elektryk	24	2,2%
kierowca	19	1,8%
pielęgniarka (różne specjalizacje)	19	1,8%
hostessa	18	1,7%
opiekunka (np. dziecięca, osób starszych)	18	1,7%
nauczyciel (np. biologii, geografii, języków obcych, matematyki, nauczania początkowego)	17	1,6%
sekretarka	17	1,6%
hydraulik	16	1,5%
magazynier	15	1,4%

murarz	15	1,4%
barman/ barmanka	14	1,3%
telemarketer	14	1,3%
kasjer	13	1,2%
lekkarz (np. chirurg, pediatra, weterynarz, genetyk)	12	1,1%
informatyk	11	1,0%
rolnik	11	1,0%
księgowy/księgowa	10	0,9%
kurier	10	0,9%
mechanik	10	0,9%
piekarz	10	0,9%
pomoc kuchenna	10	0,9%
sprzątaczka	10	0,9%
ankieter	9	0,8%
kierowca samochodu ciężarowego	9	0,8%
malarz	9	0,8%
cieśla	8	0,7%
ogrodnik	8	0,7%
recepjonista/recepcjonistka	8	0,7%
kosmetyczka	7	0,7%
lakiernik samochodowy	6	0,6%
pracownik call center	6	0,6%
rzeźnik	6	0,6%
agent ubezpieczeniowy	5	0,5%
asystent stomatologiczny	5	0,5%
blacharz samochodowy	5	0,5%
dekarz	5	0,5%
doradca klienta	5	0,5%
dziennikarz	5	0,5%
fotograf	5	0,5%
instruktor fitness	5	0,5%
kierowca autobusu	5	0,5%
krawiec/krawcowa	5	0,5%
listonosz	5	0,5%
położna	5	0,5%
pracownik prac dorywczych	5	0,5%
stolarz	5	0,5%
ślusarz	5	0,5%
chirurg	4	0,4%
cukiernik	4	0,4%
geodeta	4	0,4%
laborant	4	0,4%
maniakurzystka	4	0,4%
merchandiser	4	0,4%
operator	4	0,4%
operator koparki	4	0,4%
pracownik biurowy	4	0,4%
pracownik magazynowy	4	0,4%
pracownik ochrony	4	0,4%
spawacz	4	0,4%
stomatolog	4	0,4%
szatniarz/szatniarka	4	0,4%
taksówkarz	4	0,4%
wizażystka	4	0,4%
aptekarz	3	0,3%
architekt	3	0,3%
grafik komputerowy	3	0,3%
kierowca samochodu dostawczego	3	0,3%

leśnik	3	0,3%
optyk	3	0,3%
pomocnik mechanika	3	0,3%
pracownik obsługi kont internetowych	3	0,3%
pracownik ochrony fizycznej bez licencji	3	0,3%
ratownik medyczny	3	0,3%
rejestratorka medyczna	3	0,3%
robotnik drogowy	3	0,3%
sadownik	3	0,3%
salowy/salowa	3	0,3%
sekretarz sądowy	3	0,3%
tapicer	3	0,3%
tynkarz	3	0,3%
webmaster	3	0,3%
agent nieruchomości	2	0,2%
asystent usług pocztowych	2	0,2%
betoniarz	2	0,2%
elektronik	2	0,2%
fakturzysta/ fakturzystka	2	0,2%
frezer	2	0,2%
glazurnik	2	0,2%
hodowca	2	0,2%
inspektor budowlany	2	0,2%
instruktor nauki jazdy	2	0,2%
introligator	2	0,2%
kasjer-bileter	2	0,2%
kierowca ciągnika rolniczego	2	0,2%
kierownik	2	0,2%
kierownik budowy	2	0,2%
kioskarz	2	0,2%
kosztorysant budowlany	2	0,2%
logistyk	2	0,2%
mechanik samochodów ciężarowych	2	0,2%
monter elektronik	2	0,2%
monter mebli	2	0,2%
monter ociepleń budynków	2	0,2%
nurek	2	0,2%
obchodowy bloku	2	0,2%
operator myjni	2	0,2%
parkingowy	2	0,2%
pedagog szkolny	2	0,2%
pomocnik lakiernika	2	0,2%
pracownik biura podróży	2	0,2%
pracownik przeprowadzkowy	2	0,2%
pracownik przygotowujący posiłki typu fast food	2	0,2%
pracownik stacji paliw	2	0,2%
projektant aplikacji	2	0,2%
robotnik rolny	2	0,2%
sekretarka medyczna	2	0,2%
serwisant sprzętu komputerowego	2	0,2%
siostra PCK	2	0,2%
spedytor	2	0,2%
strażak	2	0,2%
szpachlarz	2	0,2%
technik masażysta	2	0,2%
tłumacz (np. języka angielskiego)	2	0,2%
wychowawca na kolonii	2	0,2%
zbrojarz	2	0,2%

zegarmistrz	2	0,2%
akwizytor	1	0,1%
administrator sieci informatycznych	1	0,1%
adwokat	1	0,1%
analityk na stronach internetowych	1	0,1%
betoniarz - zbrojarz	1	0,1%
bileter	1	0,1%
czyściciel pojazdów	1	0,1%
dietetyk	1	0,1%
dmuchacz szkła	1	0,1%
dozorca	1	0,1%
ekonomista	1	0,1%
ekspedient na stacji paliw	1	0,1%
elektrokardiolog	1	0,1%
elektromechanik	1	0,1%
florysta	1	0,1%
fotoedytor	1	0,1%
fryzjer - wizażystka	1	0,1%
funkcjonariusz straży granicznej	1	0,1%
garbarz	1	0,1%
gospodarz domu	1	0,1%
gospodynia domowa	1	0,1%
handlowiec	1	0,1%
higienistka szkolna	1	0,1%
inspektor bhp	1	0,1%
inspektor transportu	1	0,1%
instruktor siłowni	1	0,1%
instruktorka tańca	1	0,1%
inżynier	1	0,1%
inżynier systemów komputerowych	1	0,1%
kadrowy	1	0,1%
kasjer bankowy	1	0,1%
kierownik biura podróży	1	0,1%
kierownik lokalu gastronomicznego	1	0,1%
kierownik magazynu	1	0,1%
kierownik placówki bankowej	1	0,1%
kontroler biletów	1	0,1%
kontroler jakości wyrobów elektrycznych	1	0,1%
kontroler rozliczeń	1	0,1%
konwojent	1	0,1%
krajacz szkła	1	0,1%
kurator	1	0,1%
maszynistka	1	0,1%
mechanik lotniczy	1	0,1%
mechanik pokładowy	1	0,1%
mleczarz	1	0,1%
modelka	1	0,1%
monter instalacji centralnego ogrzewania	1	0,1%
monter izolacji budowlanych	1	0,1%
monter reklam	1	0,1%
monter sieci cieplnych	1	0,1%
muzyk	1	0,1%
nawigator	1	0,1%
oficer mechanik statku morskiego	1	0,1%
oficer portu	1	0,1%
operator agregatów do obróbki cieplnej	1	0,1%
operator fotoskładu	1	0,1%
operator maszyn do obróbki skrawaniem	1	0,1%

operator maszyny rozlewniczej	1	0,1%
operator sieci komputerowych	1	0,1%
organizator akcji reklamowych	1	0,1%
ortopeda	1	0,1%
pilarz	1	0,1%
policjant	1	0,1%
pomoc domowa	1	0,1%
pomocniczy robotnik przy hodowli zwierząt	1	0,1%
pomoc laboratoryjna	1	0,1%
pomocnik cukiernika	1	0,1%
pomocnik piekarza	1	0,1%
pomocnik w pracach rolnych	1	0,1%
portier	1	0,1%
pracownik administracji publicznej	1	0,1%
pracownik ds. kultury fizycznej i sportu	1	0,1%
pracownik kancelaryjny	1	0,1%
pracownik oczyszczania miasta	1	0,1%
pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	1	0,1%
pracownik socjalny	1	0,1%
pracownik solarium	1	0,1%
pracownik w przemyśle przetwórczym	1	0,1%
programista aplikacyjny	1	0,1%
promotor	1	0,1%
przedstawiciel medyczny	1	0,1%
przetwórca ryb	1	0,1%
pszczelarz	1	0,1%
radca prawny	1	0,1%
ratownik	1	0,1%
realizator dźwięku	1	0,1%
robotnik rozbiórki budowli	1	0,1%
rybak morski	1	0,1%
rzecoznawca	1	0,1%
rzeźbiarz	1	0,1%
scenarzysta	1	0,1%
sociolog	1	0,1%
specjalista ds. kadr	1	0,1%
specjalista ds. rachunkowości	1	0,1%
specjalista ds. reklamy	1	0,1%
strażnik	1	0,1%
stylistka	1	0,1%
surdologopeda	1	0,1%
szef kuchni	1	0,1%
szewc	1	0,1%
szkutnik	1	0,1%
tapeciarz	1	0,1%
technik	1	0,1%
technik telekomunikacji	1	0,1%
technolog żywności	1	0,1%
tester oprogramowania komputerowego	1	0,1%
tokarz	1	0,1%
trener	1	0,1%
właściciel sklepu	1	0,1%
właściciel warsztatu samochodowego	1	0,1%
zaopatrzeniowiec	1	0,1%
zdun	1	0,1%
Ogółem	1 075	100,0%

* pytanie dotyczyło 872 respondentów, którzy przyznali, że pracowali w Polsce

** respondenci mieli możliwość wielokrotnej odpowiedzi

Pytanie 14 – W jakim zawodzie (zawodach) pracuje/ pracowała Pan/i za granicą?

	Częstość	% udział
robotnik budowlany	92	7,8%
kelner/kelnerka	76	6,5%
opiekun/ opiekunka (osób starszych, dziecięca)	69	5,9%
sprzątacz/sprzątaczka	39	3,3%
magazynier	37	3,1%
pomoc kuchenna	33	2,8%
sprzedawca	28	2,4%
ogrodnik	24	2,0%
pakowacz	22	1,9%
kucharz/kucharka	20	1,7%
hydraulik	17	1,4%
murarz	17	1,4%
barman/barmanka	16	1,4%
elektryk	16	1,4%
mechanik	15	1,3%
pomoc domowa	15	1,3%
pielęgniarka	14	1,2%
pomocniczy robotnik szklarniowy	14	1,2%
kierowca	13	1,1%
lekarz	13	1,1%
fryzjer/fryzjerka	12	1,0%
pomocniczy robotnik polowy	12	1,0%
malarz	11	0,9%
pokojówka	11	0,9%
pomocniczy robotnik w gospodarstwie sadowniczym	11	0,9%
sortowacz	10	0,8%
informatyk	9	0,8%
kierowca samochodu ciężarowego	9	0,8%
kasjer	8	0,7%
nauczyciel (np. języków obcych)	8	0,7%
pracownik biurowy	8	0,7%
rzeźnik	8	0,7%
zmywacz naczyń	8	0,7%
hostessa	7	0,6%
kurier	7	0,6%
recepjonista/recepjonistka	7	0,6%
tłumacz	7	0,6%
glazurnik	6	0,5%
kierowca autobusu	6	0,5%
pracownik przygotowujący posiłki typu fast food	6	0,5%
robotnik rolny	6	0,5%
tynkarz	6	0,5%
asystent stomatologiczny	5	0,4%
bagażowy	5	0,4%
dekarz	5	0,4%
gospodynina domowa	5	0,4%
kosmetyczka	5	0,4%
obsługa hotelowa	5	0,4%
operator myjni	5	0,4%
pomocniczy robotnik przy hodowli zwierząt	5	0,4%
pomocniczy robotnik przy uprawie roślin	5	0,4%
pracownik call center	5	0,4%
pracownik fizyczny	5	0,4%
robotnik gospodarczy	5	0,4%
sekretarka	5	0,4%

spawacz	5	0,4%
ślusarz	5	0,4%
boy hotelowy	4	0,3%
chirurg	4	0,3%
dostawca potraw	4	0,3%
elektryk budowlany	4	0,3%
geodeta	4	0,3%
instruktor fitness	4	0,3%
operator	4	0,3%
piekarz	4	0,3%
położna	4	0,3%
praca przy taśmie montażowej	4	0,3%
pracownik biura obsługi klienta	4	0,3%
pracownik ochrony	4	0,3%
programista	4	0,3%
robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	4	0,3%
sadownik	4	0,3%
stomatolog	4	0,3%
architekt	3	0,3%
asystent usług pocztowych	3	0,3%
doradca klienta	3	0,3%
dozorca	3	0,3%
kierownik budowy	3	0,3%
leśnik	3	0,3%
maszynista/ maszynistka	3	0,3%
tajemniczy klient	3	0,3%
operator koparki	3	0,3%
parkingowy	3	0,3%
rolnik	3	0,3%
salowa/salowy	3	0,3%
stolarz	3	0,3%
szatniarz	3	0,3%
webmaster	3	0,3%
administrator systemów komputerowych	2	0,2%
animator kultury	2	0,2%
aptekarz	2	0,2%
blacharz samochodowy	2	0,2%
brukarz	2	0,2%
cieśla	2	0,2%
cukiernik	2	0,2%
elektromonter reklam świetlnych	2	0,2%
fakturzystka	2	0,2%
instruktor siłowni	2	0,2%
kasjer biletowy	2	0,2%
kierowca samochodu dostawczego	2	0,2%
kierownik	2	0,2%
krupier	2	0,2%
księgowa	2	0,2%
laborant	2	0,2%
lakiernik samochodowy	2	0,2%
ładowacz	2	0,2%
masażystka	2	0,2%
maszynista agregatów prądotwórczych	2	0,2%
mechanik samochodowy	2	0,2%
menadżer	2	0,2%
modelka	2	0,2%
monter ociepleń budynków	2	0,2%
monter żaluzji	2	0,2%

muzyk	2	0,2%
operator manipulatorów przemysłowych	2	0,2%
operator maszyn introligatorskich	2	0,2%
patroszacz ryb	2	0,2%
pomocnik mechanika samochodowego	2	0,2%
pomocnik piekarza	2	0,2%
portier	2	0,2%
pracownik biura podróży	2	0,2%
pracownik produkcji	2	0,2%
pracownik przeprowadzkowy	2	0,2%
pracownik socjalny	2	0,2%
pracownik solarium	2	0,2%
rejestratorka medyczna	2	0,2%
robotnik budowy dróg	2	0,2%
robotnik placowy	2	0,2%
serwisant sprzętu komputerowego	2	0,2%
steward/stewardessa statku morskiego	2	0,2%
stolarz budowlany	2	0,2%
szef kuchni	2	0,2%
szkutnik	2	0,2%
wagowy	2	0,2%
zmywacz szyb samochodowych	2	0,2%
administrator baz danych	1	0,1%
administrator sieci informatycznych	1	0,1%
architekt wnętrz	1	0,1%
asystent bankowy	1	0,1%
asystent w biurze maklerskim	1	0,1%
asystentka	1	0,1%
barysta	1	0,1%
bileter	1	0,1%
biolog	1	0,1%
biotechnolog	1	0,1%
charakterystator	1	0,1%
chemik	1	0,1%
czyszczyciel basenów pływackich	1	0,1%
czyszczyciel dywanów	1	0,1%
dietetyk	1	0,1%
dystributor ulotek	1	0,1%
dziennikarz	1	0,1%
edytor tekstów	1	0,1%
ekonomista	1	0,1%
elektromechanik	1	0,1%
elektrokardiolog	1	0,1%
elektronik	1	0,1%
epidemiolog	1	0,1%
farmaceuta	1	0,1%
frezer	1	0,1%
goniec	1	0,1%
grafik komputerowy	1	0,1%
higienistka szkolna	1	0,1%
hodowca bydła	1	0,1%
inspektor budowlany	1	0,1%
instalator systemów alarmowych	1	0,1%
instruktor nauki jazdy	1	0,1%
instruktor sportów ekstremalnych	1	0,1%
inwentaryzator	1	0,1%
inżynier	1	0,1%
kasjer bankowy	1	0,1%

kasjer walutowy	1	0,1%
kierowca wózka widłowego	1	0,1%
kierownik biura podróży	1	0,1%
kierownik działu produkcji	1	0,1%
kierownik placówki bankowej	1	0,1%
kierownik sali sprzedaży	1	0,1%
konduktor	1	0,1%
konserwator	1	0,1%
krawiec	1	0,1%
manikiurystka	1	0,1%
mechanik pokładowy	1	0,1%
mikrobiolog	1	0,1%
mleczarz	1	0,1%
monter bram	1	0,1%
monter dekoracji	1	0,1%
monter elektronik	1	0,1%
monter izolacji przemysłowej	1	0,1%
monter kamiennych elementów budowlanych	1	0,1%
monter reklam	1	0,1%
monter rusztowań	1	0,1%
monter wyrobów z drewna	1	0,1%
monter znaków nawigacyjnych	1	0,1%
nawigator	1	0,1%
nurek - instruktor	1	0,1%
ochroniarz osób i mienia	1	0,1%
oficer portu	1	0,1%
operator dźwigu	1	0,1%
operator kserokopiarki	1	0,1%
operator maszyn do obróbki drewna	1	0,1%
operator maszyn do obróbki skrawaniem	1	0,1%
operator obrazu	1	0,1%
operator skanera poligraficznego	1	0,1%
operator urządzeń do końcowej obróbki płyt	1	0,1%
operator urządzeń do produkcji sztucznej skóry	1	0,1%
operator wprowadzania danych	1	0,1%
opiekun medyczny	1	0,1%
organista	1	0,1%
organizator usług cateringowych	1	0,1%
oswietlacz filmowy	1	0,1%
pedagog szkolny	1	0,1%
pilot wycieczek	1	0,1%
plastyk	1	0,1%
policjant	1	0,1%
pomocniczy robotnik leśny	1	0,1%
pomocnik ciastkarza	1	0,1%
posadzkarz	1	0,1%
pracownik domu opieki	1	0,1%
pracownik ds. kultury fizycznej	1	0,1%
pracownik ds. osobowych	1	0,1%
pracownik działu logistyki	1	0,1%
pracownik kolektury	1	0,1%
pracownik myjni	1	0,1%
pracownik obsługi produktów finansowych	1	0,1%
pracownik obsługi monitoringu	1	0,1%
pracownik oczyszczania miasta	1	0,1%
pracownik pralni chemicznej	1	0,1%
pracownik punktu usługowego	1	0,1%
pracownik scentralizowanych systemów rozliczeniowych	1	0,1%

pracownik stacji obsługi pojazdów	1	0,1%
pracownik stacji paliw	1	0,1%
pracownik wylegarni drobiu	1	0,1%
pracownik wypożyczalni	1	0,1%
pracownik zabezpieczenia technicznego	1	0,1%
prasowaczka	1	0,1%
pracownik rozkładający towar na półkach	1	0,1%
projektant aplikacji	1	0,1%
przedstawiciel medyczny	1	0,1%
przetwórca owoców i warzyw	1	0,1%
radca prawny	1	0,1%
ratownik medyczny	1	0,1%
rzeźbiarz	1	0,1%
sommelier	1	0,1%
specjalistka ds. rachunkowości	1	0,1%
spedytor	1	0,1%
steward na meczach	1	0,1%
strażak	1	0,1%
sufler	1	0,1%
surdologopeda	1	0,1%
szlifierz szkła	1	0,1%
szpachlarz	1	0,1%
świecki krzewiciel wiary	1	0,1%
tancerz	1	0,1%
technolog żywności	1	0,1%
trener	1	0,1%
wizażysta	1	0,1%
wulkanizator	1	0,1%
wydawca posiłków	1	0,1%
zaopatrzeniowiec	1	0,1%
zbrojarz	1	0,1%
znakowacz	1	0,1%
Ogółem	1 177	100,0%

* respondenci mieli możliwość wielokrotnej odpowiedzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Narzędzie badawcze – kwestionariusz wywiadu bezpośredniego

KWESTIONARIUSZ ANKIETY DO MIGRANTÓW ZAROBKOWYCH

Dzień dobry. Nazywam się (...) i jestem ankieterem realizującym badania dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie. Zwracam się z uprzejmą prośbą o wypełnienie kwestionariusza ankiety. Badanie ma charakter anonimowy - udzielane informacje będą wykorzystywane tylko do celów badawczych. Prosimy nie podpisywać kwestionariusza ani nie dodawać danych adresowych.

Dziękujemy za życzliwość i szczerze odpowiedzi.

1. Jak długo przebywał/ przebywał/a Pan/i na emigracji zarobkowej?

(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)

- a. do 3 miesięcy
- b. od 3 do 6 miesięcy
- c. od 6 do 12 miesięcy
- d. od 1 do 3 lat
- e. powyżej 3 lat

2. Jak długo planuje (chciał/a/by) Pan/i jeszcze pozostać w celach zarobkowych za granicą?

(prosimy zaznaczyć jedną odpowiedź)

- a. Do 3 miesięcy
- b. Od 3 do 6 miesięcy
- c. Od 6 do 12 miesięcy
- d. Od 1 roku do 3 lat
- e. Powyżej 3 lat
- f. Chciał/a/bym zostać za granicą na stałe
- g. Nie planuję wyjeżdżać ponownie za granicę w najbliższym czasie
- h. Planuję jeszcze kiedyś wyjechać za granicę, nie wiem na jak długo
- i. Planuję jeszcze kiedyś wyjechać za granicę na okres

3. Czy po ewentualnym powrocie do kraju planuje Pan/i rozpocząć własną działalność gospodarczą?

- a. TAK
- b. NIE
- c. NIE WIEM/ NIE ZASTANAWIAŁEM/AM SIĘ NAD TYM

4. Czy jest/ był to Pana/i pierwszy wyjazd zarobkowy za granicę?

- a. TAK
- b. NIE

5. Czy podczas aktualnego/ minionego pobytu za granicą zmieniała/a Pan/i pracodawcę?

- a. TAK
- b. NIE → prosimy przejść do pytania 8

6. Czy zmiana pracy wiązała się także ze zmianą kraju pobytu?

- a. TAK
- b. NIE

7. Z jakiego powodu zmieniała/a Pan/i pracę?

- a. wygaśnięcie umowy / realizacja zadania
- b. zostałem zwolniony/a

- c. pojawiły się problemy z płatnością
 - d. w pracy panowała fatalna atmosfera
 - e. trudności z porozumiewaniem się w miejscu pracy
 - f. *inne, jakie ?*
-
.....
.....

8. Które z wymienionych czynników i w jakim stopniu spowodowały podjęcie decyzji o wyjeździe zarobkowym za granicę?
(prosimy wstawić X w wybrane pola)

Czynniki	1 Miał bardzo duży wpływ	2	3	4	5 Nie miał żadnego wplywu
brak jakiegokolwiek pracy w pobliżu miejsca zamieszkania					
brak miejsca pracy odpowiadającego posiadanym kwalifikacjom (wykształceniu)					
zbyt niskie wynagrodzenie za pracę oferowane przez polskich pracodawców					
chęć poprawy sytuacji finansowej gospodarstwa domowego					
brak lub ograniczone możliwości rozwoju zawodowego (awansu) w Polsce					
chęć nauczenia się lub doskonalenia znajomości języka obcego					
chęć dołączenia do rodziny, krewnych, znajomych przebywających na emigracji					
zła sytuacja polityczna w Polsce					
chęć zmiany standardu życia (lepsze życie za granicą)					
<i>Inny, jaki ?</i>					

9. Jaki jest Pana/i wyuczony zawód?

(w przypadku braku wyuczonego zawodu proszę wpisać „brak” i przejść do pytania 11)

.....
.....
.....

10. Proszę określić do jakiej kategorii należy Pana/i wyuczony zawód:

- a. specjalisci, wolne zawody
- b. technicy i średni personel
- c. pracownicy administracyjno-biurowi
- d. pracownicy branży usługowej, sprzedawcy
- e. pracownicy sektora rolniczego
- f. robotnicy wykwalifikowani
- g. robotnicy niewykwalifikowani

11. Czy przed wyjazdem do pracy za granicę kiedykolwiek pracował/a Pan/i w Polsce?

- a. TAK
- b. NIE → prosimy przejść do pytania 14

12. W jakim zawodzie (głównych/ najważniejszych zawodach) pracował/a Pan/i w Polsce?

- a.
- b.

c.

13. W Polsce pracował/a Pan/i:

- a. wyłącznie na własny rachunek (samozatrudnienie, własna firma)
- b. wyłącznie jako pracownik najemny
- c. na własny rachunek oraz jako pracownik najemny (samozatrudnienie, własna firma)

14. W jakim zawodzie (zawodach) pracuje/pracował/a Pan/i za granicą?

- a.
- b.
- c.

15. W jakiej sytuacji znajdował/a się Pan/i rok temu?

- a. pracowałem/am za granicą
- b. pracowałem/am w Polsce
- c. nie pracowałem/am
- d. uczyłem/am się
- e. inne, jakie?

.....
.....
.....

16. Prosimy o udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące okoliczności związanych z Pana/i wyjazdem zarobkowym za granicę.

	TAK	NIE
Czy zrezygnował/a Pan/i z pracy w Polsce ze względu na wyjazd do pracy za granicę?		
Czy aktualnie jest Pan/i na urlopie (np. bezpłatnym, zdrowotnym) i w czasie jego trwania pracuje za granicą?		
Czy uczy się Pan/i i wykorzystuje wakacje do tego aby pracować za granicą?		
Czy przed wyjazdem za granicę był/a Pan/i bez pracy?		

17. Czy przed wyjazdem szukał/a Pan/i informacji o kraju docelowym?

- a. TAK → z jakich źródeł?:

.....
.....
.....

- b. NIE → prosimy przejść do pytania 19

18. Czego dotyczyły Pana/i poszukiwania?

(można wybrać dowolną liczbę odpowiedzi)

- a. kultura kraju docelowego
- b. specyfika docelowego rynku pracy
- c. podstawowe przepisy prawne obowiązujące w kraju docelowym (w tym prawo pracy)
- d. historia kraju docelowego
- e. informacje o wysokości wynagrodzenia za pracę możliwego do uzyskania na docelowym rynku pracy
- f. inne, jakie?

.....
.....
.....

19. Czy pierwszą pracę wykonywaną po ostatnim przyjeździe za granicę (kontakt z zagranicznym pracodawcą) znalazł Pan/i jeszcze podczas pobytu w Polsce?

- a. TAK
- b. NIE

20. W jaki sposób szukał/a Pan/i pracy za granicą? (w ostatniej kolumnie prosimy zaznaczyć te sposoby, które na podstawie własnego doświadczenia uznaje Pan/i za najbardziej pomocne)

Sposoby poszukiwania pracy		Z tych sposobów korzystałem/am:	Te sposoby uznaję za najbardziej pomocne:
1	Publiczne instytucje pośrednictwa pracy (urzędy pracy, gminne centra informacji, agencje pośrednictwa pracy) w Polsce		
2	Publiczne instytucje pośrednictwa pracy za granicą		
3	Niepubliczne instytucje pośrednictwa pracy w Polsce		
4	Niepubliczne instytucje pośrednictwa pracy za granicą		
5	Pomoc znajomych/rodziny w kraju		
6	Pomoc znajomych/rodziny przebywających na emigracji		
7	Kontakt bezpośrednio z pracodawcą		
8	Ogłoszenie prasowe (prasa lokalna i ogólnokrajowa)		
9	Ogłoszenia prasowe (prasa zagraniczna)		
10	Ogłoszenia polskich biur pośrednictwa pracy w (Internet)		
11	Ogłoszenia zagranicznych biur pośrednictwa pracy (Internet)		
12	Ogłoszenia w radiu/telewizji polskiej		
13	Ogłoszenia w radiu/telewizji zagranicznej		
14	Pracy poszukiwałem na miejscu w kraju docelowym (pojechałem/am „w ciemno”)		
15	Nie wyjeżdżałem/am za granicę z myślą o podjęciu pracy – dopiero w kraju docelowym podjąłem/podjęłam taką decyzję		
16	Inne, jakie?

21. Jakie rozwiązania zaobserwowane w miejscu pracy za granicą chciałby/aby Pan/i przenieść do Polski?

1.
.....
.....
2.
.....
.....

22. Czy osoby z Pana/i najbliższego otoczenia (rodzina, przyjaciele, znajomi) ZACHEŁCALI Pana/i do wyjazdu do pracy za granicę?

- a. TAK → kto najczęściej/najintensywniej.....
- b. NIE

23. Czy osoby z Pana/i najbliższego otoczenia (rodzina, przyjaciele, znajomi) ZNIECHĘCALI Pana/i do wyjazdu za granicę do pracy?

- a. TAK → kto najczęściej / najintensywniej
- b. NIE

24. Prosimy o wymienienie maksymalnie trzech najważniejszych KORZYŚCI związanych z wyjazdem zarobkowym za granicę:

1.
2.
3.

25. Prosimy o wymienienie maksymalnie trzech najważniejszych STRAT związanych z Pana/i wyjazdem zarobkowym za granicę:

1.
2.
3.

26. Gdyby miał/a Pan/i ocenić swoją decyzję związaną z wyjazdem zarobkowym za granicę, to:

- a. Uznał/a/bym ją za dobrą
- b. Uznał/a/bym ją za złą

27. Jakie było źródło finansowania Pana/i wyjazdu zarobkowego?

(można wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

- a. środki własne
- b. pożyczka od rodziny
- c. pożyczka w banku
- d. pożyczka od znajomych
- e. prezent/ dar od kogoś bliskiego
- f. inne, jakie?

.....
.....
.....

28. Czy spotkał/a się Pan/i z sytuacjami w pracy w których traktowano Pana/Panią źle/ niechętnie z powodu polskiej narodowości lub polskiego obywatelstwa?

- a. TAK
- b. NIE

29. W jakich warunkach lokalowych najczęściej przebywał Pan/i w trakcie pobytu za granicą?

- a. wynajmuję/owałem/am samodzielny pokój
- b. wynajmuję/owałem/am mieszkanie tylko dla siebie
- c. wynajmuję/owałem/am dom tylko dla siebie
- d. wynajmuję/owałem/am pokój wspólnie z inną osobą (osobami)
- e. posiadam/łem/am lokal własnościowy
- f. nocuję/owałem/am w przyczepie campingowej lub namiocie
- g. inne, jakie ?

30. Jaką część swoich dochodów uzyskiwanych z pracy za granicą w przybliżeniu przeznacza/l/a Pan/i na utrzymanie za granicą (pożywienie, komunikacja, zakwaterowanie itp.)?

... %

31. Ile czasu zajmuje/owało Panu/i w przybliżeniu dotarcie do miejsca pracy?

..... minuty

32. Ile godzin tygodniowo w przybliżeniu pracuje/owała Pan/i podczas pobytu za granicą?

..... godziny

33. Gdyby osoba planująca zagraniczny wyjazd zarobkowy poprosiła Pana/Panią o poradę, to na co zwrócił by Pan/i jej uwagę?

- a. na co powinna zwrócić uwagę (o co powinna zadbać) przed wyjazdem za granicę:

na co powinna zwrócić uwagę / o co powinna zadbać / po dotarciu do kraju docelowego:

34. W jakim stopniu zna Pan/i język obcy niezbędny (ułatwiający) do porozumiewania się

w miejscu pracy za granicą?

(prosimy wskazać tylko jedną odpowiedź)

- a. bardzo dobra znajomość - bez najmniejszego problemu porozumiewam się w pracy
 - b. dobra znajomość - nie mam większych problemów z porozumiewaniem się w pracy
 - c. dostateczna znajomość - raczej nie mam problemów z porozumiewaniem się w pracy w zakresie obowiązków zawodowych, chociaż sporadycznie muszę skorzystać z pomocy osoby znającej lepiej język obcy
 - d. słaba znajomość - w pracy często potrzebuję korzystać z pomocy tłumacza
 - e. brak znajomości - znam tylko podstawowe zwroty np. grzecznościowe, w pracy muszę korzystać z pomocy tłumacza
 - f. trudno powiedzieć ponieważ:
 - moim bezpośrednim przełożonym jest Polak (pracuję przede wszystkim z Polakami),
 - znajomość języka obcego w pracy nie jest mi potrzebna
 - dogaduję się w dużej mierze za pomocą gestów
 - inne, jakie?.....

35. W którym kraju aktualnie Pan/i pracuje bądź pracowała podczas ostatniego pobytu zarobkowego za granicą?

-
36. Przyjmijmy, że nie ma Pan/i problemu ze znalezieniem pracy w Polsce, jaką wysokość wynagrodzenia musiałby Panu/i zaproponować polski pracodawca aby uznał/a Pan/i wyjazd do pracy za granicę nieopłacalnym?

Około% wysokości zarobków jakie uzyskuję aktualnie za granicą

37. W odwołaniu do własnych obserwacji, doświadczeń i wiedzy o zagranicznym rynku pracy prosimy o oszacowanie jaki Pana/i zdaniem procent Polaków pracuje za granicą nielegalnie „na czarno”?

Około% Polaków pracuje nielegalnie

38. Czy przed wyjazdem za granicę:

	TAK	NIE
1. sprawdziłem/am, że firma, która oferowała mi pracę istnieje		
2. zebrałem/am wystarczająco środków na powrót do kraju w przypadku braku pracy lub niesatisfakcyjnych warunków pracy		
3. sprawdził(a)em, czy pośrednik oferujący pracę działa legalnie		
4. podałem/am najbliższym szczegółowe informacje o miejscu do którego się udałem/am		
5. ubezpieczyłem/am się od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia		
6. zgromadziłem/am dokumenty dotyczące posiadanych przeze mnie kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego		
7. ustaliłem/am jak często będę kontaktować się z najbliższymi		
8. uczyłem/am się języka kraju docelowego lub niezbędnego do porozumiewania się w pracy		

METRYCZKA

39. Ilu z Pana/i znajomych lub członków rodziny pracuje lub pracowało za granicą w latach 2010 – 2011?

..... osób

40. Płeć

- a. Kobieta
- b. Mężczyzna

41. Stan cywilny

- a. żonaty / mężatka
- b. kawaler / panna → prosimy przejść do pytania 44
- c. rozwodnik / rozwódka → prosimy przejść do pytania 44
- d. wdowiec / wdowa → prosimy przejść do pytania 44

42. Jak długo pozostaje Pan/i w związku małżeńskim?

..... lat

43. Czy Pana/i współmałżonek pracuje?

- a. TAK
- b. NIE

44. Czy posiada Pan/i dzieci?

- a. TAK, ile dzieci Pan/i posiada?
- b. NIE

45. Czy Pana/i dochody uzyskiwane za granicą stanowią obecnie podstawowe źródło dochodów gospodarstwa domowego?

- a. TAK
- b. NIE

46. Ostatnia miejscowości w której mieszkał/a Pan/i przed wyjazdem za granicę dłużej niż 3 miesiące:

- a. Wiosk → powiat
- b. Miasto do 5 tys. mieszkańców → powiat
- c. Miasto od 6 tys. do 20 tys. mieszkańców → powiat
- d. Miasto od 21 tys. do 50 tys. mieszkańców → powiat
- e. Miasto od 51 tys. do 100 tys. mieszkańców → powiat
- f. Miasto od 101 tys. do 200 tys. mieszkańców → powiat
- g. Miasto powyżej 200 tys. mieszkańców → powiat

47. Wiek

- a. poniżej 18 roku życia
- b. 18 – 24
- c. 25 – 34
- d. 35 – 44
- e. 45 – 54
- f. 55 – 64
- g. 65 i więcej

48. Wykształcenie

- a. podstawowe
- b. gimnazjalne
- c. zasadnicze zawodowe
- d. średnie ogólnokształcące
- e. średnie zawodowe / policealne
- f. wyższe: licencjackie
- g. wyższe: magisterskie
- h. wyższe: doktoranckie i wyższe

Dziękujemy za wszystkie udzielone odpowiedzi!

Bibliografia

1. *Badanie i diagnoza rozwoju regionu woj. zachodniopomorskiego - segmentacja gospodarcza, zagadnienia wybrane*. Szczecin 2009;
2. Drinkwater S., Eade J., Garapich M., *Polish migrants survey results*, University of Surrey, Guildford 2006;
3. Główny Urząd Statystyczny, *Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004-2010*, Warszawa 2011;
4. Kaczmarczyk P., *Kryzys a decyzje migracyjne Polaków*, Warszawa 2010;
5. Kaczmarczyk P., Tyrowicz J., *Migracje osób z wysokimi kwalifikacjami*, Warszawa 2008;
6. Kaczmarczyk P., Tyrowicz J., *Współczesne procesy migracyjne w Polsce a aktywność organizacji pozarządowych w obszarach powiązanych z rynkiem pracy*, Warszawa 2007;
7. Kawczyńska-Butrym Z., *Migracje. Wybrane zagadnienia*, Lublin 2009;
8. Kawczyńska-Butrym Z., *Zyski i straty uczestników migracji – wyniki badań własnych*, w: *Migracja – wyzwanie XXI wieku*, pod red. Zięba M. St., Lublin 2008;
9. Markowski K., *Ekonomiczne aspekty migracji*, w: *Migracja – wyzwanie XXI wieku*, pod red. Zięba M. St., Lublin 2008.